

SVETLO NA REINKARNÁCIU * HABÁNI * ŠÍPOVÁ RUŽENKA A SNEHULIENKA

Sophia

Štvrťročník pre uvedenie

duchovných hodnôt do života

Číslo 13
jar 1997

Život človeka
je ako pieseň, ktorú
na nástroji duše
hrá osud

K str. 15: A Bohyňa fantázie ma pritiahla k sebe svojím magickým pohľadom, pobožkala ma na moje horúce pery a povedala:

“Povedz im, že kto netrúvi svoje dni v kráľovstve snov, je atrokom dní.”

Z OBSAHU:

∞ KRÁSA A ÚČELNOST
Úvodník - str. 3

∞ JOHANNES SCOTUS ERIUGENA
Na prelome starovekého a stredovekého myslenia - str. 6

∞ ŠÍPOVÁ RUŽENKA, SNEHULIENKA A POPOLUŠKA
ako obrazy mikro-makrokozmickej dejov - str. 8

∞ BOHYŇA FANTÁZIE
Imaginácia od Chalíla Džibrána - str. 15

∞ DĚJINY ČLOVĚKA A SVĚTA
v pojetí anthroposofie - str. 16

∞ HABÁNI
Pokus o kresťanský komunizmus - str. 20

∞ CHERUBSKÝ POUTNÍK
Dvojveršia Angela Silesia - str. 22

∞ ROZIKRUCIÁNSKY IMPULZ
V DUCHOVNOM VÝVOJI ZÁPADU
Prednáška z cyklu "Úvod do antropozofie" - str. 23

∞ V ALBÁNSKU SA ZRÚTILI PYRAMÍDY
Dovetok k pyramidálnym hrám - str. 26

∞ A MUDRC Z VÝCHODU PŘIŠEL A POKLEKL
PŘED DĚTÁTKEM
J. A. Komenský ve světle reinkarnace - str. 27

∞ SVETLO NA REINKARNÁCIU 2
Existuje prevtelo vanie do zvierat a rastlín?
Vedú hypnotické regresy skutočne do minulých životov?
- str. 31

∞ AKO DLHO TRVÁ OBDOBIE MEDZI INKARNÁCIAMI
Reinkarnácia a populačná krivka - str. 38

∞ CESTY DO "BUDÚCICH ŽIVOTOV"
Otázniky nad hypnotickými progresmi - str. 43

∞ SEDMIKRÁSKA
Duchovní význam kvetín - str. 45

∞ IMAGINÁCIA, INŠPIRÁCIA, INTUÍCIA
4. prednáška z cyklu "O duchovnom vývoji človeka" - str. 46

Drahí priatelia!

dovzdávame Vám do rúk trinásť číslo - s nevýslovnou sladkosťou v srdci, že *Sophia*, napriek všetkému, čo pre ňu musíme znášať, existuje; a pomaly, ale isto, rastie. Spôsob, akým sa skvalitňuje, je výrazom toho, ako sa učíme na vlastných chybách, ako naše vlastné duše predsa len pomaly dozrievajú, zdokonaľujú sa a krásnejú.

Usilujeme sa o niečo, čo má práve tú najmenšiu nádej na úspech v dnešnej dobe; a predsa vediac, že nič z úsilia, ktoré kto vynaloží v smere k takým hodnotám, ktoré sú večné, sa nestratí. Je to vklad pre budúcnosť, ktorý sa zúročí. Všetko, čo dnes s toľkými obeťami zasejeme do duší ľudí, dozreje v lone času; a o jeden platónsky mesiac (o 2160 rokov) to vyvstane pred nami ako katedrály a kvetinové záhrady; ako kultúra Slovanov. Tá kultúra, o ktorej bolo povedané, že ľudia budú mať moc premieňať zlo na dobro; a v čase konca bude medzi nimi taká vzájomná láska, že budú chcieť zomrieť jeden pre druhého. Čas, o ktorom sa v Apokalypse hovorí

ako o *Filadelfii* (= bratskej láske), kedy sa Kristov príklad konečne stane smerodajný v praktickom živote.

To všetko môže, pravda, existovať zatiaľ len v našich srdciach ako krehký zárodok, utláčaný surovosťou doby. O to väčšiu radosť máme z toho, že *Sophia* je; že je malá, ale pekná. Každá, aj tá najmenšia vec, ktorú sa podarí presadiť len z lásky k čistej Pravde a Kráse *napriek* dnešnej dobe, je dôležitejšia a cennejšia ako veľké medzinárodné a medzivládne diskusie a projekty, zaťažené skupinovým egoizmom.

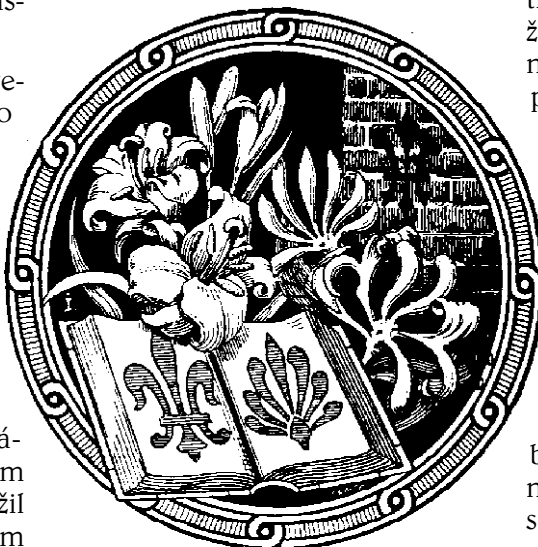
Na strane 5 je prehľad tém, ktoré máme rozpracované, a ktoré - ak nám to osud dovolí - Vám prinesieme v najbližších rokoch. Nesmierne by nás potešilo, keby ste sa na tom aj Vy, ako čitatelia, sčasti podieľali.

Koľkokrát za deň počuť ve-tu: "Človek v živote prichádza do situácií, v ktorých *musí* robiť kompromisy, aby prežil." Samozrejme. Ale ľudia to myslia vždy tak, že človek má robiť kompromisy *na úkor svojej duchovnej podstaty* a v prospech svojej *hmotnej* existencie. "Nemám čas starať sa o »duchovno«, o Pravdu, Krásno, Dobro, Ideálno, lebo sa musím starať o »základné« životné potreby. Keby som bol príliš veľký idealista, neprežil by som", hovoria, "a to by potom predsa nemalo žiaden význam". Ale o prežitie *čoho* tu vlastne ide? Prečo nepovedia: "Ej, zdá sa, že budem musieť obetovať svoj fyzický život, lebo inak by som neprežil - ako duchovná bytosť - a to by potom predsa nemalo žiaden význam"? Koľko počuť: "Nemôžem byť vo všetkom poctivý, veď musím živiť rodinu a deti." Áno. Ale kto povie: "Nemôžem mať rodinu a deti, pretože by som ich nedokázal uživiť žiadnym poctivým spôsobom"? Načo potom tie reči o tom, že kresťanstvo má byť základom duchovnej kultúry Európy, keď v praxi sa argumentuje vždy presne opačným spôsobom? Čo Kristove slová, že "je lepšie vojsť do života

jednooký a jednoruký, než zachrániť svoje telo a zomrieť navždy"? (Mat 18: 8,9) "Čože to osoží človeku, aby získal celý svet, a svoju dušu utratil"? (Mat 16:26)

"Žiaľ, ak chcem mať peniaze, musím robiť niečo, čo ma nebaví, a čo nemá zmysel". Nemali by ľudia radšej uvažovať tak: "Žiaľ, ak chcem robiť niečo zmysluplné a od srdca, tak budem musieť výjsť z menšieho platu"?

Akým právom sa všade vychádza z toho, že *fyzické* potreby ľudí sú tie »základné«? Či neprestáva byť človek človekom, keď uprednostňuje požiadavky tela pred požiadavkami ducha? Či nie je lepšie povedať spolu s dávnovekými rytiermi: "Radšej žiť krátko, ale čestne,

než dožiť sa staroby bez cti"? Či nie je vznešenejšie a sladšie môcť povedať: "Radšej mi vypichnete oči a odseknite ruky, ako by som sa mal podieľať na ubližovaní tým, ktorých mám rád"?

Dívajme sa na našu architektúru. Každá forma má svoj obsah. Nie nadarmo starovekí vládcovia stavali nákladné chrámy a paláce, lebo vedeli, že to určitým spôsobom pôsobí na ľudskú dušu. Panelákové sídliská, v ktorých bývame, sú výrazom definitívneho víťazstva »efektivity« nad krásou. Gotická katedrála, len tým, ako je postavená, vychováva ľudí k ušľachtilosti.

Štvorcové panelákové bloky nás priam nabádajú, a naše deti, k otrlosti, k surovosti a výtržníctvu. Je to v takom nesúlade s tým, čo cítime, že by sme to najradšej zničili. Stajne pre zvieratá sa smú stavať tak, že ich jediným účelom je udržať teplo a poskytnúť prístrešok pred dažďom; ale nie pre ľudí.

Kedysi, ľudia mali dosť času na to, aby všetko, čo robia, ozdobili nejakým ornamentom, arabeskou. Aby všetko, čo robia, robili radi, s radosťou. A dnes, keď technická revolúcia zmohonásobila efektivitu práce, na to nemáme čas *nikdy*. Na to, aby sme v architektúre ešte kalkulovali aj s prvkom krásna, nezostávajú *nikdy* peniaze. Vraj: "nemôžeme si to dovoliť". To je jedna z tých veľkých Lží súčasnosti. Hranaté prostredie, v ktorom žijeme, sa prenáša do hranatosti, nepružnosti nášho myslenia; do predsudkov, sporov a vojen. Potom zrovnáme so zemou aj mesto, ktoré sa stavalo päťdesiat rokov, za niekoľko mesiacov; ako v Čechensku. To si "môžeme dovoliť". Keby sme radšej stavali naše príbytky s láskou, s množstvom oblúkov a zelene, nemuseli by sme ich stavať *dva* krát.

Pochopili by sme tak veľa, keby sme sa raz do hĺbky zamysleli nad tým, čo ukázal prieskum: že tie stanice metra, ktoré sú krásne, sa najmenej ničia. Lebo to, čo máme radi, čo sa nám páči, pokladáme za svoje, za súčasť svojho ja.

Dívajte sa, ako sa odcudzenie medzi nami a naším prostredím stále zväčšuje. Kedysi sa ľudia pokladali za súčasť svojho národa, mestského štátu, dediny alebo aspoň rodinného klanu. Dnes už ani ulica, ani chodba pred dverami v našom paneláku nám nepatrí; lebo by sme museli trpieť, keby sme sa s ňou stotožňovali. Prijat väčší kus sveta, a iné bytosti do svojho vnútra, znamená väčšie utrpenie - ale aj väčšiu radosť, keď tieto bytosti pokročia. Blahoslavení tí, čo pokladajú celý svet za svoj.

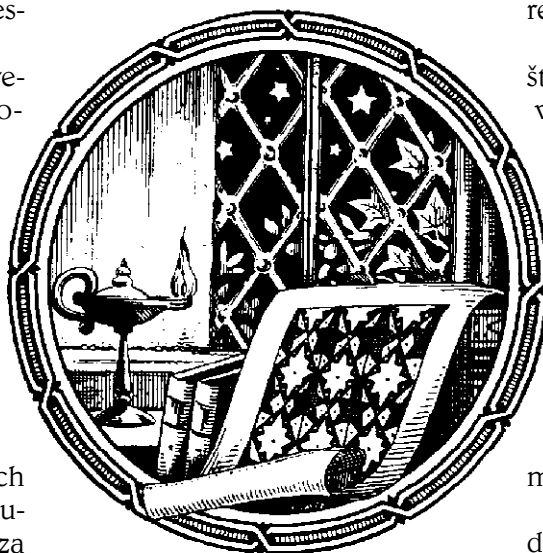
S láskou, Sophia

Čo je krásne, nelíši sa od toho, čo je účelné; nech si o tom nevedomci myslia, čo chcú. A. Rodin

Niektoré tematické okruhy budúcich čísel Sophie, na ktoré zbierame materiál

- Genetika a slobodná vôľa
- Antropozofia a darwinizmus
- Veda: náboženstvo bieleho pláštá
- Prírodné zákony ako myšlienky bohov
- Duchovná kultúra Slovanov. Sofiine mystériá
- Kňazky. Žena a duchovnosť. Slnková panna ako predobraz slovanskej ženy
- Sedem archanjelov: duchovia času, ktorí inšpirujú kultúry
- Čo je médiumita. O rozdieli medzi slnečnou a mesačnou jasnovidnosťou
- Má každý človek duchovného blízenca?
- Jeden Boh alebo viacerí? Kresťanský Boh a pohanskí bohovia
- Náhoda, predurčenie, prozreteľnosť. V čom je skutočná sloboda?
- Večná individualita alebo rozplynutie v nirváne?
- Kresťanská astrológia
- Legendy o páde človeka. Pád duchovných princípov do hmoty
- Gnóza a kresťanstvo
- Pôvod prírody. Stvoril ju Boh alebo démoni?
- Antikozmos. Mocnosti zla a ich hierarchia. Lucifer, Ahriman a Asuras. Cieľavedomá inteligencia za svetovým zlom a jeho premena
- Mýty o stvorení. Vznik Zeme
- Hudba a hudobní skladatelia z hľadiska duchovnej vedy
- Tanec ako výrazový prostriedok ducha. Eurytmia
- Sexualita. Hriešna alebo posvätná?
- Tantra. Adamiti. Môže viesť pohlavný akt bližšie k Bohu?
- Noc a sny
- Kráska a zviera
- Dáma s jednorožcom. Stredoveké gobelíny
- Šaty. Význam oblečenia a aura
- Pútnictvo. Pútnická cesta do Santiago de Compostella
- Pustovníctvo. Životy svätých
- Smrť ako hodina pravdy a výzva k zodpovednému prežitiu života

- Živelné katastrofy. Vplyv ľudského ducha na prírodné sily
- Periodickosť sveta. Cykly obnovenia a zániku
- Odovzdať sa Bohu či spoliehať sa na vlastné sily?
- Modlitba. Meditácia. Duchovné cvičenie
- Obeť. Éterizácia krvi
- Je utrpenie posvätné? Mučeníctvo. Asketizmus. Fakírstvo
- Je dobro naivné?
- Umenoveda a duchovná veda. Dejiny umenia ako zrkadlo meniaceho sa duševného sveta ľudí
- Umenie a hodnoty. Smie byť umenie bezcharakterné?

- Má človek božskú iskrú?
- Ľudové zvyky a ich význam
- Veštestvo včera a dnes: Veštiarne. Orakulá. Delfská Pýtia. I-ting, tarot a iné mantiky
- Kung-fu. Aikido. Bojové umenia Východu a sebadisciplína
- Kabala. Magická veda Židov
- Orfeus. Orfizmus
- Alchýmia ducha: zázrak premeny človeka
- Templári. Rytieri Sofie
- Provensálski trubadúri. Večné hľadanie Ideálu
- Tajomstvo Grálu.
- Rytierstvo. Úloha rytierstva v 20. storočí
- Indická duchovnosť a antropozofia. Bhagavadgíta
- Od teozofie k antropozofii

- Novovekí duchovní učitelia: Blavatská. Krišnamurti. Gurdiev...
- Sekty. Sú prospešné alebo škodlivé? Fanatizmus. Ustrnutie myslenia
- Šamanizmus. Novopohanstvo. Transpersonálna psychológia. Pokrok alebo krok späť?
- Psychológia: duševeda, ktorá popiera dušu
- Psychedelické látky: dá sa s ich pomocou získať Poznanie?
- Ľudové liečiteľstvo. Môže jeden prebrať karmu za druhého?
- Vegetariánstvo: pre a proti
- Hypnóza: zločin alebo terapia?
- Interupcia: v ktorom mesiaci sa vteľuje duša?
- Ahrimanské sily a počítačová revolúcia
- Úskalia receptov na rýchle šťastie. Tvorivá imaginácia. Silvo-va metóda. New Age
- Medzináboženský dialóg: rozhovory s predstaviteľmi náboženských smerov
- Dante a jeho Božská komédia
- Nemecký idealizmus a romantizmus: Novalis. Goethe
- Štúrovci a ich duchovný odkaz
- Dvanásť znamení. Podstata myslenia a svetových názorov
- Alternatívna pedagogika. Waldorfské školstvo
- Alternatívne poľnohospodárstvo. Biodynamické modely
- Alternatívna ekonomika. Etika podnikania. Odstránenie úžery
- Organická architektúra. Duchovný význam tvarov
- Majú politické strany nejakú budúcnosť? Volebný systém na prahu duše vedomej
- Komunizmus. Sociálne utópie. Sen o bratskej spoločnosti
- Integrácia Európy: na základe akých hodnôt?
- Židia a Árijci. Korene protikladu. Duchovné pozadie Hitlerovej Tretej ríše
- Dejiny ako výsledok konfliktu duchovných mocností. Zmysel dejín
- Posledný súd. Jánova Apokalypsa a budúcnosť ľudstva

Johannes Scotus Eriugena

Na prelome starovekého a stredovekého myslenia.

Viktor Thieben

Ako z akýchkoľvek historických štúdií - pri skutočne pozornom, a nie povrchnom prístupe - vyplýva, hybnou pákou vývoja dejín ľudstva je neustály vývoj ľudského vedomia. Vývoj však znamená neprestajnú zákonitú zmenu.

Jedným z najvýznamnejších svedkov tejto zmeny bola vynikajúca osobnosť v dejinách ľudského myslenia, pôvodom írsky (Eria je Írsko), ale latinsky píšuci filozof *Johannes Scotus Eriugena* (asi 810 - 877), ktorý pôsobil ako hlavný učiteľ na dvore franského kráľa *Karola Lysého*. Viedol chýrnu *schola palatina* - inštitúciu, ktorá slúžila na vzdelávanie členov kráľovskej rodiny a šľachticov. Vynikal rozsiahlou všestrannou vzdelanosťou (ovládal päť jazykov) a bol preto vyhľadávaným poradcom v najrozličnejších vedeckých otázkach, ba - ako laik - i v teologických sporoch (napr. o význame eucharistie).

Keď ho Karol Lysý v roku 847 povolal, dostal predovšetkým za úlohu preložiť diela *Dionýzia Areopagitu* z gréčtiny do latinčiny. Tieto spisy, ktorých autorstvo bolo predmetom vedeckých sporov, vyvolali platónsky-kresťanský impulz a rozšírili sa do celej západnej Európy. Scotus však preložil aj iné filozofické spisy (napr. *Maxima Vyznávača*) a bol aj autorom vlastných filozofických spisov.

V tom čase filozofia ešte nebola pokladaná za slúžku teológie (*ancilla theologiae*) a najmä Scotus Eriugena prízvukoval, že filozofia (doslova láska k múdrosti) predstavuje samostatnú cestu ľudskej duše k bohu. Tvrdí, že štúdium filozofie umožňuje alegorickú metódu poznania Písma, a tým sprístupňuje jeho zmysel. Filozofia je všeobecným kľúčom k *odhaleniu symbolického významu sveta*. Teda odmieta akýkoľvek doslovný preklad Biblie aj riešenie sporných otázok citovaním akejkolvek autority.

Eriugena patril zrejme k posledným, ktorí ešte mali poznatky duchovného sveta z vlastných skúseností (t.j. mal ešte nejaké jasnovidné schopnosti a poznal prah duchovného sveta). Pravda, nie je isté, do akej miery bol alebo nebol zasvätený do hibernských mystérií; na

pozadí jeho svetonázorových úvah však badať vplyv istých keltských mystérijnych tradícií. Vlastná povaha Boha - ako učil - nie je našim rozumom poznateľná, Boh stojí nad akoukoľvek ľudskou myšlienkou. Naš rozum môže určiť iba to, *čím boh nie je*. Z tejto krajnej negácie predstavy Boha však vyplýva, že Boh je vlastne *všetkým*, že je prameňom, z ktorého vzniká celý svet. Boh je vždy sám v sebe, *nikdy mimo seba nevychádza* a nepôsobí, iba *sa rozvíja* (*explicatio*). Teda všetko, čo jestvuje, je *teofániou*, čiže prejavom Boha. Boh nie je stvoriteľom stojacim nad alebo mimo toho, čo stvoril, ale je prapôvodom, prameňom všetkého, obsahuje v sebe všetko a všetko, čo je, vzniká tým, že sa Boh *rozvíja*. On je to "jediné Jedno". Ako vidíme, prechádza tu Eriugena už na pozíciu panteizmu a podstatne sa vzdáľuje od učenia autority cirkvi.

Motív rozvíjania sveta v Bohu a Božstva vo svete je známy v starogréckej mystike a objavuje sa neskôr znovu v učení *Mikuláša Kusánskeho* v 15. storočí.

Človek podľa Eriugenu je presnou kópiou Boha, svojou podobou a štruktúrou tvorí *mikrokozmos*. Vychádza z Boha a k nemu sa zasa vracia. Cesta jeho návratu spočíva práve vo filozofii, v poznávaní, ktoré je prostriedkom nadväzovania intímneho styku s Bohom. Vyším stupňom kontaktu s božstvom je *meditácia*, ktorá umožňuje zjednotenie medzi človekom a bohom, takže sa človek prežíva v bohu a boh v ňom. Tu zasa pripomína Eriugena učenie starodávnych mystérií "splynutí" s božstvom.

Asi 350 rokov po jeho smrti ho cirkev vyhlásila za kacíra a roku 1225 dal pápež spáliť jeho spisy. Jedno z jeho diel sa však zachovalo a je pre nás významným svedectvom myšlienkovej kultúry vtedajších čias, ba mimoriadne zaujímavým medzníkom medzi myšlienkovým bohatstvom raného kresťanstva a s ním spojenou gnózou a mystikou a predzvesťou nového stupňa vývoja ľudského vedomia - postupne sa vytvárajúceho metafyzického nazerania stredoveku. Ide o mohutný päťzväzkový dialóg *De divisione naturae*, čiže *O rozdelení prírody*. V tomto diele, ktoré predstavuje všeobecný prehľad všetkých otázok života a sveta, opisuje Eriugena predovšetkým *trojčlennú bytosť človeka*. Človek pozostáva z tela, duše a ducha. Svojimi kos-

ťami súvisíme s minerálnou ríšou, rastom nášho tela patríme do ríše rastlinnej, naše pocity a emócie nás spájajú so živočíchmi. Človek sa však líši od zvierat svojou rečou, vzpriamenou chôdzou a schopnosťou myslenia.

Okrem toho však človek súvisí aj s božskými hierarchiami stojacimi nad ním. Myslením je v kontakte s ríšou anjelov, ako príslušník nejakého národa má vzťah k archanjelom a tým, že žije na Zemi v určitej dobe, je v súvislosti s hierarchiou *archai*, duchov času. Tieto idey podáva Eriugena nie abstraktne, ale pútavým spôsobom, ako niekto, kto to sám prežíval.

Ľudský duch, ako uvádza, je večný, jeho podstatou je samostané "ja", ktoré je neustále v spojení s duchovným svetom. Naše ja je však ešte slabé, *neinkarnuje sa dokonale v jednom živote*, ale potrebuje na svoj vývoj celý rad inkarnácií. Toto - ako učí - je v súlade s božskými zákonmi a naše ja si pripravuje zakaždým medzi smrťou a novým životom nové telo s novými úlohami pod vedením vyšších hierarchií.

Práve pri koncepcii ľudského ja a jeho styku s ríšou anjelov sa výstižne ukazuje štádium ľudského vedomia v tomto období. Eriugena totiž tvrdí, že človek sám ešte nie je schopný myslieť, ale *anjel myslí v ňom*. Človek raného stredoveku si mohol ľahšie predstaviť, že sa v jeho duši prejavuje anjel, ako to, že má samostatného ducha. Možno povedať, že ak z pohľadu na podstatu človeka vypustíme prítomnosť anjela, vidíme v človeku iba dušu. Anjel patrí nerozlučne do koncepcie ľudskej bytosti. Stupeň uvedomovania si ľudského ja bol teda ešte dosť nízky. Eriugena píše: "*Ľudský duch má poznanie seba, ale aj nemá. Vie, že je, ale nevie, čím je.*"

Vo svojom hlavnom diele, ktoré sa najmä v 10. a 11. storočí tešilo veľkej vážnosti v kláštorňoch školách a bolo považované za súhrn všetkej múdrosti, rozdelil Eriugena celé božské stvorenie na *štyri etapy*. Každá z nich môže byť chápaná osve ako samostatná trieda bytia (podľa vzoru neoplatonickej *hypostasis*). Na čele všetkého stvorenia stojí Boh otec, čiže "príroda tvoriaca a nestvorená" (*natura naturans non naturata*). Druhú triedu tvorí

"príroda stvorená a tvoriaca" (*natura naturata naturans*), svet ideí, ktoré obsahujú všeobecné pojmy: rody a druhy vecí. Je to sféra božského Logu. Na treťom mieste nasleduje "príroda stvorená a netvoriaca" (*natura naturata non naturans*). Tu už je plne rozvinuté celé stvorenie, všetko je "hotové", vrátane všetkých ľudí žijúcich na zemi. Napokon jestvuje "príroda netvoriaca a nestvorená" (*natura nec naturans nec naturata*), stav, v ktorom sa opäť všetko stvorenie vracia k jednote, k Bohu. Je pochopiteľné, že toto panteistické učenie nemohla cirkevná inštitúcia prijať natrvalo. Učenie o úzkom kontakte ľudského ducha s anjelskou sférou však do istej miery obnovil a ďalej rozvinul v čase vrcholiacej scholastiky práve *Tomáš Akvinský*.

V tých istých rokoch, keď Scotus Eriugena vypracoval svoj veľkolepý obraz sveta, bol roku **869** zvolaný do Hagia Sophie v **Konštantinopole 8. ekumenický koncil**, na ktorom sa zišiel veľký počet cirkevných hodnostárov zo Západu a Východu. Prominentným zástupcom východnej cirkvi bol patriarcha *Photius*, ktorého si Scotus mimoriadne vážil. **Na tomto koncile najlepších predstaviteľov kresťanstva išlo predovšetkým o to, či človek má alebo nemá samostatného ducha. Východ neobhájil svoju koncepciu, podľa ktorej je ľudský duch samostatný. Presadil sa názor, že ľudskej duši treba pripisovať duchovné vlastnosti; vyznávať však existenciu samostatného ducha je kacírstvo.** Bol to významný medzník vo vývoji kresťanskej teológie, ktorý mal postupne veľmi ďalekosiahle následky. Nastalo tak ďalšie odcudzenie medzi západným a východným kresťanstvom, i keď definitívny rozkol nastal až o dvesto rokov neskôr. V európskom duchovnom vývoji sa však stále viac a viac vytrácalo vedomie existencie ducha človeka ako samostatného článku jeho bytosti a už v *nominalizme* na sklonku stredoveku nabralo myslenie filozofov jednoznačne smer k abstrakcii a materializmu. Formoval sa prístup človeka k prírode a svetu, ktorý vopred vylúčil zo svojho skúmania duchovný prvok a ktorý celkom prirodzene viedol k úplnej negácii ducha vo vede.

Sophia

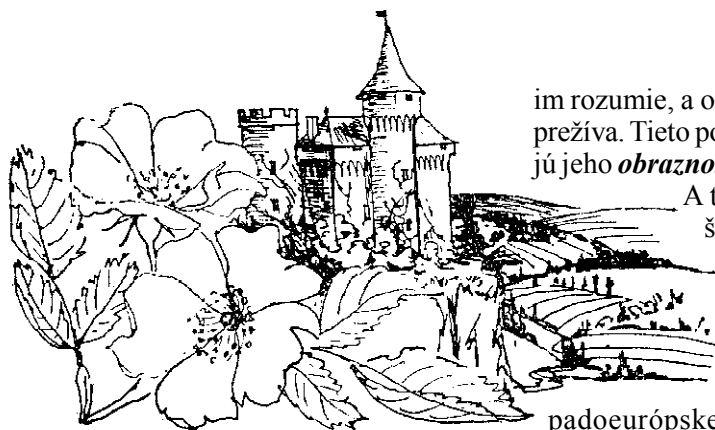
Nadácia pre aplikáciu
duchovných, etických
a estetických hodnôt
v praxi

Cieľ nadácie

Cieľom nadácie Sophia je pomáhať pri:

- rozvíjaní zmyslu pre Krásno, Pravdu a Dobro;
- výchove k zodpovednosti za život a aktívnemu prístupu k spoločenskému daniu;
- vytváraní vedomia ľudskej dôstojnosti;
- rozširovaní, prehĺbovaní a skvalitňovaní myšlienkového obzoru ľudí;
- jasnejšej orientácii v usporiadaní hodnôt, pochopení vyššieho zmyslu vecí a zmysluplného zaradenia človeka do systému stvorenia;
- rozvoji slobodného, samostatného a tvorivého myslenia jednotlivca, pri jeho oslobodení z pút telesno-materiálnej závislosti a pri ochrane človeka pred manipulovateľnosťou;
- spriehľadnení vzťahov v spoločnosti pomocou informovanosti;
- rešpektovaní etických noriem a duchovných princípov v podnikateľskej a politickej sfére;
- presadení nenásilia, porozumenia a poriadku v medziľudských vzťahoch;
- výchove k ochrane a tvorbe životného prostredia a uplatňovaní estetických hodnôt v každodennom živote;
- medzináboženskom dialógu;
- dialógu medzi vedou a náboženstvom;
- liečení noogénnych psychóz;
- sexuálnej výchovy;
- prevencii pred kriminalitou a vznikom drogových závislostí.

Svet samotný je v neustálej prestavbe, tým skôr človek. Lao-c'

im rozumie, a o to intenzívnejšie ich prežíva. Tieto potom mohutne formujú jeho **obraznosť**, jeho éterické telo.

A to **sa** u neho v neskoršom veku, v dospelosti **premení na morálne pojmy** a zásady, na **svedomie**.

Keď však študujeme novodobé západoeurópske a americké verzie

zrozumiteľné a nelogické. Ďalší vydavatelia ich potom celkom vynechávajú ako čosi nadbytočné a zbyšok, torzo rozprávky potom pospájajú akýmiś vsuvkami, ktoré majú rozprávku urobiť "raciónálnejšie čitateľnou" z hľadiska pozemskej logiky. Výsledkom je bezcenný hybrid, ktorý nemá potom už **žiadnu** pravdivú vzťah ani k tomuto fyzickému, ani k žiadnemu inému svetu.

Šíporá Ruženka, Snebulienka a Popoluška ako obrazy mikro-makrokozmičských dejov (a ešte o tom, ako sa rozprávky v najnovšej dobe falšujú)

Voľné pokračovanie "Ezoterických motívov v rozprávkach H. Ch. Andersena"

Emil Páleš

Obrazy z nadmyslového sveta
na začiatku rozprávok

Sophii II sme ukázali, že Popoluškinie mesiačikové, slniečkové a hviezdíkové šaty sú tri vývojové stupne na duchovnej ceste, na ktorej človek premení silu svojich smrteľných

schránok (astrálneho, éterického a fyzického tela) na tri nesmrteľné, duchovné "telá": *manas*, *budhi* a *atman*. Popoluškinie preberanie šošovice od popola je vlastne *Veľké dielo*, ktoré sa v alchymickej symbolike prirovnáva k rýžovaniu kovov a k výrobe duchovného striebra, zlata a tzv. *kameňa mudrcov*. V budúcnosti príde čas, kedy ľudstvo ako celok premení celú astrálnu sféru Zeme na duchovné striebro, éterickú na zlato a fyzickú na duchovné drahokamy.

Popoluška teda zobrazuje stupne zasvätenia, ktorými môže prejsť jednotlivec, a zároveň dej, ktorý sa v budúcnosti odohrá s celým kozmom. Šíporá Ruženka, Snebulienka a Popoluška - všetky tieto tri "kráľovné medzi rozprávkami" - zobrazujú v skutočnosti veľké makrokozmičné deje, ktoré siahajú z ďalekej minulosti do ďalekej budúcnosti, a v malom sa opakujú alebo anticipujú v živote jednotlivého človeka.

Keď sa takéto rozprávky rozprávajú deťom, dieťa ich nechápe rozumovými pojmami, ale v hĺbke duše

týchto troch klasických rozprávok (ktoré v posledných rokoch vychádzajú v podobe veľkých obrázkových rozprávkových kníh aj u nás) s ich pôvodným znením - ako ho vyrozprávali bratia *Grimmovci* - zistíme v nich závažné obsahové zmeny.

Kľúčové obrazy sú z rozprávok povynechávané, a naopak sú do nich úplne neorganicky a rušivo povkladané vsuvky a "vylepšenia", ktoré tam vôbec nepatria. Zdá sa, že vydavateľia rozprávok na západnej pologuli už nadobro stratili pojem o tom, čo to rozprávka je, čo tvorí jej podstatu. **Rozprávka - to nie je ľubovoľne vymyslený príbeh**, v ktorom vystupujú víly. **Rozprávka zobrazuje skutočné deje, avšak nie deje fyzické, ale duchovné a duševné.** Zobrazuje vyššie svety, a tie majú svoje *vlastné* zákony, svoju vlastnú prísnu logiku, ktoré sú však zákonmi a logikou *obraznosti*, nie logikou fyzického sveta. Rozprávka zobrazuje tieto zákony v ich najčistejšej, najpravdivejšej podobe. **Len ak sa rozprávka sťahuje do fyzickej, hrubohmotnej roviny, kam nepatrí, stáva sa z nej naivný, nepravdivý príbeh.** Neodolateľný sklon západného materializmu chápať všetko len biologicko-fyzicky teraz vtrhol už aj do rozprávky.

Duchovné a éterické deje sa prepisujú tak, akoby išlo o nejaké čisto fyzické deje, čím sa dostávajú mimo svet svojej vlastnej zákonitosti a vyznievajú ako čosi bezpríčinné, smiešne, ne-

Každá z našich troch "kráľovien medzi rozprávkami" začína mohutným obrazom z nadmyslového sveta, ktorý je v novších verziách buď vynechaný, alebo skomolený:

»Žil raz jeden bohatý muž a mal chorú ženu. Keď už cítila, že sa blíži jej koniec, zavolala si k posteli jedinu dcérku a povedala jej: "Milé dieťa, musím ťa opustiť; zasaď mi na hrob stromček, a keď si niečo zažadaš, potras ho, a žiadosť sa ti splní. Ak by si bola dakedy v núdzi, prídem ti pomôcť". A navždy zavrela oči. Dievčatko chodilo každý deň na matkin hrob a plakalo.«

Tak začína Popoluška: **obrazom spojenia medzi živými a mŕtvymi**; začína Popoluškiným vzťahom k jej zosnulej matke. Pretože **také medziľudské vzťahy, ktoré tu na zemi neboli čisto pozemsky-utilitárne, ktoré nevyplývali len z biologicko-fyzickej alebo hospodárskej základne, ale z hlbšieho priateľstva, príbuznosti dvoch duchovných bytostí - pretrvávajú aj po smrti.** Ozajstné priateľstvo je silnejšie ako smrť. Takí priatelia cítia v duchu prítomnosť a podporu jeden druhého aj vtedy, keď jeden z nich práve nie je vtelený na zemi. Ba možno o to užší je ich vzťah, že je očistený od všetkého fyzického. **Modlitby, myšlienky a láska na zemi žijúcich sprevádzajú zosnulých** pri ich posmrtnom putovaní ako lampáše, ako kahance, ktoré sú im svetlom na cestu

a možno ich aj hrejú uprostred mrazi-
vej pustatiny.

A naopak: **odtelení môžu pomá-
hať vteleným**, ktorí sa takto pre nich
urobia viditeľnými, keď rozsvetujú vo
svojom vnútri duchovné myšlienky.
Nie raz, keď podvedomá predtucha
človeka zastaví, aby niekam nešiel, a
tým sa zachráni - je to pomoc zos-
nulého rodiča, ktorý neprestáva bdiť
nad svojím dieťaťom, alebo verného
druha, ktorý ho tam na druhej strane
má stále ešte rád.

A Popoluška začína práve takou-
to vedomou kultiváciou vzťahu k du-
chovnému svetu odtelených. O tom
však v novších vydaniach rozprávky
nieť ani zmienky.

Snehulienka začína obrazom rov-
nako strhujúcim; a síce nie **komuni-
káciou** so zosnulými, ale **s tými, čo
sa ešte nenarodili**:

»Bolo to raz prostred zimy, keď
sneh padal z oblohy ako páperie. Jed-
na kráľovná sedela pri obloku, kto-
rého rám bol z čierneho ebenového
dreva, a šila. Ako tak šije, zahľadela
sa na sneh a pichla sa ihlou do prsta.
Do snehu padli tri kvapky krvi. Čer-
vená farba na bielom snehu bola veľ-
mi pekná a kráľovná si pomyslela:
"Kiež by som mala dieťa biele ako
sneh, červené ako krv a čierne
ako drevo na obložnom rá-
me".«¹

Matky sú so svojimi deťmi
v spojení už dávno pred ich na-
rozením a počatím. **Svet pred-
stavivosti nastávajúcej matky
rozhoduje o tom, aká duša sa
prostredníctvom nej vteli**. Počas
tehotenstva má potom matka určité
zážitky, pomocou ktorých komunikuje
s dušou prichádzajúceho dieťaťa.²

V novších vydaniach *Snehulienky*
je tento obraz vynechaný a nahradený
čímisi, čo dáva zdanlivo "väčší zmys-
sel": »Jedného dňa sa kráľovnej na-
rodila krásna dcérka, ktorú podľa jej
bledej pokožky pomenovali *Snehu-
lienka*.« Príčinnosť je tu teda obráte-

ná: nie čistý duševný svet kráľovnej
je príčinou, že sa jej narodilo dievča
ako tri kvapky krvi na snehu, ale ná-
hodný fyzický znak je príčinou *Snehu-
lienkinho* pomenovania a jej krásy.

Toto druhé vysvetlenie však umŕt-
vuje v ľudskej duši každé nadšenie,
pretože nedáva matkám inú možnosť,
ako bezmocne a pasívne očakávať, čo
za dieťa sa im narodí. To prvé však
doslova okrídluje a otvára rodičom
nedozierne perspektívy: záleží len od
nich, či privolajú k sebe nejakého čis-
tého, vznešeného ducha z hviezdnych
sfér, alebo hodia rebrík nejakej polo-

jej: "Tvoje želanie sa ti splní. Do
roka a do dňa sa ti narodí dcéra!"«

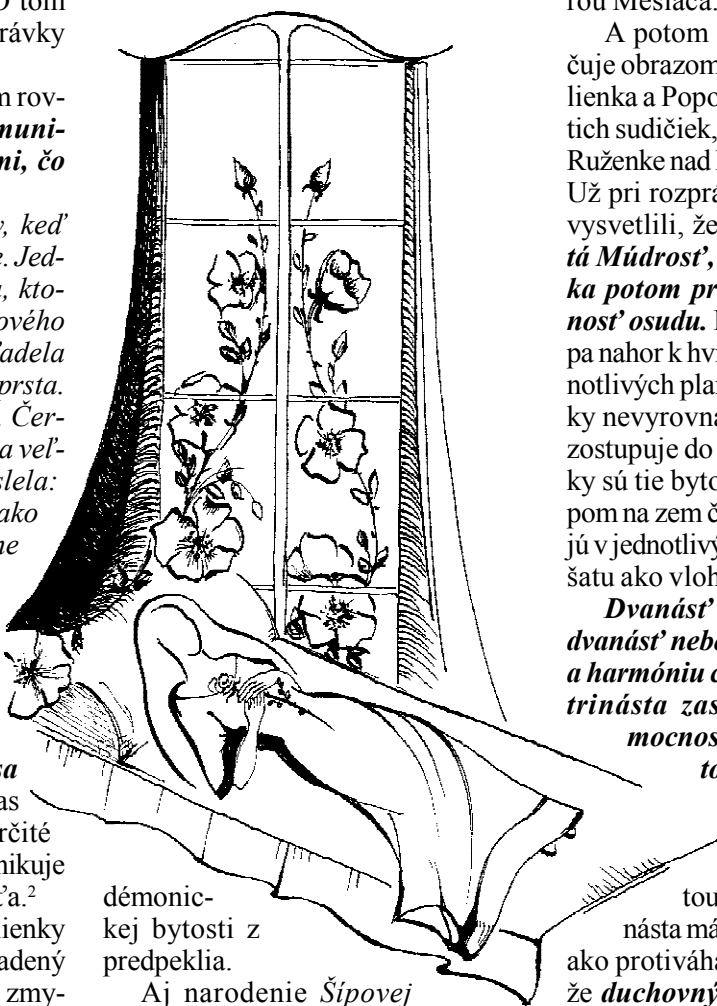
Žaba, ako obojživelník, je tu pros-
tredníkom medzi týmto a oným sve-
tom. Voda je symbolom najbližšej
nadzemskej sféry, sféry Mesiaca,
sféry archanjela Gabriela. Sem zostu-
pujú duše a čakajú pred svojím naro-
dením. **Pretože do mesačnej sféry
môžu vstúpiť len raz za rok, v čase,
keď archanjel Gabriel vládne, môžu
čakať až jeden rok a deň na svoje
narodenie**. Keď teda "kráľovná vstú-
pila do kúpeľa" a "žaba vyšla z vody",
znamená to prelínanie, spojenie so sfé-
rou Mesiaca.

A potom Šípová Ruženka pokračuje
obrazom nie menším ako *Snehu-
lienka* a *Popoluška*: obrazom dvanás-
tich sudičiek, ktoré pririekajú Šípovej
Ruženke nad kolískou jej budúci osud.
Už pri rozprávke o *Pocahontas*³ sme
vysvetlili, že **vo sfére Mesiaca sídli
tá Múdrost', ktorá sa v živote člove-
ka potom prejavuje ako prozreteľ-
nosť osudu**. Keď človek po smrti stú-
pa nahor k hviezdám, zanecháva v jed-
notlivých planetárnych sférach batôž-
ky nevyrovnanej karmy. Keď potom
zostupuje do nového zrodenia, sudič-
ky sú tie bytosti, ktoré mu pred vstu-
pom na zem časť tejto karmy votkáva-
jú v jednotlivých sférach do duševného
šatu ako vlohy a osudové danosti.⁴

**Dvanásť sudičiek tu zastupuje
dvanásť nebeských znamení, plnosť
a harmóniu celého makrokozmu. Tá
trinásť zastupuje mocnosti zla,
mocnosti odporu, ktoré sa z tej-
to harmónie vyčlenili a
ktoré ju narušujú.**

Trinásť sudička za-
sahuje medzi jedenás-
tou a dvanástou, takže dva-
násť má ešte možnosť zapôsobiť
ako protiváha trinásť. To znamená,
že **duchovný svet už aj so zásahom
trinásť, zlej sudičky vopred počítal**,
že toto narušenie bolo zaplánované.

V nových vydaniach Šípovej Ru-
ženky sa dočítame, že trinásť sudič-

démonic-
kej bytosti z
predpekliá.

Aj narodenie Šípovej
Ruženky bolo vytúžené a oznamo-
vané vopred:

»Raz, keď kráľovná sedela v kúpe-
li, vyliezla z vody žaba a povedala

chyni zabil teliatko, ktoré práve pripra-
voval na večeru. Krv zvieraťa sfarbo-
vala bielu plochu. Práve keď sa tým
smerom *Deirdre* pozrela, z neďalekého
stromu zlietol havran a začal piť vyteka-
júcu krv. "Ach, pestúňka moja, nie ako
Conor, ale taký bude muž, ktorého bu-
dem milovať. Jeho vlasy budú čierne
ako havranie krídla, jeho líca červené
ako krv vytekajúca z tohoto teliatka a

jeho pleť biela ako čerstvo napadnutý
sneh."«

² Dietrich Bauer v knihe "Gespräche
mit den Ungeborenen" (Rozhovory s
nenarodenými) zozbieral celý rad taký-
chto príbehov zo súčasnosti.

³ Sophia 10: *Pocahontas* a jej farby
vetra 2. Prelínanie fyzického a éterick-
ého sveta v indiánskej rozprávke.

⁴ Pozri obraz na str. 2 v *Sophii* 7.

¹ Ten istý motív sa nachádza v kelt-
skej povesti o *Deirdre*, najkrajšej zo žien
v zemi *Erin*: »Jedného dňa, keď sa blížil
čas, kedy sa mala *Deirdre* vydať za kráľa
Conora, sa dievča spolu so svojou pes-
túňkou dívalo ponad múr pevnosti. Bola
zima a celá krajina bola pokrytá silnou
vrstvou čerstvo napadnutého snehu. Be-
lostná porkývka bola porušená len na
mieste, kde chlapec pomáhajúci v ku-

ka sa nedostala na slávnosť *omylom*, lebo ju kráľ zabudol pozvať. Bola vraj „veľmi stará a nikto ju už roky nevidel, pretože vôbec nevychádzala zo svojho hradu. Mysleli si, že už nežije...”. Odhliadnuc od toho, že sudičky nemajú fyzické telo, aby mohli starnúť a nepoznajú smrť, takže je sem takýto obraz celkom nezmyselne našitý z pozemského sveta, mylí takáto predstava ešte v ďalšom smere: V pôvodine kráľ nepozval trinástu sudičku nie preto, že by bol zle informovaný:

»V kráľovstve ich (sudičiek) bolo trinásť. Ale kráľ mal iba dvanásť zlatých tanierov, z ktorých mali byť, nuž jednu z nich nemohli pozvať.« **Trinásťta sudička nemohla a ani nemala byť pozvaná.** Nevyhnutnosť toho je vyjadrená tým, že kráľ mal iba dvanásť tanierov, že jedálenské súpravy sa vyrábajú len po dvanásť, čo je číslo úplnosti. Narušenie úplnosti a rovnováhy vesmíru sa tu deje s tichým vedomím Najvyššieho, ktorý pripravil liek a prostriedky na opätovné uvedenie stvorenia do rovnováhy ešte skôr, ako z nej bolo vyvedené. **Keby totiž človek nepoznal zlo, nemohol by nikdy dospieť ku slobode, a tým ani k láske.**

Zobrazovanie duchovných bytostí

Pretože v angličtine sa už teraz pre všetky možné duchovné bytosti vrátane sudičiek začína používať slovo *faery* (víla), poplietli sa nakoniec sudičky s lesnými vílami. V preklade z angličtiny čítame, že na hostinu pozvali nie sudičky, ale „všetky víly z lesov, vód a vzduchu - okrem jednej.” Lenže **bytosti, ktoré bdejú nad ľudskými osudmi, stoja oveľa vyššie, ako bytosti prírodných živlov.** Napríklad bytosť, ktorá stojí pri našom príchode na svet, je archanjel (Gabriel); a tzv. anjel smrti, ktorý prestriháva na konci života človeku striebornú niť, tiež. Týmto bytosťami nemôže človek len tak rozkázovať, ani ich uprosiť, ani s nimi diskutovať. Leda že by urobil čosi naozaj výnimočné, alebo bol sám na ich úrovni a vedome s nimi spolupracoval na tvorbe svojho životného plánu.

Príroda a živly však stoja čiastočne pod vplyvom ľudskej vôle; dajú sa ovplyvňovať magicky. Keby tieto mali mať v rukách ľudskú karmu, vniesli by už ľudia do osudového diania na zemi taký zmätok a nerovnováhu, akú vniesli do prírody.

Vôbec spôsob, akým sa v nových rozprávkach zobrazujú duchovné bytosti, je doslova trestuhodný. Aj z tých najvznešenejších neraz zostanú len komické karikatúry. Každého, kto má k týmto bytosťam nejaký vzťah a pozná ich ušľachtilosť, musí až pichnúť pri srdci.

V jednej Šípovej Ruženke sú „sudičky-víly” zobrazované ako hašterivé, klebetné a zábudlivé staré tetky, ktoré nevedia držať jazyk za zubami keď treba, a ktoré sa do krvi poškrípiu pri varení koláča alebo o to, aké šaty si má Šípová Ruženka obliecť.

Najmä v rozprávkach *Walta Disneya* sa duchovným bytosťami pripisujú rôzne ľudské slabosti a neresti, ako keby sa tým rozprávka mala stať „bližšou ľuďom”, „ľudskejšou”, „humánnejšou”. V Disneyovej *Snehulienke* sú trpaslíci pomenovaní podľa svojich charakterových slabostí: *Sníček, Jedáček, Hundroš, Neverko, Smieško...* a to má vyvolať akýsi súcit alebo dojem, akí sú „milúčki”. Uvedené vlast-

Beda tej duši, ktorá dá namiesto svojmu nebeskému manželovi (duchu) prednosť pozemskému sobášu so svojím pozemským telom.

Kniha kľúčov

nosti sú však u gnómov niečím nezmyselným, pretože éterické bytosti nemajú fyzické telo, a teda sa nemôžu prejedat'; ani u nich nedochádza k striedaniu spánku a bdenia, ako u ľudí, aby mohli ráno dlhšie spať.

Keď sa v éterickom svete hovorí o jedení, majú sa tým na mysli určité procesy v éterickom tele, ktoré sú analogické procesom trávenia vo fyzickom tele. Éterický svet (angl. *faery*) má svoje vlastné pravidlá, a jedným z odjakživa tradovaných pravidiel je, že **ak už doň niekto zabľúdi, nemal by z ničoho, čo vidí, jesť ani piť.**⁵ To znamená, že ak sa chce domov vrátiť bez problémov, a nechce tam uviaznuť, nemal by nič do seba prijímať, s ničím sa spájať, pokiaľ nevie, o čo ide, ale sa ovládnuť, zostať nezaujatý, aby si neurobil nejaký karmický dlh, ktorý by musel odčisťovať službou, ako to často v rozprávkach býva, a ako je to aj v *Snehulienke*. *Snehulienka* odpila z každého pohárika a odjedla z každého tanierika, takže musela u trpaslíkov zostať slúžiť. V Disneyovej *Snehulien-*

ke je to, pravda, inak: neodjedla, ale naopak, pustila sa do pečenia, takže keď trpaslíci prišli domov, bolo už navarené, a potom všetci hodovali dlho do noci.

Preberanie šošovice ako Veľké dielo alchymistov

Povedali sme už, že Popoluškine zlaté, strieborné a drahokamové šaty sú utkané z prečistených síl Slnka, Mesiaca a hviezd a znamenajú tri stupne duchovného vývoja človeka ako aj celého ľudstva. A že **preberanie šošovice** z popola je Veľké dielo alchymistov. **Znárodňuje prečisťovanie duševných síl** - prácu, ktorú dennodenne, roky a desaťročia trpezlivo robíme v našom astrálnom tele: oddeľovanie pravého od nepravého, podstatného od nepodstatného, pominuteľného od trvalého, plodného od neužitočného; triedenie zŕn od pliev, šošovice od popola.⁶ Znamená odpútavanie duševných síl od všetkého smrteľného, telesného a vyslobodzovanie duše z hmotných schránok.

Tieto dva obrazy - tri misy šošovice a trojo šiat - patria k sebe! Zdanlivo nie, ale v logike obraznosti nadväzujú bezprostredne jeden na druhý. Popoluška si tká svoje šaty preberaním šošovice.

A kto jej pri tom pomáha? Bez ko-ho by nikdy nemohla stihnúť prebrať za hodinu tri misy šošovice od popola? **Holubice - symbol Svätého ducha!** V našom astrálnom tele pôsobia anjeli, v éterickom archanjeli a vo fyzickom archeovia.⁷ Tieto tri anjelské chóry tvoria spolu tzv. tretiu, najnižšiu hierarchiu, ktorej pôsobenie súhrnne nazývame pôsobením Svätého ducha. Prostredníctvom tretej anjelskej hierarchie sa prejavuje tretia božská osoba - Svätý duch. Sú to **anjeli, ktorí pôsobia premenávajúco v našom astrálnom tele**, keď má človek vieru, keď sa modlí, keď má vôľu k dobru - a nazýva sa to „milosťou Svätého ducha”. Tak aj Popoluške vyzobávali holúbky z duše všetko nepodstatné, keď jej bolo najhoršie.

⁵ Iným tradičným pravidlom bolo, že človek by mal mať pri sebe nôž alebo nejaký iný železný predmet.

⁶ „Blahoslavení, ktorí perú svoje rúcha...” (Zj. 22:14)

⁷ Pozri *Sophiu 9: Pocahontas* a jej farby vetra 1. Prelínanie fyzického a éterického sveta v indiánskej rozprávke.

V niektorých nových vydaniach Popoluškinho príbehu však niet o preberaní šošovice a holúbkoch ani zmienky! Namiesto toho jej macocha dáva umývať podlahu, upratať dom alebo šiť šaty pre svoje nevlastné sestry. V Disneyovej Popoluške sa objavujú namiesto holúbkov myšky, ktoré šijú potajomky Popoluške šaty, aby ju prekvapili. Ako keby niekto mohol pracovať na duchovnom pokroku druhého človeka bez jeho vedomia! Celý stred rozprávky je vynechaný a namiesto toho sa tu popisujú huncútske kúsky bandy myšiakov-mikimauzov, čo vyparatia domácemu kocúrovi, niečo na spôsob Toma a Jerryho. Drahé kamene a šperky pre Popoluškine šaty myšiaci ukradnú jej nevlastným sestrám! Vraj *“obratnému myšiakovi Gusovi sa podarilo uchmatnúť škrtátom šperky a stužky”*. Ako keby človek mohol získať nejakú cnosť tým, že ju ukradne druhému - a to ešte niekomu, kto ju nemá?! V ďalšej verzii Popoluška zdedí prekrásne šaty po svojej mamičke a závistlivé sestry *“len čo to videli, začali z nej šaty trhať, až z nich lietali franforce”*. Ako keby človek mohol duchovné bohatstvo alebo nebudaj osvietenie zdediť po rodičoch!! Ako keby mohol niekto z niekoho postŕhať jeho charakterové vlastnosti a múdrosť, až z nich zostanú len franforce!!! Toto je také hlboké narušenie vnútorného zmyslu rozprávky, že sa táto stáva prakticky bezcennou táraninou.

V britskej aj v americkej verzii sa Popoluška dostáva k šatom ako slepé kura k zrnú: Nečinne sedí doma a tu sa objavuje niečo medzi krstnou mamou a vílou v podobe dobráckej tučnej tetky s čarovnou paličkou a prikáže

Popoluške doniesť z komory tekvicu. Túto tekvicu pred ňou premení na šaty odrazu - dotykom čarovnej paličky. Popoluška sa tu

dostáva k šatom bez vlastného pričinenia, bez vlastnej účasti.

V pôvodine od bratov Grimmovcov je to úplne inak: Popoluška chodila pravidelne na hrob svojej matky. Slzami zalievala lieskový stromček na hrobe, ktorý rástol... A z čohože sa zrodil ten lieskový stromček? Z bezpríkladnej pokory a skromnosti! Keď raz Popoluškin otec išiel na jarmok, opýtal sa svojich dcér, čo im má doniesť. Jej nevlastné sestry si želali pekné šaty a šperky, ale Popoluška poprosila len o *»prvú vetvičku, otec, o ktorú sa vám pri návrate klobúk otrie.*

Otec teda kúpil pre nevlastné dcéry pekné šaty, perly a drahokamy; a keď sa vracal domov a šiel zeleným krovím, šľahla ho liesková vetvička a zhodila mu klobúk. Vetvičku odlomil a vzal so sebou.

Keď prišiel domov, rozdal nevlastným dcéram, čo si boli žiadali, a Popoluške dal lieskovú vetvičku. Popoluška podľačkova, potom šla na matkin hrob, zasadila tam vetvičku a tak plakala, že na vetvičku padali slzy a polievali ju.

Vetvička rástla a bol z nej pekný strom. Popoluška prichádzala k nemu každý tretí deň a zakaždým priletel na strom biely vtáčik...«

To je tretí obraz, ktorý patrí k preberaniu šošovice a tkaniu šiat. Holubička, ktorá preberá misu šošovice a zároveň sedí na lieske⁸ na matkinom hrobe, nám toto spojenie naznačuje. Vlastne by sme museli povedať, že **Popoluška chodila na matkin hrob (do duchovného sveta) preberať šošovicu (modliť sa, pracovať na sebe duchovne) za prítomnosti a s pomocou holúbkov (Sv. ducha, milosti), čím si tkala šaty (nesmrteľné rúcha).** Pretože však tieto tri obrazy nemožno pozemsky spojiť dohromady, sú znázornené samostatne, jeden po druhom. Vnútorne však súvisia. **Lieska tu dôkladne znázorňuje organický rast, príčinnú súvislosť medzi tým, čo Popoluška robí, a čo nakoniec dostane.** Popoluške nepadli tri oriešky do lona z neba, ale z liesky, ktorú sama zasadila a o ktorú sa od začiatku do konca sama starala.

Keď sa oná verzia s tekvicou a s čarovnou paličkou krstnej mamy má u detí v dospelosti premeniť na morálne pojmy, tak iba na také, ktoré nabádajú človeka, aby pasívne čakal z

⁸ Planetárnou signatúrou liesky je slnko.

neba zázrak bez vlastnej zásluhy, aby od duchovného sveta niečo očakával bez ohľadu na stupeň vlastnej kvality. Presne takých je totiž dnes, žiaľ 90% toho tzv. “duchovná” v Spojených štátoch, o ktorého množstve sa niekedy hovorí, ale na ktorého kvalitu sa málokto díva: Američania stále vymýšľajú nejaké techniky, automatické metódy, ako získať duchovné schopnosti. Najradšej by vynášli nejaký stroj, ktorý by podľa návodu mohol obsluhovať aj človek bez schopností, a ktorý by za neho duchovne pracoval. Chceli by stretnúť gurua, ktorý by im osvietenie odovzdal priložením palca do stredu čela, alebo si ho kúpiť za doláre v niekoľkokodennom kurze; alebo dostať všetku múdrosť darom od nejakých iných bytostí (channeling!) ako pečeného holuba; alebo čakať na to, že priletia lietajúce taniere, ktoré ich osvietia a odnesú do neba. **Americké “duchovno” je presne také, ako ich verzia Popolušky.** Najradšej by Popoluškine šaty ukradli, zdedlili, kúpili za doláre, alebo vyrobili strojovo. Nechcú pochopiť, že nejestvujú žiadne “čarovné paličky”, že treba zasadiť liesku a zalievať ju roky vlastnými slzami.

Aj z Popolušky je trojstupňová gradácia vynechaná: na bál ide iba raz a má iba jedny šaty: tie bývajú spravidla ružové (!). Ťažko sa potom vysvetľuje, ako mohol dať princ natrieť jeden schod smolou hneď na prvom bále, keď ešte ani nevedel, že sa tam Popoluška objaví. Potom sa píše, že Popoluška sa utekajúc dolu schodmi potkla a stratila jednu črievičku, podľa ktoru ju princ spoznal.

Popoluška ako mystická svadba duše s duchom

Walt Disney nakoniec stiahol celú Popolušku do čisto biologickej roviny: končí tak, že svadobní hostia hodujú a princovu otec sa teší na krdeľ vnúčencov. Sníva sa mu, *“že je starým otcom a vozí na chrbte svojho vnúčika”*. Navyše princ je namaľovaný ako mladý vojenský kadet v uniforme.

V originálnej Popoluške sa však nič nehovorí o konzumácii potravín a plodení detí. Tie isté holúbky, ktoré pomáhajú Popoluške preberať šošovicu, vedú, “inšpirujú” aj princa pri hľadaní nevesty. Vždy, keď si niektorá z nevlastných sester odrezala z nohy, aby sa zmestila do črievičky,⁹ »princ ju vysadil na koňa ako svoju nevestu a

cváľal preč. Ale museli ísť popri hrobe Popoluškynej matky; na lieske sedeli dva holúbky a volali:

*“Pozri sa dobre,
krv v črievičke mokne.
Črievička je primalá,
nevesta je nie pravá.”*

To znamená, že **princ bol inšpirovaný z duchovného sveta Svätým duchom**. A keď sa nakoniec princ stretá s Popoluškou, »šli popri lieske, a dva biele holúbky volali:

*“Pozri na jej nôžku,
krvi ani trošku,
črievička dobrá je,
nevesta pravá je.”*

A ako tak zavolali, prileteli k Popoluške, sadli si jej na plecía, jeden na ľavé, druhý na pravé, a sedieť tam aj ostali.»

Týmto - a ničím iným - rozprávka končí. Pretože celá **rozprávka o Popoluške znázorňuje svadbu, mystickú svadbu duše s duchom**, panny Sofie s Kristom. Nie svadbu jedného vydajachťivého dievčaťa za mladého a bohatého vojaka z povolania.

*Šipová Ruženka a Snehulienka
ako dva stupne inkarnácie duše na
zemi*

So snahou sťahovať svadbu Šipovej Ruženky, Snehulienky a Popolušky do animálnej roviny potom súvisí aj neodolateľný sklon novších vydavateľov falšovať ich skutočný vek. V nových verziách nachádzame všetky možné vekové údaje, ašak nie menšie ako šestnásť rokov. Autori “zracionalizovaných” verzií si totiž nevedia predstaviť, že by sa niektorá z dievčat mohla vydať a mať deti skôr, ako šestnásť, sedemnášť alebo osemnášťročná.

Šipová Ruženka sa však v skutočnosti pichla vretenom na svoje štrnásť narodeniny. A Jakob a Wilhelm Grimmovci píšu, že Snehulienka “keď mala sedem rokov, bola krásna ako jasný deň.” Vtedy sa o ňu začala zaujímať zlá kráľovná a vtedy jej zrkadlo po prvý raz povedalo: “Pekná si, kráľovná, pekná veru žienka, ale stokrát krajšia

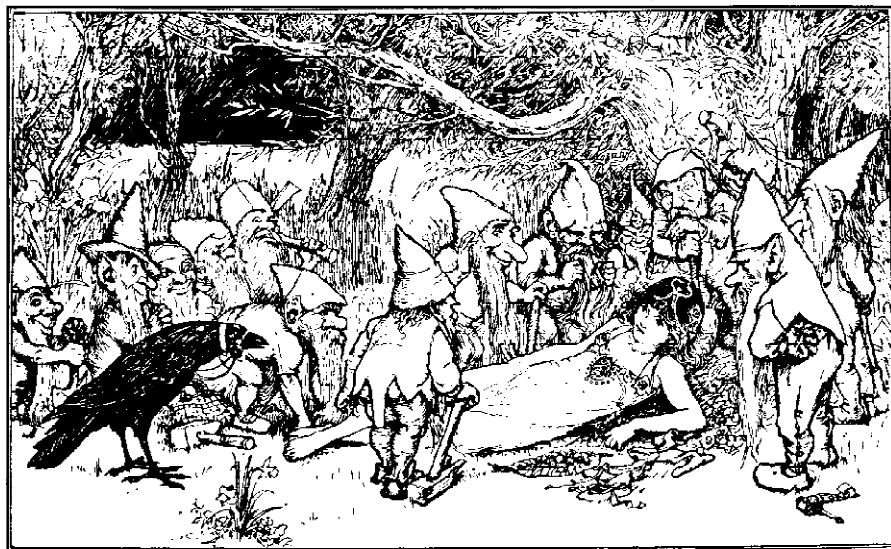
⁹ V Číne existoval tzv. kult malej nohy. Z akýchsi dôvodov pokladali malé chodidlá u žien za znak urodzeného pôvodu. Dokonca niekde kvôli tomu zväzovali malým dievčatkám nohy obväzmi, keď chceli svojmu dieťaťu k “urodenosti” trochu dopomôcť.

je naša Snežienka.”

A vek Popolušky nie je nijako bližšie určený.

Tieto číselné údaje sú pre nás najvyšš dôležitý, lebo nám nepriamo potvrdzujú, že chápeme význam týchto rozprávok správne. O čo v nich vlastne ide?

Ide o to, že **proces inkarnácie človeka na zemi je postupný**. Tým, že sa človek fyzicky narodí, nie je ešte proces pozemského vtelovania nijak

ukončený. **Dieťa je svojím fyzickým telom na zemi, ale svojou dušou ešte stále v nebi**. Trvá sedem rokov, kým sa éterické telo prispôsobí a plne vtelí do tela fyzického; a ďalších sedem rokov, kým sa plne prebudí telo astrálne. **Každých sedem rokov na zem zostúpi a precítiť k vedomiu jeden ďalší vyšší článok duchovne-duševnej bytosti človeka**. Človek je maximálne inkarnovaný, oboma nohami na zemi, vlastne až v polovici života. Rudolf Steiner k tomu píše:

»Pred fyzickým narodením je vyvíjajúci sa človek obklopený zo všetkých strán iným fyzickým telom. Nevstupuje do styku s vonkajším fyzickým svetom samostatne. Jeho okolím je matkino fyzické telo. Len toto telo môže pôsobiť na dozrievajúceho človeka. Fyzické narodenie spočíva práve v tom, že ochranný obal materského tela prepúšťa človeka, na ktorého tak môže bezprostredne pôsobiť vonkajší fyzický svet. Zmysly sa otvárajú okolitému svetu, ktorý nadobúda ich prostredníctvom na človeka rovnaký vplyv, aký predtým mala fyzická materská schránka.

Pre duchovné pojatíe sveta, ako ho zastáva duchovná veda, sa tým síce zrodilo fyzické telo, nie však ešte

telo éterické alebo životné. Ako je človek obklopený až do okamihu narodenia fyzickou schránkou matkinou, tak až do výmeny zubov - teda asi do siedmeho roku - ho obklopuje éterická a astrálna schránka. Až počas výmeny zubov prepúšťa éterická schránka éterické telo. Potom tu zostáva ešte astrálna schránka až do doby pohlavného dozrievania. V tom čase sa z každej strany uvoľňuje astrálne či pocitové telo ako telo fyzické pri fy-

zickom narodení a éterické telo pri výmene zubov.

Tak musí hovoriť duchovná veda o **troch narodeniach človeka**. Až do výmeny zubov nemôžu dosiahnuť určité dojmy éterické telo, rovnako ako svetlo a vzduch zvonku nepreniknú k fyzickému telu dieťaťa, pokiaľ spočíva v lone matky.¹⁰

Až v štrnástom roku života sa teda astrálne telo silnejšie spája s fyzickým. Tým sa astrálne telo osamostatňuje a zároveň precítiť do fyzickej reality, po prvý raz vystavené pokušeniam, ktoré tu naňho číhajú. Dovtedy žije dieťa svojím astrálnym telom neuvdomele medzi anjeli. **Okolo štrnásteho roku nastáva ten vzácny okamih, kedy si to po prvý raz uvedomí, ale vzápätí stráca so sférou anjelov kontakt**. Anjeli vlievajú do astrálneho tela človeka ideály; a mladý človek medzi 14-tým a 21-ým rokom života ich tu po prvý, ale zároveň aj po posledný raz prežíva v ich čistote.

Tým, že sa myšlienkový život človeka medzi 14-tým a 21-ým rokom života osamostatní, tým, že ho anjeli prepustia spod svojich ochranných krídel, stáva sa slobodným, ale záro-

¹⁰ Rudolf Steiner: *Výchova dieťaťa a metodika vyučovania*. Baltazar, Praha, 1993.

veň nechráneným a odkázaným sám na seba vo vzťahu ku všetkým negatívnym javom zvonku, ktoré ho pokazia. V tom čase stráca svoju nevinnosť, stráca ideály. **Jeho duša pre duchovný svet zaspí.**

To zobrazuje Šípová Ruženka. Na svoje štrnásť či pätnásť narodeniny kráľ a kráľovná odrazu neboli doma a dievča zostalo samo. Pochyť ho zvedavosť a rozhodne sa, že si poprezerá aj tie časti paláca, v ktorých nikdy predtým nebolo. Prechádzalo sa "úzkymi chodbami a obzeralo si svetlice a komory, až prišlo k starej veži. Vystúpilo po strmom točitom schodišti, až prišlo k malým dvierkam..."

Veža symbolizuje vždy fyzické telo; a Ruženkinu túľanie sa chodbami na štrnásť narodeniny zostup astrálneho tela do tela fyzického. Tu sa Ruženka pichne vretenom a zaspí na sto rokov. Tak každý človek medzi svojím 14-tým a 21-ým rokom života opakuje udalosť, ktorá sa odohrala v starej Lemurii, keď Lucifer nakazil ľudskú astralitu vášňou a klamom, ktoré ju uspávajú a zahmlujú.

To isté sa odohráva v siedmich rokoch s telom éterickým. Éterické telo sa vteluje, osamostatňuje, odpútava spod ochrany archanjelov, ale tým sa hneď aj kazí. Preto dieťa do siedmeho roku života je také čisté, že môže vidieť ešte bytosti éterickej sféry, no neskôr už nie. V siedmom roku života človeka sa opakuje udalosť, ktorá sa odohrala v starej Atlantide, keď Ahri-man zasiahol do éterického tela človeka a vniesol doň smrť. To znázorňuje Snehulienka.

Šípová Ruženka znázorňuje otrávenie astrálneho tela luciferskými silami. Snehulienka otrávenie životného tela ahrimanskými silami.

*Uspenie astrálneho tela
Luciferom a jeho prebudenie*

*Usmrtenie éterického tela
Abrimanom a jeho vzkriesenie*

Spolu s Ruženkiným astrálnym telom zaspáva v tom istom okamihu celé kráľovstvo; a to nie len ľudia a zvieratá, ale aj prírodné živly: "oheň na ohnisku, ustal aj vietor na stromoch a pred zámkom sa ani listok nepohol". **Živly sú závislé od astrálneho tela človeka, a celá príroda čaká, kým sa ľudská duša prebudí, aby**

mohla byť vykúpená spolu s ňou. Medzi astrálnym telom človeka a elementami prírody je bezprostredná príčinná súvislosť. V Disneyovej verzii je táto príčinná súvislosť prerušená: So Šíповou Ruženkou v tej istej chvíli nikto nezaspáva. To len tetičky-vily (ktoré medzitým z dvanástich zostali len tri) sa dohodnú, že to tak bude predsa len pre každého lepšie, keď po jednom všetkých na zámku uspia dotykom čarovnej paličky - aby si nič nepamätali - než skočia po princa, ktorý Ruženku pobozká.

V rozprávke o Snehulienke prikáže zlá kráľovná poľovníkovi doniesť Snehulienkino srdce, aby ho zjedla. Potom sa ju snaží usmrtiť otráveným jablkom. Aj tu je trojstupňová gradácia opäť vynechaná. V pôvodine zlá kráľovná prikáže poľovníkovi priniesť **aj Snehulienkinu pečeň a pľúca - teda tie orgány, ktoré najviac súvisia s éterickými, životnými funkciami organizmu.** A potom usmrcuje Snehulienku na tri krát: **zapichnutím otráveného hrebeňa do vlasov (otrávenie krvného obehu); zadusenie šnuro-**

*To, čo spôsobuje starnutie,
nie je vek, ale strata ideálov.*

K. Soetla

vačkou (zastavenie dýchacieho systému) a nakoniec jedovatým jablkom (otrávenie tráviaceho systému).

Keby teda novodobí vydavatelia chceli rozprávku skracovať, museli by si vybrať buď srdce a hrebeň, alebo pečeň a jablko; srdce a jablko nedávajú žiaden zmysel. Ešte aj v keltskej verzii Snehulienky - ktorá existuje pod názvom *Strieborná breza* a *Zlatá breza*¹¹ - a ktorá je dvojstupňová, je tento vzťah medzi životnými funkciami a orgánmi zachovaný: Kráľovná si vyžiada srdce a pečeň svojej dcéry a potom sa pokúsi otráviť jej krvný obeh a tráviaci systém pichnutím otrávenej ihly do prsta a podaním čaše s otráveným vínom.

"Dlho, dlho ležala Snehulienka v sklenenej truhle; za ten čas sa nič nemenila a vyzerala, akoby spala. Bola stále biela ako sneh, červená ako krv a vlásky mala čierne ako ebenové drevo."

Snehulienka je mŕtva a nie je mŕtva. Akonáhle sa šnurovačka uvoľní, hre-

beň vytiahne z vlasov a otrávené jablko vypadne z hrdla, Snehulienka opäť ožíva. To znamená: ahrimanský dvojník môže a musí z éterického tela vypadnúť.¹² Akonáhle sa to stane, človeku sa vracia život.

Snehulienka a Šípová Ruženka sú obrazy nášho duševného života: Vo svojom astrálnom tele spíme a vo svojom éterickom tele sme ako mŕtvi.

Tu musí prísť princ, ktorý prebudí Šíповú Ruženku bozkom a vzkriesi Snehulienku z mŕtvych. Odkedy Šípová Ruženka zaspala, zarastá celý zámok trnmi. Slnecná sila sebauvedomenia a sebapoznania, ktorá rozpúšťa hriechy a vyháňa démonov - Kristus v nás - je to, pred ktorým sa trnie samo rozostupuje, nemusí sa ním ani presekať:

»A keď sa kráľovský syn priblížil k šípom, rozkvitli na nich veľké krásne kvety, ktoré sa samy od seba rozostúpili a princa pustili, ani ho len nezaškrabli. Za ním sa krovie zase posplietalo.«

Niektorým novým rozprávkárom je to málo, a tak nechajú princa, po tom, čo sa preseká trnmi, ešte bojovať s drakom. Dvaja draci sú však nadbytoční: **karmické trnie, ktoré sa rozrastá tým viac, čím viac doň človek seká, a každého udusí, plní tú istú úlohu ako drak, ktorému narastá tým viac hláv, čím viac mu ich človek odsekne: úlohu strážcu prahu.**

*Keltský duch ako inšpirátor
ezoterického kresťanstva*

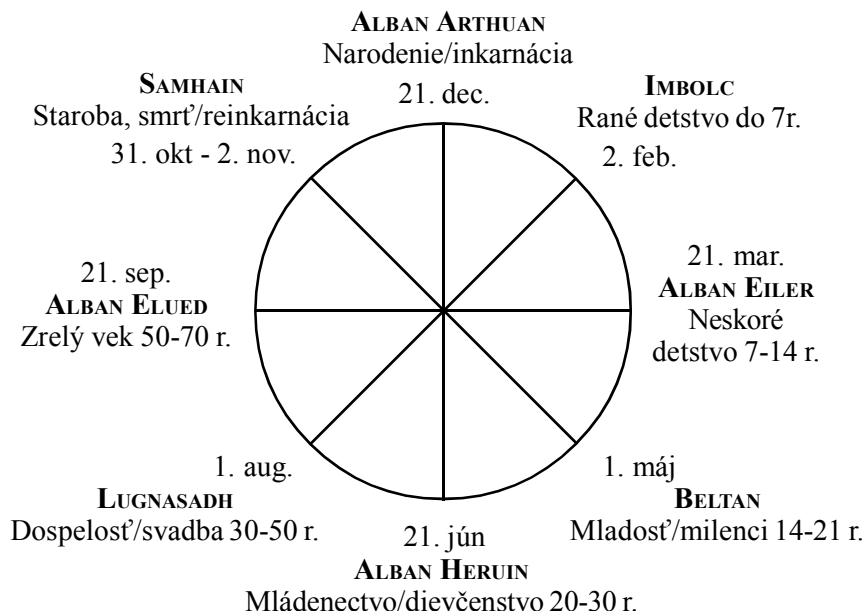
Povedali sme už, že Popoluška v sebe obsahuje tri stupne premenenia, ktoré sa udiali s Ježišom a sú v evanjeliu zachytené v troch obrazoch: chodení po mori, premenení na vrchu a vzkriesení. Šípová Ruženka znázorňuje upadnutie astrálneho tela do spánku a jeho prebudenie; Snehulienka usmrtenie éterického tela a jeho vzkriesenie; a Popoluška obsahuje v sebe obnovu všetkých troch, vrátane tela fyzického.

Popoluška je obraz taký veľký a hlboký, že by asi mal visieť v parlamente ako vzor pre celé Slovensko. Je to niečo ako malé evanjelium v skratke. Dala by sa zhrnúť aj vetou z Matúša (19:30) "prví budú poslední a poslední budú prví".

Popoluška nezvíťazila chytrosťou svojho rozumu, ako Alibaba nad šty-

¹¹ V keltskej Snehulienke kráľovná nemá čarovné zrkadlo na stene, ale chodí sa dívať do studne na zrkadliacu sa vodnú hladinu.

¹² O vylúčení ahrimanského dvojníka pozri Sophiu 11: Valentin Tomberg: Meditácia. Jej podstata a pôsobenie.

Keltské sviatky. Keltský rok znázorňoval cyklus ľudského života od narodenia po smrť a nové narodenie. Mnohé z keltských sviatkov prevzalo kresťanstvo. Napríklad z keltského sviatku narodenia (**alban arthuan**) sa stali **vianoce**, sviatok Ježišovho narodenia; sviatok detstva (**imbolc**), kedy sa púšťali na vodu lodičky s plamienkami, sa premenil na **hromnice**, sviatok vystúpenia dvanásťročného Ježiša v chráme a pod. Sviatok smrti, záhrobia a zosnulých (**samhain**) sa v kresťanstve zachoval ako **“všetkých svätých”** a **“dušičky”**.

ridsiatimi lúpežníkmi, ani silou svojich svalov ako Samson alebo Herkules - ale svojou pokorou, čistotou a trpezlivosťou; **zvíťazila kresťanskými cnosťami**: vierou, nádejou a láskou. Popoluška je rozprávka skrz-naskrz kresťanská. A to nemožno povedať o rozprávkach všeobecne. Ťažko by sme napríklad niečo také našli v rozprávkach z tisíc a jednej noci. Kde sa vzal taký hlboký kresťanský motív v ľudovej rozprávke?

Šípovú Ruženku, Snehulienku a Popolušku môžeme sledovať až k ich keltským verziám, ktoré sa pravdepodobne rozprávali už v prvých storočiach po Kristovi. Kelti boli mocný národ, ktorý obýval v prvom tisícročí pred Kristom rozsiahle územia v celej strednej a západnej Európe. Avšak v prvých storočiach po Kristovi akoby Kelti rezignovali na svoju národnú identitu a rozplynuli sa, asimilovali v ostatných národoch Európy. Rudolf Steiner túto historickú zvláštnosť dáva do súvislosti s tým, že **keltský duch národa dobrovoľne prevzal na seba vyššiu, nadnárodnú úlohu: a to byť inšpirujúcim duchom ezoterického kresťanstva**.

V 1. storočí prišli Kelti o všetky územia, s výnimkou odľahlého Írska a severného Škótska. Keď sa potom do Írska dostalo kresťanstvo, bolo írskou národnou dušou prijaté tak dobre, ako nikde inde. Írsko zostalo jedinou krajinou západnej Európy, kde nezomrel mučeníckou smrťou ani jeden vieroz-

vest. Nikde inde nevplynula pohanská tradícia do kresťanstva tak hladko ako u írskych keltov; nikde nemohlo kresťanstvo nadviazať na predkresťanskú kultúru bez toho, aby ju zničilo. Naopak, keďže keltskí druidi neodovzdávali svoju kultúru z generácie na generáciu písomne, ale ústne, doslova za všetko, čo sa nám z keltskej mytológie zachovalo, vďačíme kresťanským mníchom, ktorí do opisovania a zachovania predkresťanskej literatúry vložili neobyčajnú energiu. Vrávi sa, že víťazstvo kresťanstva pod vedením sv. Patrika v Írsku bolo také dokonalé, že staré ságy mohli byť recitované vznešenému publiku bez toho, aby to znamenalo nebezpečie pre ich duše. Z božstiev a hrdinov keltských legend sa stali kresťanskí hrdinovia a svätci (napr. z *Brighid* sa stala sv. *Brigita*, z *Artaiusa Artuš*, z *Peredura Parsifal*) a keltské sviatky vplynuli do kresťanských. Kresťanský kríž si v Írsku dodnes ponechal formu keltského rovnoramenného kríža v kruhu; keltské motívy sú na biskupskej palici írskych biskupov, v ilumináciách kláštorných rukopisov... A predsa: na hrobe sv. Kolumbána v Bobbiu čítame: *“Medzi nami Írmi, nasledovníkmi svätého Petra a Pavla, ktorí žijeme na samom kraji sveta, sa nikdy nevyskytol jediný heretik alebo schizmatik.”*

Z írskych ostrovov potom v 5.-7. storočí vychádzali putujúci svätci, ktorí inšpirovali zakladanie kláštorov po ce-

lej strednej a západnej Európe - na územiach, ktoré patrili kedysi Keltom. Pozorujeme tu teda nanajvýš fascinujúci historický jav: že **Kelti sa vzdali svojej pokrvnej identity, a vymenili ju za identitu duchovnú** (za príslušnosť ku krvi Kristovej, k sv. Grálu). A že **v 5. storočí po Kristovi získali opäť tie územia, ktoré im patrili v 5. storočí pred Kristom - ale tentokrát nie s mečom, ale s krížom v ruke!** A že tu všade inšpirovali výstavbu kresťanských kostolov na tých istých miestach, ba často ešte aj z tých istých kameňov, z ktorých boli predtým postavené druidské svätyne!

Írski mníši neboli spočiatku veľmi vzdelaní; o to hlbšie však prijímali kresťanstvo do svojich sŕdc. Vôbec národy, ktoré boli dedičmi keltských území v severnej polovici Európy, ako Góti alebo Slovania, boli v prvých storočiach ešte v istom zmysle zaostalé, a síce v tom smere, že nemali takú rozumovú a vzdelanostnú úroveň, ako povedzme Rimania alebo Gréci. Zato si však uchovávali ešte zvyšky dávneho jasnovidného a obrazného vedomia. A práve **preto** - taká je naša hypotéza - **mohol bývalý archanjel Keltov v strednej a severnej Európe inšpirovať ešte v prvých storočiach po Kristovi také hlboké ezoterické kresťanské pravdy priamo do ľudovej predstavivosti a bájoslovia** tak, ako azda nikde inde.

Prečo deti potrebujú rozprávky

Sedemročné dieťa nezostúpilo ešte so všetkými článkami svojej bytosti celkom na zem; ale je svojím éterickým telom ešte v éterickej sfére, astrálnym v astrálnej a duchovným ja vo svete ducha. Slovom, časť jeho duše je ešte v nebi, medzi anjelmi a prírodnými bytosťami, alebo ako hovorí Matúš (18:10) *“ich anjeli v nebesiach ešte hľadajú na tvár môjho Otca, ktorý je v nebesiach.”* **Dieťa potrebuje pravdivé obrazy z éterického a z duchovného sveta ako potravu pre svoju dušu. Potrebuje ich pre svoj morálny vývoj. Keď sa mu namiesto toho podávajú rozumovo vyšpekulované nezmyselné príbehy, ktoré nemajú žiaden pravdivý vzťah ani k pozemskému ani k nebeskému svetu, detská duša hladuje.**

Rozprávky zobrazujú viac ako skutočnosť; skutočnosť vyššieho rádu. Oproti nej všetko, čo teraz nazývame realitou, je len realitou podmienenou. Chráňme si naše rozprávky. Lebo ak ich stratíme, stratíme poslednú Ariadninu niť k domovu našich duší.

Po únavnej ceste som došiel k zrúcaninám Palmyry. Tam som vyčerpaný klesol do trávy, ktorá rástla medzi stĺpmi, čo sa vekmi rozpadli a zrovnali so zemou. Vyzerali ako trosky po útoku armády.

Za súmraku, keď čierny plášť ticha prikryl všetko tvorstvo, zacítil som vo vzduchu zvláštnu vôňu. Bola taká voňavá ako kadidlo a opojná ako víno. Môj duch otvoril ústa a pil

vykladaný drahými kameňmi. Žiariaci farbami dúhy. Panny stáli po oboch stranách, spievali a dívali sa tam, odkiaľ prichádzala vôňa myrhy a kadidla. Stromy boli v plnom kvete a pomedzi konáre kráľovná kráčala majestátne k trónu. Keď sa posadila, kráľ holubíc, bielych ako sneh, sa zniesol a posadali si okolo jej nôh do tvaru polmesiaca, kým panny spievali piesne slávy. Stál som a

jelmi. Opíš im aromatickú vôňu ich kvetov a vyhlás, že len Syn snov môže kráčať po ich mäkkej tráve.

Povedz, že som dala človeku kalich plný radosti a on ho vo svojej nevedomosti vylial. Potom anjeli Tmy naplnili kalich nápojom strasti, ktorý vypil a omámil sa.

Povedz, že nik nemôže hrať na lýre Života, ak som sama nepožehnala jeho prsty svojím dotykom a jeho oči neboli posvätené pohľadom na môj trón.

Jzaiáš zložil slová múdrosti ako náhrdelník perál navlečený na zlatej reťazi mojej lásky. Svätý Ján vyrozprával to, čo videl, v mojom mene. A Dante by nemohol prebádať prístavy duší bez môjho vedenia. Som metafora objímajúca realitu a realita zjavujúca jedinosť Ducha a svedok potvrdzujúci skutky bohov.

Vpravde ti hovorím, že myšlienky majú vyšší príbytok, ako viditeľný svet, a jeho obloha nie je zamračená zmyselnosťou. Imaginácia nachádza cestu do ríše bohov a tam môže človek zazrieť to, čo bude, keď sa duša oslobodí zo sveta hmoty."

A Bohyňa fantázie ma priťahla k sebe svojím magickým pohľadom, pobozkala ma na moje horúce pery a povedala: "Povedz im, že kto netrávi svoje dni v kráľovstve snov, je otrokom dní."

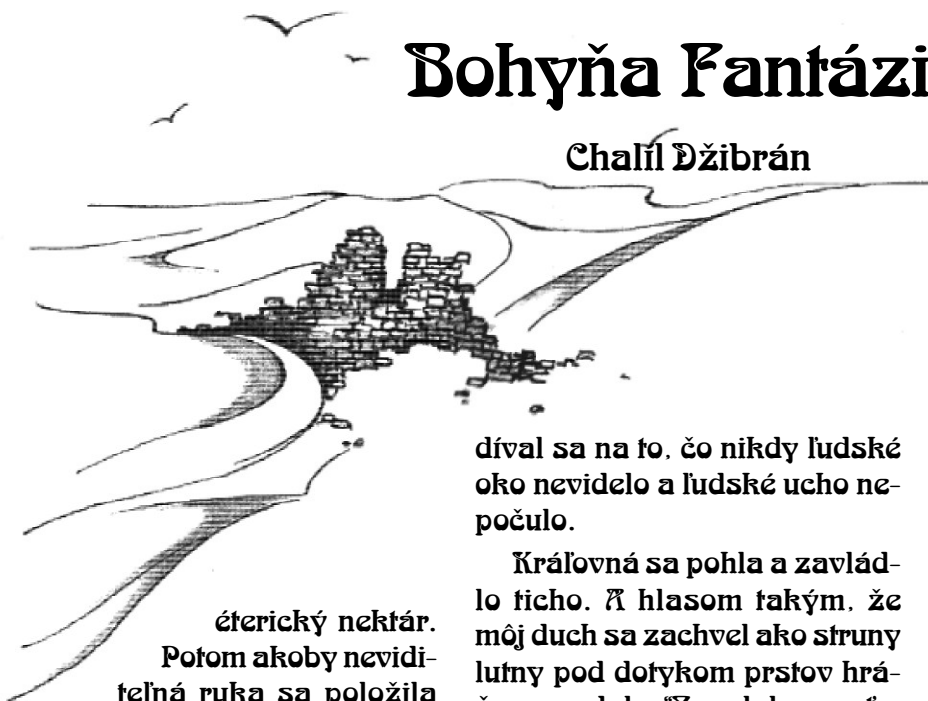
Rato hlasy panien opäť zazneli a zdvihol sa stĺp kadidla. Zem sa opäť zakolísala a obloha začala chvieť; a ja som sa náhle našiel medzi smutnými zrúcaninami Palmyry.

Rozosmiate zore sa už ohlásilo a na perách sa mi objavili slová: "Kto netrávi svoje dni v kráľovstve snov, je otrokom dní."

Preložila Sylvia Mikolajová

Bohyňa Fantázie

Chalíl Džibrán

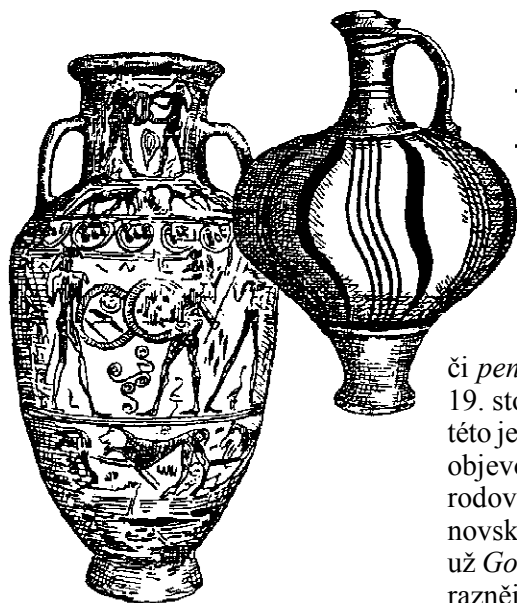
éterický nektár. Potom akoby neviditeľná ruka sa položila na moje zmysly a viečka mi oťaželi, kým môj duch sa vyslobodil zo svojich pút.

Potom sa zem podo mnou zakolísala a obloha nado mnou sa zachvela, načo som vyskočil akoby zdvihnutý magickou silou. Ocitol som sa na lúke, akú si žiaden človek nepredstavil ani vo svojich najživších snoch: uprostred zástupu panien, ktoré nemali iný odev než krásu, ktorú im dal Boh. Kráčali okolo mňa, ale ich nohy sa nedotýkali trávy. Spievali hymny o snoch lásky. Každá panna hrala na lutne vyzdobenej slonovinou a so strunami zo zlata.

Prišiel som na širokú čistinku v ktorej strede stál trón

díval sa na to, čo nikdy ľudské oko nevidelo a ľudské ucho nepočulo.

Kráľovná sa pohla a zavládlo ticho. A hlasom takým, že môj duch sa zachvel ako struny lutny pod dotykom prstov hráča, povedala: "Zavolala som ňu, človek, lebo ja som Bohyňa fantázie. Obdarila som ňu čtou stáť pred mnou, ktorá kralujem prériám snov. Počúvaj moje prikázania, lebo som si ňu vybrala, aby si ich hlásal celému ľudskému rodu: vysvetli človeku, že mesto snov je ako svadobná hostina, a mocný obor stojí na strážu pri jej dverách. Nik nesmie vstúpiť bez svadobného šatu. Oznam im, že toto mesto je ako raj, ktorého strážom je anjel lásky, a žiaden človek ho nezazrie, okrem toho, na koho čele je znamenie lásky vpísané. Opíš im tieto nádherné polia, kde nektár a víno tečú v potokoch a kde vtáky plachtia na nebi a spievajú spolu s an-

Dějiny člověka a světa v pojetí anthroposofie

Jan Bouzek

Moderní člověk žije jakoby ve dvou různých světech. Jedním je ten, který mu předkládá věda ve své dnešní podobě a druhým je touha, ba jakési vnitřní přesvědčení, že tento svět není oním opravdovým, úplným. Náš cit, naše vnitřní uzpůsobení tento obraz světa nepřijímá. Náš rozum se svým myšlením se vzdálil světu našeho citu, který žije dosud ve víře, v náboženské přesvědčení, v morálním imperativu, v našem svědomí. Pro většinu z nás jsou tyto dva světy nespojitelné a žijeme tedy stále v jakémsi rozporu. Sám jsem se pokoušel řešit tento spor hledáním v mnoha směrech a také vlastními úvahami, že rozum prostě nemůže proniknout za určitou hranici, že to podstatnější je vědeckému poznání nedostupné. Teprve setkání s anthroposofií mi nabídlo možnost spojit konečně oba světy v jeden: vstoupit do světa citu a víry s jasným rozumem a do světa rozumového bádání přinést srdce. O syntézu obou směrů se pokoušeli mnozí a někteří z moderních filosofů ušli velký kus cesty, jako např. *Carl Jung* či *Teilhard de Chardin*, ale přesto nikdo z nich nedošel tak daleko jako *Rudolf Steiner*.

Anthroposofie nezamítá poznatky vědy, pokud jde o skutečné poznatky, staví se jen proti neodůvodněným hypotézám za poznatky vydávaným, proti její jednostrannosti. Marxismus byl pouze extrémním projevem materialistických tendencí vědy v tom smyslu, jak se formovala v 19. století: dnes se tomu říká scientismus

či *pensée du XIXem siecle*, myšlení 19. století, a z mnoha stran sílí proti této jednostrannosti odpor. Začíná se objevovat alternativní přístup k přírodovědě jako alternativa k darwinovskému. Základy k tomu položil už *Goethe*, ale rozpracoval je nejvýrazněji *Rudolf Steiner*. Podle Steinera existuje 12 základních přístupů ke skutečnosti, z nichž materialismus a idealismus představují jen dva z mnohých, které dohromady teprve dávají smysluplný celek.

V dnešní době převažující tzv. vědecký světový názor vznikl od 18. století a pro myšlenkový svět starších

Najstaršia písomná pamiatka v carihradskom múzeu začína týmito slovami:
"Beďa! Už nie je tak, ako bývalo!"

Cheney

období by představoval extrémní absurditu. To platí i v nazírání na dějiny člověka a země, pro něž má být tato přednáška úvodem k anthroposofickému přístupu k nim. Mnohé z toho, co Steiner přinesl, navazuje na starší poznatky známé ve starších dobách - na rosekruciány, na mysterijní učení starověku i ještě dřívějších dob. To neznamená, že by Steiner od nich opisoval - přesněji lze říci, že vlastní cestou dospěli všichni, kdo se dostali dostatečně daleko, k poznání téže duchovní skutečnosti. Ovšem v dřívějších dobách nebylo duchovní poznání dostupné všem a racionální filosofický přístup k noetice začal až s řeckou filosofií: předtím existovaly jiné cesty. O tom všem si pohovoříme v jiné přednášce o mystériích, ale zde si aspoň připomeňme vnitřní zkušenost, která vás sem patrně přivedla, že totiž svět dostupný

našemu současnému smyslovému vnímání je jaksí jen fragmentem reality, ve které se ani plně nerealizuje náš život mezi zrozením a smrtí, který nadto, nazírán jen sám o sobě, by musel být onou tragickou fraškou bez začátku a konce, jak to nazýval *Shakespeare* či v Nesnesitelné lehkosti bytí *Milan Kundera*.

Anthroposofie chápe historii světa a člověka jako jeden celek, ale přesto si i my rozdělíme náš úvod na problémy lidských dějin, o kterých hovoří psané nebo aspoň archeologické prameny, a na dobu starší, kterou se z materialistického hlediska zabývají paleontologie a geologie. Všimněme si však úvodem aspoň jednoho aspektu, který po Steinerovi začíná znovu objevovat moderní rytologie. Základní kosmický a zemský rytmus ročních období, dní a dokonce velkého platónského roku je zakódován i v našem těle, mikrokosmu, v našem dechu, tlukotu srdce.

1/12 platónského roku (t.j. doby, kdy slunce v jarním období vychází znovu v témže bodě zvířetníku) představuje asi 2200 let; po takovou dobu vychází Slunce na jaře ve stejném znamení zvěrokruhu a to je také základní jednotkou jedné z nejdůležitějších historických periodizací u Steinera, jakkoli existují i jiné rytmy.

Dnes obvyklá historie se snaží postupovat podle bezprostředních časoprostorových vztahů jednotlivců a skupin a vztahů mezi sférami lidské činnosti (ekonomie, politika, právo, duchovní život) v té které době či v chronologické následnosti. Anthroposofie rozvíjí především historickou symptomatologii, která vybírá z množství historických událostí to nejtypičtější. Vysvětluje i vztahy, které jsou jinak nevysvětlitelné, například, které jsou přenášeny z jedné doby do doby daleko pozdější reinkar-

nacemi těchže osobností (myšlenka reinkarnací je dnes opět aktuální i mimo anthroposofii a indickou tradici, vzpomeňme jen Kunderova už vzpomenutého románu Nesnesitelná lehkost bytí, jehož hlavní hrdina se zrodil z věty *Einmal ist keinmal*) a působením sil nikoli bezprostředně patrných našimi smysly. Ve starověké Eleusině se předvádělo divákům trojí jeviště: prostřední představovalo lidský svět dostupný smyslům, horní svět démonů a dolní svět démonů opačného pólu: teprve simultánní pozorování všech tří jevišť dávalo celku smysl. Anthroposofický přístup k dějinám otevírá cestu k podobnému celkovému poznání.

Hlavní periodizace, jak už jsme si řekli, počítá s obdobími 1/12 plátónského roku. Dnešní období začalo v 15. století (přesné datování uvádí rok 1413) a odpovídá tomu, co se v běžné historii nazývá *novověk*. Charakteristický pro toto období je tzv. moderní či vědecký způsob myšlení (tak to nazýval např. Auguste Comte). Myšlení se stává naším vlastním, základem prožitku já (viz Descartes: *Cogito, ergo sum*), vůči světu se dnes cítíme jako samostatná individualita (srov. já a Bůh u Luthera jako dvě základní entity). Tento stav vědomí nazývá Steiner *duši vědomou* (Bewusstseinseele) a astrologicky je tato doba ve znamení Ryb. Předchozí období nazývané u Steinera většinou *řecko-latinským* začalo od poloviny 8. století př. Kr., tedy zhruba v době prvních řeckých olympiád a založení Říma. Tato doba byla ve znamení Berana, působil v ní Kristus - Beránek Boží, a její počátek je obrazně zachycen v mýtu o 12 Argonautech, kteří přinesli do Řecka z Kolchidy zlaté beraní rouno. S počátkem této doby přichází opět, i když ne tak daleko jdoucí, emancipace jednotlivce z pokrevních a společenských svazků, poprvé se objevují svobodní lidé a filosofický způsob myšlení, dosahující svého vrcholu v řecké filosofii (tak ho opět nazýval Auguste Comte). Ve Steinerově ter-

minologii se nazývá dobou *duše rozvažující* a pocítující (Bewusstseins- und Gemütsseele). Slovo *Gemüt* je těžko přeložitelné nejen do češtiny, proto i do angličtiny a francouzštiny se tento termín překládá zkráceně *intellectual soul*, *l'âme intellectuelle*. Osvětlíme si je poněkud tím, když si vybavíme polaritu rané řecké filosofie a lyriky, dvou hlavních způsobů reflexe světa v rané řecké kultuře. Tato doba sestává, jak je obecně známo, ze tří hlavních období: řeckého, římského a latinského, a na rozhraní obou prvních leží inkarnace Kristova a jeho působení na zemi, podle anthroposofie ústřední bod kosmického vývoje země a člověka, obrat od sestupného vývoje minulosti k vzestupnému vývoji naší doby. Obnovení impulsu Kristova tak, aby mohl plně znovu působit v naší době, je také ústředním úkolem celé anthroposofie.

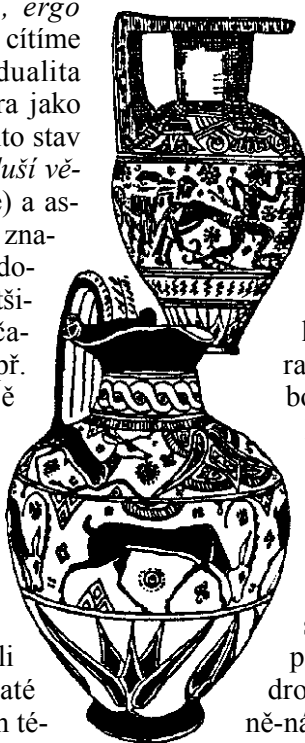
Dobu řecko-latinskou předcházela doba *egyptsko-chaldejská* či egyptsko-mesopotámská. Začala okolo r. 2900 př. Kr. Jednotlivec byl ještě daleko více součástí celku - starozákonní Židé se cítili všichni být synové a dcery Abrahámovi, egyptské pyramidy byly m.j. obrazem pyramidální struktury lidské společnosti, kde každý byl poddaným toho, kdo stál společensky výše, i sám faraón či král byl otrokem bohů. Pro tu dobu byly takové vztahy přiměřené, zato pokusy o jejich zopakování v naší době jsou pro nás nepřijatelné. Tenkrát tvořila i společnost jeden celek: správně-soudní a hospodářská sféra byly jen drobnými odděleními stát-náboženského organismu.

Teprve v antickém světě se z tohoto původního celku emancipoval správně-právní systém a až v době moderní systém hospodářský, který si teprve od 15. - 16. století získal rozhodující postavení; v projekci moderního stavu do vzdálenější minulosti je jedna z nejvíce evident-

ních chyb marxistické teorie. Doba egyptsko-mesopotámské kultury (či též *doba bronzová*) byla také, jak víme i z mytologií dobou heroů, osobností přesahujících lidské dimenze; ti byli pak skutečnými vůdci ostatních, a skrze ně mohly působit vyšší božské bytosti. Mezi takové patřil *Gilgameš* (epos ho charakterizuje jako ze tří čtvrtin boha a jen z jedné čtvrtiny člověka), i zakladatel egyptské kultury *Toth*, řecky Hermés. Způsob reflexe světa této doby nazýval Comte *předfilosofické myšlení*, jiní dnes sapietní moudrostí - příklady máme např. v Knize přísloví Starého Zákona. Ve Steinerově terminologii se tato doba nazývá dobou *duše citivé* (Empfindungsseele). Patří sem starozákonní dějiny Židů až po Davida a Šalamouna. Příprava nového věku, ve kterém se Kristus skrze sféru sluneční přibližoval k Zemi, je patrná zejména z působení Mojžíšova okolo r. 1200 př. Kr. a z o něco staršího nezdařeného pokusu o reformu egyptského náboženství *Echnatonem* (Amarna).

Ještě starší období známé jen z archeologických nálezů a říkáme mu *keramický neolit*, začíná intenzivním obděláváním půdy. V terminologii Steinerově se nazývá obdobím *praperským*, neboť mytologie Avesty, přestože její nám známá verze byla kodifikována až o mnoho později, nejlépe reflektuje způsob myšlení doby první zemědělské civilizace, která chtěla pěstováním plodin a chovem domácích zvířat nejen najít obživu, ale také zušlechtit svět a tím bojovat na straně dobra proti zlu, v řeči Zarathustrova učení na straně Ormuzdově (Ahura Mazdao) proti Ahrimanovi. Na tohoto velkého Zarathustru vzpomínal ještě Platón a nebyl totožný s pozdějším žijícím v Babyloně okolo r. 600 př. Kr., který byl už historickou osobností (i když byl podle R. Steinera reinkarnací předchozího). Toto praperské období představovalo obrat ke smyslovému světu, rozdělení na kněze, bojovníky a rolníky, jak je zjišťuje u všech indoevropských národů např. *Dumézil*. Mágové, knězo-králové byli přirozenými vůdci všech.

Tato doba stála ve znamení Blíženců: podvojnost chápání světa je patrná i z perského náboženství a

rozvíjela především to, co se v anthroposofii nazývá astrálním tělem, onu část nás, kterou poněkud jiným způsobem mají vedle nás i zvířata.

Ještě starší období, předcházející praperskému, se nazývá v anthroposofii dobou *praindické kultury*, neboť jeho stopy se nejlépe dochovaly v nejstarších vrstvách indické tradice, i když Praindové v té době ještě žili ve Střední Asii. Lidé byli tehdy svou přirozeností rozděleni na kasty, materiální svět byl vnímán jako nepodstatný, jako *mája*, klam, moudrost se získávala ještě celkem přirozeně s pokračujícím věkem. Tato doba odpovídá přechodu *od mesolitu k počátkům neolitu*, byla ještě ve své podstatě nezemědělská, i když už chovala domácí zvířata. Stála ve znamení Raka (asi 7200 - 5100 př. Kr.) a předcházela jí atlantská katastrofa, známá z mnoha světových mytologií, ale současnému scientnímu pojetí vědy už prakticky nedostupná. Jednou ze základních chyb této vědy je totiž mechanická extrapolace jedné variabilní hodnoty za automatického předpokladu, že všechny ostatní kvality zůstanou konstantami. Je to, jako bychom např. vypočítali, jak vypadalo lidské srdce před tisícem let a jak bude opět vyhlížet za dalších tisíc let. Kdekoli konfrontujeme tuto mechanickou extrapolaci se světem dostupným naší zkušenosti, všude selhává a je tedy jen věcí naší neodůvodněné víry ve vědu, že tyto její nepodložené hypotézy přijímáme za pravdu: ani v líčení těchto starších období není anthroposofie v rozporu se skutečnými vědeckými poznatky, nanejvýš odporuje nepodloženým hypotézám.

Steinerovo líčení atlantské doby odpovídá starší esoterní tradici. Teprve v její mladší části byli lidé podobní dnešním. Ty presapientní formy člověka, které známe ze středního a starého *paleolitu*, jsou doklady těch lidských skupin, které příliš brzy tvrdly ve své tělesné stavbě a oddělily se tak od onoho, v dnešní anthropologické hantýrce nazývaného "progresivního vývoje". Ostatní lidské bytosti měly tenkrát ještě tělo i "kosti" měkké, v polotekutém stavu, formy jejich těl nebyly ještě pevné. Vůbec anthroposofie, i když nepopírá žádný z opravdových Darwino-

vých postřehů, interpretuje celý vývoj odlišně: zvířata se postupně oddělovala od cesty vývoje, kterou procházel pravěký člověk, přebírala do sebe různé jednostranné vlastnosti, které by zabraňovaly dalšímu vývoji lidského těla. Přinesla tak oběti, za které jim musíme být vděční. V atlantské době nebyla jiná jen těla lidí, jiný byl i svět je obklopující. Vzduch byl hustší než je dnes a voda řidší, neexistovala duha, svými tehdejšími schopnostmi ovládli Atlantové síly rostlin, silou klíčení poháněli své dopravní prostředky, i jejich obydlí byla budována silami rostlinné říše. *Platón* ve svém, dialogu *Kritias* líčí ostrov Poseidonii z poslední fáze Atlantidy. Celý atlantský věk se skládal ze sedmi období, podobně jako věk poatlantský (z předchozího vyplývá, že nyní jsme v pátém poatlantském období). Teprve na přechodu od atlantského k poatlantskému období se více rozvíjely nástroje, nářadí a užití ohně pro vlastní užitek. Tady jako by odporovala anthroposofie dnes uznávané chronologii paleolitu, ale ta je právě případem oné mechaniky extrapolované hypotézy, o jaké jsme už mluvili; podobně je tomu s mechanicky extrapolovanými obrovským vzdálenostmi v mimoplanetárním prostoru.

Vývoj atlantské doby vedly mysterijní svatyně. Nejvýše z nich stála sluneční mystéria, ale byla doplněna ostatními planetárními. Vůdcem slunečních mystérií byl i *Manu*, starozákonní *Noe*, který vyvedl část nejpokročilejších Atlantů z mizejícího světadílu do střední Asie. I tuto postavu nadlidského formátu reflektuje mnoho mytologií v různých částech světa.

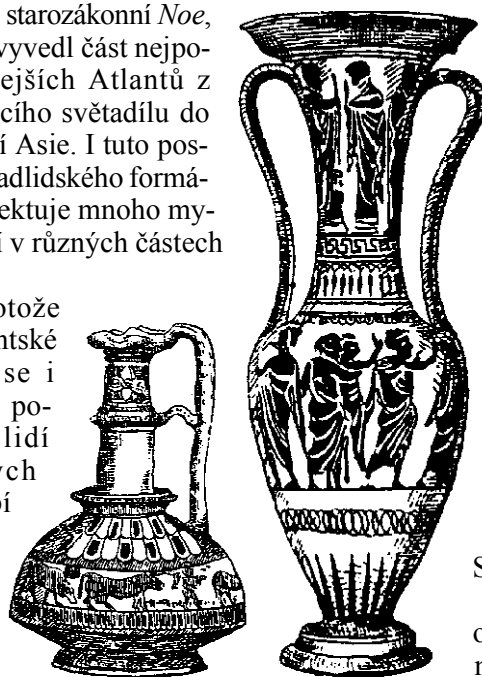
Protože v atlantské době se i vnější podoba lidí různých období

lišila, R. Steiner hovoří o rasách, které v různých obdobích hrály vedoucí úlohu. První byli *Rmoahalové*, do jejich doby patří počátky řeči. Za následujících *Travatů* začala královská hodnota a kult předků, za *Pratoltéků* začal státní život a osobní zkušenost se stala důležitou schopností. Za čtvrté, *praturanské* rasy došlo k zápasu o moc a sobecká přání začala rozpoutávat ničivé síly. Za páté rasy, *Prasemitů*, začala schopnost úsudku, logického myšlení a tehdy také *Manu* vyvedl nejpokročilejší Atlantidy do střední Asie. Tento vývoj se ještě stupňoval za šesté rasy *prakkadské*, kdy došlo k regulaci společenského života zákony. Postupně ale převládaly ničivé síly, vyvolávané sobectvím již od 4. rasy, a tento vývoj vyvrcholil za sedmé *pramongolské* rasy, kdy byli nejvíce uctíváni ti nejstarší a převládla naivní víra v moc nad životními silami. Ničivé přírodní síly rozpoutané sobeckými zájmy nakonec většinu atlantské pevniny zničily (to by mělo být mementem i pro naše zneužívání sil neživé přírody) a zbyly z ní jen malé části, mj. dnešní Irsko a část Anglie.

Atlantské době předcházela doba *lemurská*, která zanikla ohňovou katastrofou a tehdy byly poměry ještě daleko odlišnější od dnešních než v době atlantské. Teprve od poloviny atlantského světa (v anthroposofii se to nazývá třetím stvořením) existují zvířata a rostliny podobné dnešním.

Druhé patřilo do pozdější lemurské doby, a tehdy žily velké ještěrky, lezoucí ve vápnitém bahně. V nejstarší lemurské době proběhlo první stvoření s rostlinami podobnými dnešním řasám, které žily v měkkém voskovém křemíku. Před lemurským obdobím, v době *hyperboreské*, převládal na Zemi kosmický bílek, který svou hustotou byl asi uprostřed mezi dnešním vzduchem a vodou, ještě předtím začaly dějiny země dobou *polární*, kdy došlo k oddělení Slunce od Země.

V lemurské době došlo k oddělení Měsíce od Země, následkem toho k oddělení

pohlaví a na čas byl na zemi inkarnován jen jediný lidský pár, biblický Adam a Eva. Poslední období před oddělením Měsíce bylo zvláště obtížné, vzpomínka na jeho těžkosti probouzí ještě dnes v mnohém z nás instinktivní odpor k plazům, kteří tehdy na zemi okolo nás žili: i naše tehdejší těla byla takového charakteru. Do této doby patří i zásah luciferský, obrazně líčeno jako svedení hadem a následné vyhnání z ráje: svoboda získaná poznáním byla zaplácena nemocemi a smrtí.

Anthroposofie učí také o dřívějších obětech Kristových před obětí na Golgotě, kterými Kristus zachraňoval člověka tehdy, když byl jeho další vývoj ohrožen: poprvé v pozdní lemurské době a ještě dvakrát v rané a pozdní době atlantské.

O předchozích stavech země a člověka hovoří už jen indická tradice a anthroposofie. Známý byl esoternímu bádání, ale vnější vědě je takové poznání už nedostupné; ta se dostala nejdále ke stvoření oné jakési zamíchané mlhoviny. Mezi zemským vývojem a předchozím bylo období nazývané indickou terminologií *pralaya*, kdy existovalo jen duchovní a nic materializovaného, jakési období klidu. Před tímto mezidobím existoval *starý Měsíc*, kdy byly poměry velmi odlišné od zemských. Existovala tu říše zvířecí a rostlinná, ale nikoli nerostná, nikoli pevné skupenství, ale jen tekuté, život byl podobný existenci v děloze a lidé měli tehdy jen obrazné vědomí jako ve snu. Lidské tělo bylo zvířecího charakteru. Na předchozí planetární inkarnaci, *starém Slunci*, bylo lidské tělo ještě rostlinného charakteru, existoval jen lidský a zvířecí svět, člověk ještě neměl ani ono snové vědomí měsíční, a Slunce samo i všechno v něm mělo ještě jen plynné skupenství. Ještě předtím, na *starém Saturnu*, existovalo jen teplo (tedy živel ohně) a lidské tělo bylo ještě jen minerálního charakteru.

Podobně po skončení zemského vývoje dojde k novému planetárnímu stavu nazývanému v Apokalypse *Novým Jerusalemem*, v jiné tradici *Jupiterem*; do něho vstoupí ty z lidských bytostí, které se dokáží natolik vyvi-

nout po morální stránce, aby se mohly spojit s Kristem. "*Nebe a Země pomínou, ale má slova nepomínou*", pravil Kristus sám podle svědectví evangelia.

V Apokalypse je také v oslovení sedmi sborů naznačen budoucí vývoj. K naší době se vztahuje dopis církvi sardské: *Znám skutky tvé, že máš jméno, že jsi živý, ale jsi mrtvý. Buď bdělý a utvrzuj jiné umírající, neboť jsem nenalezl skutků tvých plných před Bohem.* (Zj 3:1-2)

Po naší *středoevropské době* nastoupí ve druhé polovině 4. tisíciletí po Kristu doba, ve které budou mít vůdčí postavení *Slované*, především východní (v řeči Apokalypsy je to církev filadelfská, tedy doba, kdy bratrská láska má převládnout nad ne-

návisť) a poté zase 2200 let později sedmé poatlantské období s vedoucí rolí Ameriky.

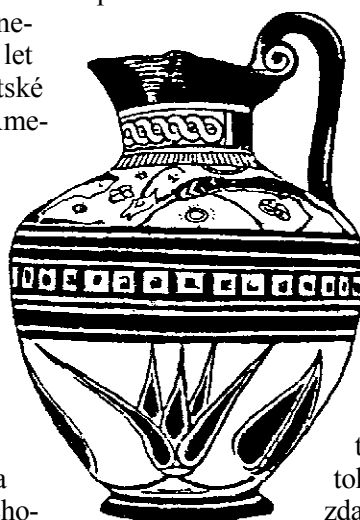
Jiným historickým fenoménem udávajícím dějinný rytmus je střídání sedmi *archai* ve vedení lidstva. R. 1879 začala opět doba *michaelská*, podobně jako za helénismu, kdy se připravovala Kristova inkarnace na zemi. Předchází doba *gabrielská* více přálá silám dědičnosti, spojování do národních skupin. Dnešní *michaelská* doba opět má za úkol sjednocování světa a skrze nacionalismus se projevují síly reakce, ty, které se protíví světovému vývoji. Anthroposofie také učí, že od r. 1909 se Kristus znovu přiblížil k zemi, až ke sféře hraničící s fyzickou (říká se jí éterická nebo životní) a že je cestu k němu dnes snadnější nalézt než dříve.

To všechno je jen stručný úvod do jedné oblasti anthroposofie; podrobnější informace jsou obsaženy zejména ve Steinerově knize *Tajná věda v obrysech*, ale také v mnoha dalších jeho přednáškách. Pokusili jsme se ukázat, jak v časových obdobích nám blízkých lze většinu sdělení anthropo-

sofie úspěšně konfrontovat s poznatky historie a přírodních věd. Dále do minulosti ovšem tyto možnosti nemáme a mnohá sdělení zde učiněná mohou být nečekaná a překvapivá. Pokud sami nedosáhneme jasnovidnosti, nemáme možnosti si tato sdělení ověřovat vlastním poznáním, i když odpovídají většině pravých esoterních tradic dochovaných v Orientě i v jiných částech světa. Není nutné ani pro anthroposofa, aby přejímal automaticky všechna sdělení, která R. Steiner přinesl. On sám často říkal: Nemusíte souhlasit, jen naslouchejte těmto sdělením bez apriorních předsudků, apriorní předpojatosti. Některá sdělení lze ověřit praxí či vnějším studiem, jiná zpočátku aspoň tak, že s nimi skusíme žít a zkoumáme pak, zdali našemu životu prospívají či nikoli. Obraz světa, jak ho podává scientismus, působí na většinu nás deprimujícím dojmem, sráží

nás dolů. Anthroposofický obraz světa nás může naopak povznést tím, že se skrze něho dostáváme do harmonického vztahu se světem i s námi samými, že se zvětšují naše životní síly, naše schopnosti, náš život může přinášet lepší plody. Zkusme si to i my a podle ovoce tohoto snažení poznáme, zda je to k dobrému či zlému. Jen takovou míru ne-

předpojatosti očekával R. Steiner od svých žáků. Tato úvodní přednáška nemohla podat více než stručný náčrt základních přístupů anthroposofie k dějinám světa a člověka. Snad však může být podnětem k zamyšlení nad možnostmi alternativního či lépe řečeno doplňujícího přístupu k onomu, které nám podává dnes převládající materialistická věda. Její extrémní podoba, známá z minulého režimu, dnes již ztratila mnoho své síly, ale i umírněnější varianty redukovují obraz světa jen na některé jeho aspekty a v mechanické extrapolaci těchto jednostranných aspektů se stávají brzdou dále jdoucímu poznání duchovnímu, cestou, kterou způsobem pro naši dobu přiměřeným nastoupila anthroposofie.

Habánska rodina na rytine z konca 16. storočia

HABÁNI

(POKUS O KREŠŤANSKÝ KOMUNIZMUS)

abáni, nazývaní inak aj novokrstenci alebo anabaptisti, majú svoj pôvod v Nemecu. V roku 1521 tu Mikuláš Štiroch, Marek Thomae, Marek Stubner, Tomáš Münzer, Martin Cellarius a viacerí ďalší začali tvrdiť, že krst detí je nesprávny, pre vstup do cirkvi by sa mal človek rozhodnúť na základe vlastného vedomia, teda až v dospelosti. Z tohoto názoru bol potom odvodený aj názov novokrstenci - anabaptisti. Samotná sekta sa sformovala do náboženského prúdu vo Švajčiarsku, no už od počiatku bola prenasledovaná a v priebehu dvadsiatich rokov 16. storočia jej členovia boli donútení zo Švajčiarska odísť.

Nemecky hovoriace krajiny boli v tom čase miestom, kde odpor proti svetskej moci cirkvi postupne dospel do takého štádia, že tu došlo k rozkladu rímsko-katolíckej cirkevnej organizácie a k nástupu protestantizmu. Tento jav bol výsledkom nespokojnosti ľudových vrstiev s feudálnym zriadením i odrazom rozdrobenosti Nemeca a jeho slabnúcej štátnej moci. Kritika sa preto obrátila proti nositeľke štátnej ideológie - cirkvi, ktorá bola vinená za stav spoločnosti. Anabaptizmus bol iba jedným z mnohých reformačných prúdov, ktoré sa usilovali o nastolenie spravodlivejšej spoločnosti.

Habáni siahli vo svojich predstavách ku koreňom kresťanstva, k jeho prvej forme. Utvorili vlastné obce založené na hospodárskej a sociálnej rovnosti. Zrušili súkromné vlastníctvo a zaviedli nový spoločenský poriadok, ktorý bol nútený dodržiavať každý člen. Výstižne popisuje život habánskej obce cestovateľ Hochberg, ktorý v roku 1660 navštívil habánsky dvor vo Veľkých Levároch. Hochberg obdivuje čistotu, poriadok a hospodárstvo habánskeho dvora. "Ich polia, záhrady a štep-nice sú veľmi dobre opatrované a udržiavané, každé remeslo, krajčíri, ševci, hrnčiari, nožiari, súkenníci majú

svoje vlastné dielne a žiadny z nich sa nemusí starať ani o potravu, ani o šaty. Všetko ide zo spoločnej pokladnice, ktorú ich starešiny opatrujú. Deti vychovávajú podľa ich veku k tomu určené ženy, spávajú v oddelených izbách, kde sa nachádzajú postele detí umiestnené vo dvoch - troch radoch, pri najmenších je celú noc dozor k tomu určených žien a neustále horí svetlo. Matky sem dávajú svoje deti hneď po ukončení šestinedelia a hneď sa vracajú k svojej práci, lebo musia šiť, priať, tkať, variť, prať a vykonávať iné ženské práce. Nikto nesmie zaháľať. Všetci sa stravujú v spoločných jedálňach. Nezúčastňujú sa iných bohoslužieb, ako modlitieb pred a po každom jedle, ktoré vedie vždy jeden zo starešinov. Na jedlo majú vyhradenú štvrt hodinu a potom sa poberajú do práce, pri ktorej vôbec, alebo len veľmi málo rozprávajú. Aj deti v škole sedia tak ticho, akoby ani nevedeli rozprávať. Chlapcov vyučujú muži, dievčence zasa ženy." Hochberg ďalej popisuje ideálne vzťahy, aké medzi habánmi panujú v osobnom živote. Habáni si údajne nezávideli, nehádali sa, ale všetci v tichosti a pokore pracovali.

Ani pokora a pracovitosť však habánov neuchránila od prenasledovania. Habáni neuznávali svetskú ani cirkevnú moc. Odmietali slúžiť v armáde a pod. To bolo hlavnou príčinou ich perzekúcií a úteku zo Švajčiarska najprv na južnú Moravu. Odtiaľ boli však už v roku 1535 na základe rozhodnutia zemského snemu v Znojme vypovedaní. Toto rozhodnutie spočiatku spôsobilo iba putovanie habánskych obcí po Morave. Definitívne ju začali opúšťať v roku 1546, kedy sa začali usídľovať na panstve Branč a na holičsko-šaštínskom panstve. Už v roku 1548 proti pobytu habánov v krajine vystúpil aj uhorský snem, ktorý prijal zákon na obnovu náboženského poriadku v krajine. V dôsledku toho sa časť habánov vrátila naspäť na Moravu. Po bitke na Bielej Hore (1622) habáni v dôsledku nastupujúcej rekatolizácie krajiny Moravu definitívne opustili. Od roku 1622 žili vo vyše tridsiatich obciach na území západného Slovenska (Sobotište, Veľké Leváre, Malacky, Moravský Sv. Ján, Brodské, Holíč, Gbely, Senica, Borský Sv. Jur, Šaštín, Kátov, Častá, Chtelnica, Dechtice a i.). Ak si odmyslíme vojenské udalosti častokrát spojené s prepacom a vypálením dvorov, tak život habánov na západnom Slovensku bol relatívne pokojný. Zemepáni získali nových poddaných, ktorí vynikali znalosťou mnohých remesiel, medzi inými najmä výrobou fajansy, ale i spracovaním dreva, stavbou mlynov, domov a mostov, výrobou tehl, nožov či piva, a preto ich nechali na pokoji. Ani cirkev nebola touto sektou zvlášť ohrozená, lebo habáni ako cudzí etnický prvok nezískali nasledovníkov v radoch obyvateľstva.

Napriek tomu sa habánske spoločenstvá v osemdesiatych rokoch sedemnásteho storočia začali rozpadávať. Netreba hľadať príčiny vo vojnových udalostiach alebo iných vplyvoch zvonka. O skutočných príčinách rozpadu habánskych spoločenstiev nepriamo hovoria akési "vizitácie" stavu obcí vykonávané zo strany popredných predstaviteľov habánskej viery. Tí zistili, a to už v prvej polovici 16. storočia, že poprední funkcionári habánskych obcí, v rozpore s učením, zneužívali svoje posta-

AMIŠI

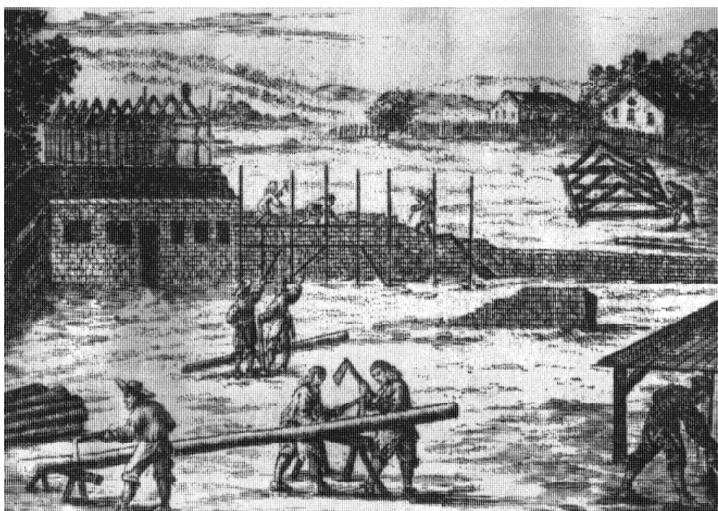
venie, hromadili majetok, vrátane peňazí, svojim manželkám a blízkym príbuzným prideľovali, alebo vymýšľali nepotrebné funkcie a pod. Tento stav mal silnejúce tendencie a habánske spoločenstvo nemalo dostatok vlastných síl udržať spoločnosť na pôvodnej ideologickej platforme. Na zachovaní rovnostárskej spoločnosti však nakoniec nemohli mať záujem ani poprední habánski funkcionári, ktorí nemali pod zorným uhlom habánskeho spoločenstva možnosť podľa svojej vôle užívať nazhromaždený majetok.

Spoločné hospodárenie zaniklo koncom 18. storočia. Jednotlivé rodiny sa osamostatnili, habánske obce však nezanikli. Fungovali naďalej ako samostatné obce s vlastnou samosprávou i vlastným habánskym náboženstvom.

Štát začal vykonávať nátlak na habánov v 18. storočí. V roku 1733 panovník nariadil pokrstenie všetkých habánskych detí. V roku 1761 boli všetci habánski funkcionári internovaní v kláštoroch a boli im zhabané náboženské knihy. Zároveň boli zrušené všetky ich výsady a habánske obce boli de iure zrušené. V priebehu nasledujúcich rokov všetci habáni vstúpili aspoň formálne do katolíckej cirkvi. Habánov netoleroval ani *Tolerančný patent* (1781). Preto sa časť habánov odsťahovala do Ruska, kde sa ich história opäť zopakovala - od ich privítania ako privilegovaných remeselníkov po snahu o zbavenie výsad a odchod z krajiny do severnej Ameriky, kde sa habánske spoločenstvá udržali až do dnešných dní. (Ani tam ich však neobišli problémy so štátnou mocou, napr. v dôsledku povinnej vojenskej služby počas vojny vo Vietname).

Aj na území západného Slovenska na Záhorí v obciach Veľké Leváre, Sobotište a Moravský Sv. Ján žijú potomkovia habánov. Ich úradne síce neuznané ale de facto fungujúce obce tu boli ešte v prvej polovici 20. storočia. V tých časoch si volili aj vlastného "forštehera" i spravovali spoločný - obecný majetok. Do roku 1918 mali i vlastné nemecké školy. Počas 2. svetovej vojny sa časť habánov na základe etnickej príslušnosti svojich predkov politicky zaangažovala spôsobom, ktorý ohrozil ich zotrvanie v ČSR po skončení vojny. Habáni preto po r. 1945 rýchlo opustili svoj jazyk a vedome kultúrne splynuli s ostatným obyvateľstvom, od ktorého sa v skutočnosti v tom čase už takmer vôbec neodlišovali. Dnes žijúci potomkovia habánov si udržali iba habánske priezviská, majetok svojich predkov a povedomie habánskeho pôvodu.

Rudolf Irša

Stavba domu, drevoryt, 17. storočie

asť menonitských anabaptistov sa pred perzekúciami (od r. 1529 bol za príslušnosť k anabaptizmu v Nemecku trest smrti) neskôr vysťahovala aj do Severnej Ameriky, kde od 16. storočia až dodnes úspešne vzdorujú

pokroku civilizácie: ešte stále chodia oblečení ako pred 400 rokmi v dlhých kaftanoch so širokými klobúkmi, nepoužívajú gombíky (len háčiky), nepoužívajú autá, ale jazdia v konských bríčkach; odmietajú technický pokrok, nemajú v domoch zavedenú elektrinu, nemajú rozhlas ani televíziu, svietenia petrolejom. Svetský pokrok je spojený s úpadkom mravov, pred ktorým sa chcú uchrániť. Ženia sa a vydávajú len medzi sebou. S inovercami nekomunikujú, len to najnutnejšie, buď pracovne alebo obchodne. Žijú sa predajom ručne vyrábaného nábytku, dorábaním naturálnych potravín, vlastnia reštaurácie a organizujú exkurzie, v ktorých svoje vlastné spoločenstvo ukazujú ako historickú raritu. V Amerike ich nazývajú "Amish", amiši, a žije ich tam okolo 20.000.

Amiši veria, že biblia je definitívny vodca v živote a jej výroky majú byť prijímané s jednoduchou vierou a doslovne. Ženy nosia vždy pokrývku hlavy (1 Kor 11:5), nestrihajú si vlasy (1 Kor 11:6), nezdobia sa a nenosia žiadne šperky (1 Tim 2: 9, 10, 1 Pet 3:3,4). Čepce amišských žien sú síce dnes už také malé, že zakrývajú iba malú časť vlasov, ale sú. Amiši berú "v jednoduchej viere a doslova" aj verše 5:39,40 z Matúša: "*tomu, kto ťa uderí po pravom líci, nastav i to druhé; a tomu kto sa chce s tebou súdiť a vziať tvoju sukňu, nechaj mu i plášť*". Odmietajú násilie, a to i v prípade sebaobrány. Nejdú na súd, aby sa bránili, a to ani v prípade, ak boli obvinení krivo: "*Už je teda celkom nedostatok u vás, že máte súdy medzi sebou. Prečo radšej netrpíte krivdy? Prečo sa radšej nedáte oškodiť?*" (1 Kor 6:7) V rámci spoločenstva si vo všetkom pomáhajú. (Tim 5:8) Keď napríklad niekto stavia dom, všetci mu bezplatne pomáhajú.

Keď sme minulý rok navštívili jednu amišskú obec v Sugarcreek, v štáte Ohio, dostali sme možnosť hovoriť s predstaveným obce. Ťažko si, že mnohí mladí sa posvetšujú a odchádzajú; ešte stále však veril, že jedine oni sú záchranou skazeného sveta. Zistili sme však, že Amiši vo svojom puritánstve nie sú naozaj dôslední: lebo v dome síce elektrický prúd zavedený nemali, ale pretože čisto ručné opracovávanie dreva by bolo príliš náročné a zdĺhavé, mali predsa len vonku, bokom postavený prístrešok, kde mali inštalovanú elektrickú vŕtačku, hoblovačku a pod.

Emil Páleš

*Každému v jeho původu nejlépe
Jak růže k záhonu,
tak studní pramen sluší,
žár patří k plameni
a Bůh - to věž - k tvé duši.*

Přeložil Miroslav Matouš

*Duchovní hrdlička
Jsem smutná hrdlička,
mne pustinou je svět,
můj milý odlétl a není na dohled...*

*Jak je možno vidět Boha
Bůh bydlí v záři, k níž jsou zhaslé cesty lidí.
Kdo nezaplane sám, ten Boha neuvidí.*

Angelus Silesius: Cherubský Poutník

*Musíš být křížován
Když toužíš v nebesích se těšit růžemi,
dřív trny všemi drán být musíš na zemi.*

*Pokojná krása
Ó lidé, naučte se od polního kvítí,
jak Bohu líbit se a přitom krásný býti.*

*Světlo dá rozeznat
Jdi volat Jitřenku; až jitro nastane,
pak vpravdě zjistíš, co je krásné a co ne.*

*Boží zahrádka
Své potěšení Bůh v mém srdci tajně chová:
jsemť jeho (slyšte jen!) zahrádka květinová.*

*Rodit a být rozen
Kdo z Boha narozen zas Boha porodil,
ten vchod i východ zná, zná počátek i cíl.*

*Pryč s prostřednictvím
Pryč s prostřednictvím! Chci mít světla rozsvícena
a před mým zrakem necht' už netyčít se stěna!*

*Pro duše nikdy není tma
Proč krátkým, temným dnem tvá vnější mysl strádá?
V mé duši slunce plá a nikdy nezapadá.*

*Slunce duší
Věř sluncím; nad ně však jest Ježíš sluncem mým,
jež osvětluje mne a činí blaženým.*

*Vnitřní nepotřebuje vnější
Kdo smysly prohloubí a zná je nitrem zmocí,
ten slyší za ticha a vidí ve tmách noci.*

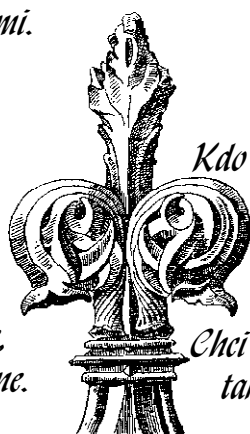
*Duchovní měsíc se svým sluncem
Chci být měsícem, ty buď mi sluncem, Pane,
tak bude světlo tvé v mé tváři zachované.*

*Člověk je uhel
Tys uhel, člověče, a Bůh tvůj žár a svět;
sám, černý, studený, chtěj v něm se roznítit!*

*Nic si nenaměřuj
Když cosi znamenáš, pak nezůstávej stát;
je třeba ze světla se k vyšším světlům brát!*

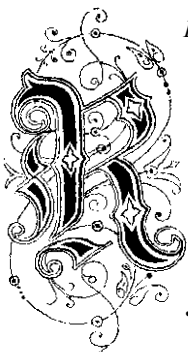
*Duchovní křesadlo
Mé srdce - křesadlo a dobrá vůle - troud.
Bůh jiskru vykřeše: což mohu nevzplanout?*

*Slunce musí osvětlovat
Všem slunce světlo dá, kdo chtějí, v jasném ránu;
i ďábel osvěcen by byl, chtě nazpět k Pánu.*

ROSIKRUCIÁNSKÝ IMPULS V DUCHOVNÍM VÝVOJI ZÁPADU

ZDENĚK VÁŇA

Dokončení z *Sophie 12*

osikruciánské impulsy však působily dále i v duchovním a kulturním životě střední Evropy, zejména v osobnostech, jako byl G. E. Lessing a J. W. Goethe.

Lessing nebyl mystikem, ale přesto dospěl na konci svého života k ideji reinkarnace (*Erziehung des Menschengeschlechtes*), ve zralém věku a plně vědomě (na rozdíl od J. V. Andrae). Probleskla mu jako klíč k hlubšímu pochopení dějin a jako impuls k obnově sociálního života.

U Goetha se R.C. impuls projevil v jeho duchovním pojetí přírodních věd, zcela protichůdnému k Newtonovi nebo Baconovi. Již v mladém věku, kdy za svého posledního pobytu v Lipsku upadl do těžké nemoci a byl blízko smrti, se mu dostalo zážitku iniciace, jíž si zprvu nebyl vědom a která se pak projevovala v jeho básnické tvorbě.

Odráží se to především v jeho fragmentu "*Geheimnisse*", kde se objevuje přímo symbol kříže s růžemi a kruh 12 s třináctým uprostřed. Důsledky této iniciace pak vrcholí v jeho "*Pohádce o zeleném hadu a bílé lilii*", která líčí obrazně budoucnost lidstva. Postavy 3 králů v ní (zlatý, stříbrný a železný - 3 duševní síly člověka - myšlení, citění a chtění) se čtvrtým smíšeným (disharmonické spolupůsobení těchto sil), odpovídá obrazu králů v Chymické svatbě, kteří byli Goethovi vzorem.

V Goethovi se zrcadlil čistý aparťsek duchovních impulsů (zároveň s jejich zkreslením ve francouzské revoluci), který byl současně zárodkem budoucího vývoje, na nějž mohl na konci 19. století navázat R. Steiner.

Po tomto velmi stručném historickém přehledu je možno si nyní položit otázku: co bylo podstatou rosikruciánského proudu a v čem můžeme případně spatřovat jeho aktuálnost pro dnešní dobu?

1. Především je třeba zdůraznit, že jde o esoterní křesťanství - mystérijní proud, který působil ve vývoji lidstva vlastně už před Kristem, připravoval

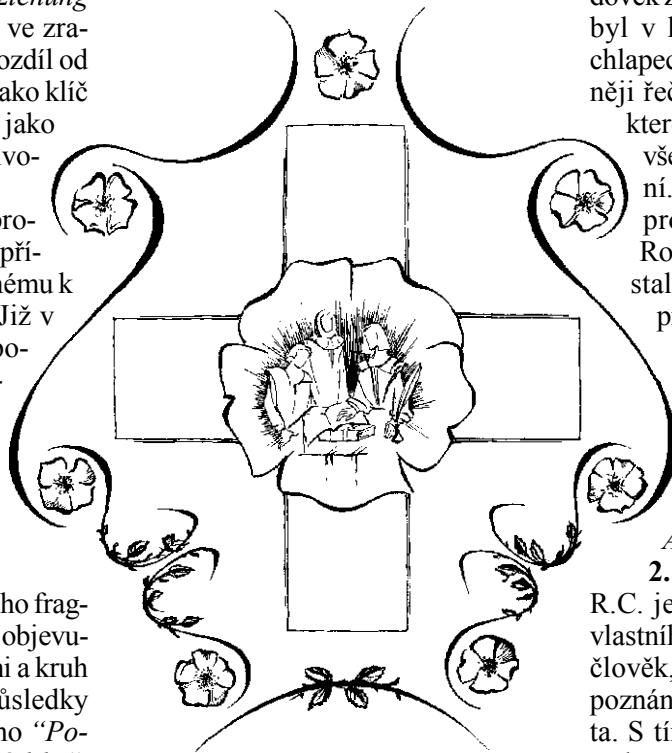
Bratrstvo R.C., připravující další fázi vývoje. Není náhodou, že Chr. Rosenkreutz přichází na zem na konci téhož století, na jehož začátku byli zlikvidováni Templáři.

Tato inkarnace, jak jsme ji poznali z Manifestu, měla však svou předehru, kterou lze poznat jen duchovním bádáním. R. Steiner líčí, jak v temné době 13. století (vlastní "temný" středověk z hlediska duchovního vývoje), byl v kruhu dvanácti vychováván chlapec, do něhož bylo vtištěno, přesněji řečeno: do jeho étherného těla, které je nositelem života a paměti, všechno tehdy dosažitelné poznání. Tím byl vytvořen předpoklad pro mimořádné působení Chr. Rosenkreutze a něco, co se pak stalo trvalým zdrojem inspirace pro jeho žáky (odtud imaginace "nezetlelého těla" Chr. Rosenkreutze při objevení jeho hrobu, jak to obrazně popisuje Manifest). Na konci tohoto proudu esoterního křesťanství stojí *Anthroposofie*.

2. Druhým základní impulsem R.C. je změna pohledu člověka: od vlastního nitra, v němž žil středověký člověk, navenek do vnější přírody, k poznání a ovládnutí smyslového světa. S tím souvisí zrození přírodních věd a probouzí se nový duševní článek - duše vědomá.

Cílem R.C. bylo ovšem ovládnout smyslový svět a pronikat do něj, aniž člověk ztratil přitom souvislost se světem duchovním.

V tomto smyslu byla právě pěstována alchymie, v níž nešlo o transsubstanciaci kovů, ale o transsubstanciaci člověka. Pravý alchymista hledal při svých pokusech ducha, který působí tvořivě v přírodě a žije i v člověku. Proto usiloval o harmonii a syntézu poznání přírody a vnitřního duchovního života. Hledání ducha v přírodě vedlo k rosikruciánské přírodní vědě.

na jeho příchod ve starých mystériích a po události na Golgotě se stal prostředkem k uskutečnění Kristova impulsu na základě pravého iniciačního poznání. Jde tu o nadkonfesní křesťanství, jež v sobě vlastně obsahuje všechna ostatní náboženství.

Tento proud měl své dobové proměny, neboť se přizpůsoboval změnám poměrů a stavu vědomí člověka.

V raném středověku se projevoval jako proud *Grálu*, později v rámci řádu *Templářů* - a po násilném zániku tohoto řádu se teprve objevuje jako

Hledání ducha v člověku k úsilí o vytvoření sociálních vztahů, jež by odpovídaly vědomí nové doby.

Příkladem tohoto dvojího aspektu R.C. úsilí je učení o 3 velkých přírodních dějích: *sal, merkur, sulfur*. Těmito pojmy se nerozumí příslušné substance, ale přírodní procesy, které mají svůj odraz i v trojčlenném organismu člověka.

SAL - veškerý proces *srážení* (*tvoření soli*). Pozorování tohoto děje při pokusech bylo pro R.C. zbožnou modlitbou, neboť mikrokosmicky mu odpovídá přemáhání sil směřujících k rozkladu (pudy, vášně) čistými myšlenkami, jež vedou k duchu. Nešlo tu tedy o vnější sledování procesu srážení, ale o vnitřní spojení s ním, jímž si experimentátor uvědomoval božské myšlenky v něm působící a očišťoval jimi své vlastní myšlení.

MERKUR - procesy *rozpouštění*, nižší i vyšší, jímž v lidské duši odpovídají nižší a vyšší formy lásky. Při sledování tohoto děje si R.C. opět v modlitbě uvědomoval působení božské lásky v přírodě i v sobě samém.

SULFUR - procesy *spalování*, jímž duševně odpovídá vělá oddanost božskému světlu, vůle k oběti. Při procesu spalování si R.C. uvědomoval, že všechno je v makrokosmu založeno na oběti jedné božských bytostí druhým. Sám se pak při tom pronikal smýšlením obětavosti, přáním oddat se božskému světlu v oběti, aby sám přinášel oběť na oltáři světa.

Takto chápanou alchymií dosahoval člověk hlubšího poznání světa, tj. nalézal "kámen mudrců", a proměňoval zároveň sám sebe, což se projevovalo mimo jiné i změnou jeho aury (viz svatozáře u světců) v "měděnou" při procesu *sal*, a očištěným myšlením, v "stříbrnou" při procesu *merkur*, v zážitku božské lásky, v "zlatou" při procesu *sulfur*, při obětní službě světu. To byla pravá transmutace kovů! (Připomeňme si též obrazy 3 králů v Goethově "Pohádce" - měděného, stříbrného a zlatého.)

Tímto způsobem pracovali praví alchymisté ve 14.-19. století. Nebyla to práce s mrtvými látkami jako u chemie, ale práce s živými substance-mi a vedoucí k morálnímu zážitku.

Pravému alchymistovi šlo jen o tyto vnitřní zážitky. Jestliže při svých experimentech získával i cenné kovy, nesměl jich použít pro sebe, ale jen rozdat.

Při svých pokusech, spojených s prací na sobě samém, pronikal za *máju* hmoty, až na ono pomezí mezi fyzickým a éterným světem, které nazýval "panenským" (odtud symbol Panny v alchymistické symbolice) a kde vnímal, pokud dosáhl plné harmonie mezi myšlením a chtěním, esenci všech fyzických substancí - *prima materia* ("prach země", z něhož byl stvořen Adam).

Viditelným projevem těchto nadmyslových sil prostoru a formy mu

du schön und frei,

wie dein Erlösung und wie die Vergöttung sei."

3. Toto "tingování" (proměňování) souvisí s 3. impulsem R.C. a tím je nová stezka nadmyslového poznání, iniciace, odpovídající věku, který je obrácen k smyslovému světu. Když chtěl člověk předtím nastoupit tuto cestu, musel se odvrátit od světa a od jeho vnějších vlivů - žít jako poustevník nebo v klášteře. Rosikruciánská cesta naproti tomu nevytrhává člověka z praktického života, ale umožňuje vyvíjet duchovní úsilí a plnit přitom všechny povinnosti, vyplývající z pozemského života. Nejsou mu překážkou, ale naopak příležitostí k osvědčení vlastních sil. To je také cesta pro moderního člověka, usilujícího o duchovní poznání.

Proto také mohl R. Steiner na tento duchovní proud navázat, a to jak ve smyslu esoterního křesťanství, tak i v obrácení k přírodě a přírodní vědě a ve spojení vnitřního úsilí s praktickým životem.

Anthroposofie se spojuje s novodobým přírodovědným poznáním, neboť to odpovídá vývojovým tendencím člověka: pronikáním do fyzického světa se probouzí jeho nový duševní článek - duše vědomá. Tragikou tohoto vývoje pouze je, že přírodovědné poznání nabylo jednostranných, materialistických rysů, s mrtvým, pasivním myšlením, vázaným na smysly, jež odcizuje člověka duchu. Proto anthroposofie doplňuje přírodní vědu vědou duchovní, která člověku zachovává tuto souvislost s duchovním světem. Jestliže se jí člověk důsledně zabývá, může dosáhnout těchž sil,

o jaké se usilovalo při R.C. alchymistických experimentech. Úkolem člověka naší epochy je podle R. Steinera dosáhnout "čistého nazírání smyslového světa spolu se svobodnou imaginací". To bylo vlastně také součástí R.C. impulsu, který se ve své čisté podobě v minulosti sice plně neprosadil, ale je muž se nyní otevírají nové možnosti.

V tomto smyslu je tedy anthroposofie důsledným pokračováním právěho rosikruciánství, které je také jedním z hlavních duchovních proudů, na něž navazují i nová mystéria, která R. Steiner založil o vánocích r. 1923/24. Naznačuje to i skutečnost, že při jejich zakládání užil v průpovědi "základní-

Neviditelné kolégium bratstva Ruže a Kríža. Alegorický obraz

byl krystal, zároveň obraz duchovnosti lidské bytosti v jejím vztahu k fyzickému tělu. Skutečnost, že černé uhlí se v přírodě může proměnit v diamant, mu byla obrazem postupného proměňování fyzického těla skrze já v duchovního člověka - jako celého lidského vývoje na zemi. Toto proměňování bylo vlastně "prací s kamenem mudrců" (odtud též obraz Grálu - kamene či kamenné misky). To vyjadřovalo např. i čtyřverší *Angela Silesia*:

*"Dein Stein, Chymist, ist nichts;
der Eckstein, den ich mein,
ist meine Goldtinktur, ist aller
Weisen Stein.*

Betrachte das Tingieren, so siehst

ho kamene", která je trestí těchto mystérií naší doby, oné rosikruciánské mantry, která se objevuje i v Manifestu Bratrstva: EDN - ICM - PSSR. Zároveň ale při tom naznačil, že "kámen mudrců", o nějž usilovali rosikruciánští alchymisté, se nyní má změnit v "kámen lásky". Co to znamená?

Souvisí to s duševním vývojem člověka i lidstva jako celku, s vývojem jeho 3 duševních článků - duše pocitové, rozumové a vědomé - v němž se odrážejí i stupně vědomí, jimiž prochází jednotlivý člověk ve svém pozemském životě i lidstvo ve svém historickém vývoji.

V době egyptsko-babylónské, kterou jednotlivý člověk určitým způsobem znovu prožívá asi mezi 21.-28. rokem života, v době vlastního mládí, se vyvíjí duše pocitová (*Empfindungsseele*). Vědomí člověka se tu plně otevírá pro smyslový svět, v němž se učí rozlišovat mezi zdáním a skutečností. Měřítkem je tu především umění - ve starém Egyptě a Babylonu zejména sakrální umění - jež má člověku sprostředkovávat zážitek krásy, krásného zdání. Za tímto vědomě prožívaným krásným zdáním, jako za závojem Isidiným, si má člověk uvědomit pravou skutečnost.

V době řecko-latinské, která doznávala až do středověké scholastiky a kterou individuální člověk znova prožívá na jiné rovině přibližně mezi 28.-35. rokem svého věku, začal člověk vyvíjet samostatné logické myšlení, kterým se učí rozlišovat pravdu od nepravdy. K tomu slouží filosofie - od prvních řeckých filosofů až po středověké scholastiky. To je pravá doba duše rozumové (*Gemütsseele*), pro kterou pravda je věcí života, jako nepravda zjevením smrti. Úsilí o pravdu se pak prožívá jako přemáhání smrti životem (odtud obraz Tomáše Akvinského s přemoženým Averroem u nohou).

V současné době vyvíjí člověk duši vědomou (*Bewußtseinsseele*). Symptomem jejího probouzení je právě obrácení k přírodě a k přírodním vědám.

Člověk si začíná uvědomovat intenzivněji své fyzické tělo i své hmotné okolí a učí se je ovládat. Na tom se probouzí jeho vědomé já - člověk se vymaňuje ze skupinového vědomí svého rodu, kmene, národa, stává se plně lidskou individualitou, prožívá svou svobodu.

To však má i svou negativní stránku - umocnění egoismu a z toho plynoucí konflikty.

Jako problémem duše pocitové bylo zdání, jež bylo třeba proměňovat v krásu, jako problémem duše rozumové byla nepravda, jež se měla přemáhat pravdou, tak problémem duše vědomé je zlo, které je možno překonávat jen konáním dobra.

SKRYTÉ ZNAMENIA ADEPTA

- 1. Rozikrucián je trpezlivý.**
- 2. Dobrý.**
- 3. Nepozná závist'.**
- 4. Neunáhľuje sa.**
- 5. Nie je márnivý.**
- 6. Nie je neporiadny.**
- 7. Nie je ambiciózny.**
- 8. Nevzrušuje sa hneď.**
- 9. Nezmyšľá zle o druhých.**
- 10. Miluje spravodlivosť.**
- 11. Miluje pravdu.**
- 12. Vie, ako byť tichým.**
- 13. Verí tomu, čo vie.**
- 14. Má pevnú nádej.**
- 15. Nenechá sa rozrušiť bolesťou.**
- 16. Zostáva vždy členom svojej spoločnosti.**

To prezradil jednému pútnikovi anjel, ktorý mu vzal srdce a položil na jeho miesto žeravý uhlík.

(Madathanus)

Proto zážitek vědomí já, vlastní individuality a svobody je sice nezbytným vývojovým stupněm, ale nemůže být posledním cílem vývoje člověka. Já je pouze nádobou, do níž se musí vlít obsah - a tím je síla lásky, která může proudit pouze ze svobodného já. To je také smyslem vývoje této země, která se má stát planetou lásky, jako její předchozí stupeň byl planetou moudrosti (starý měsíc), jejíž otisky nalézáme všude v přírodě.

Láska má však své stupně - od čistě smyslové, kde člověka může ještě ovládat duch klamu (*Lucifer*) až po lásku duchovní, očištěnou od všeho egoismu - lásku Kristovu (*agapé*). Po těchto stupních se člověk musí naučit vystupovat - od Lucifera ke Kristu, jehož čin na Golgotě byl právě vykopením lásky.

Láska se stává nejvyšší silou poznání. Avšak milovat neznámá pouze vědět, nýbrž konat, tj. konat dobro. To je impuls vůle, v němž se může duše vědomá teprve realizovat. Přemáhání zla konáním dobra, tj. dosažení a praktické uskutečňování oné *scientia boni* rosikruciánů ze 16. a 17. století, o níž jsme tu hovořili v nedávné přednášce

jako o nadřazeném pojmu, jenž v sobě zahrnuje theosofii i athroposofii, toto přemáhání sil zla, jež jsou v nás i všude kolem nás, vyvíjením vůle k dobru - to není ničím jiným než projevem nesobecké lásky. Chce-li člověk jednat s tímto vědomím ve světě, musí k tomu vyvinout sílu morální intuice, a tu je možno čerpat ze dvou zdrojů: božského světla moudrosti v hlavě (*Gottliches Licht*) a Kristova slunce lásky v srdci (*Christus-Sonne*) - jak jsou vyzývány v "průpovědi základního kamene".

Řečeno jinými slovy a jiným obrazem - proměňovat "kámen mudrců", o nějž usilovali rosikruciáni, v "kámen lásky", zasazovaný do lidských srdcí v nových mystériích.

To je také směr, který nejen navazuje na původní rosikruciánský impuls v duchovním životě Evropy, ale vede i do budoucnosti.

Z tohoto hlediska můžeme také pochopit onen mnohoznačný symbol kříže s růžemi, jenž byl znamením rosikruciánů a může i nyní sloužit v novém významu vnitřní cestě současného člověka:

Jen na spáleném dřevě přemoženého sobectví - zdroje zla - mohou vykvést čistě zářící růže lásky, která je pravým smyslem lidského života na zemi.

Na rozoznanie pravého rozikruciána od falošného sa možno dívať na toto: 1. Jednota učenia a slov s konaním; 2. Ich oblečenie je skromné; 3. Sú tichí, pokojní, pokorní a užitoční, cudní; 4. Vedia vyliečiť malomocenstvo, dnu, epilepsiu a rakovinu; 5. Poznajú budúcnosť každej osoby a každej krajiny; 6. A ešte mnoho zázračných vied. Irenaeus Agnostus, 1619

V *Sophii* 5 a 8 na jar a v zime 1995 sme uverejnili články o pyramidálnych hrách a multi-level marketingu. Povedali sme, že pyramidálne finančné schémy sú amorálne, a je jedno, či sú spojené ešte aj s predajom výrobkov alebo nie. Sú

dové spoločnosti bankrot. V rukách špekulantov zostala viac ako tretina hrubého domáceho produktu celej krajiny. Len firma *Gjallico* obohrala Albáncov o 400 miliónov amerických dolárov. Albánsko zdesene prečítlo zo sna o bezpracnom kapitaliz-

monštrantov vo Vllore zaútočilo na sídlo vládnucej Demokratickej strany a zapálili ho. Ďalšie verejné budovy padli za obeť v Patose, Korcei... "V juhoalbánskom mestečku Lushnje... obyvatelia bránili svojho krajana *Rrapusha Xhaferiho*, šéfa ďal-

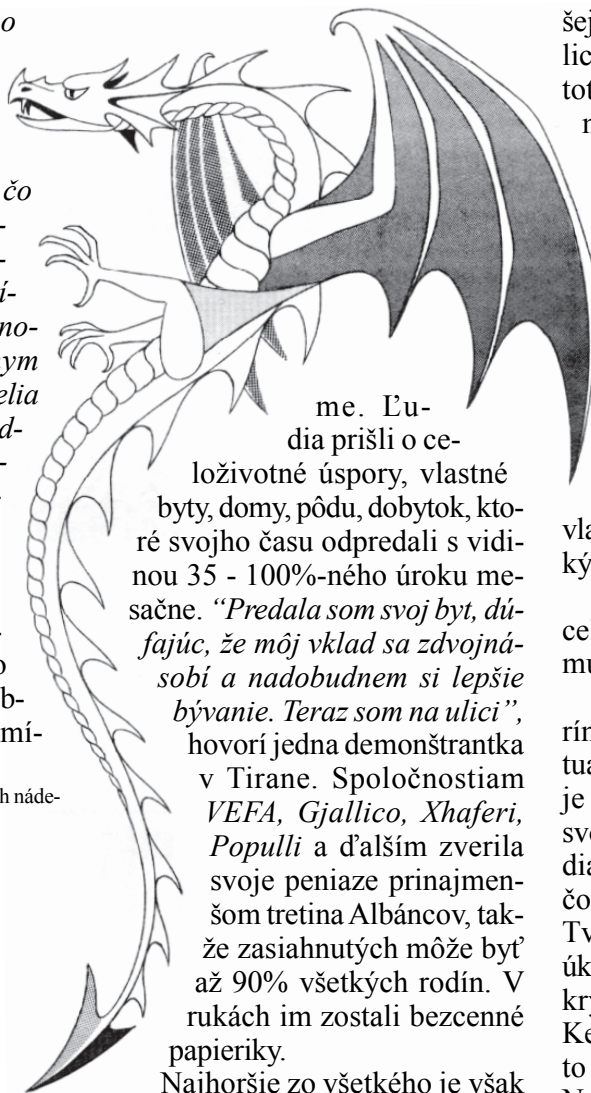
V ALBÁNSKU SA ZRÚTILI PYRAMÍDY

DOVETOK K PYRAMIDÁLNYM HRÁM

snahou získať peniaze (alebo časť peňazí) bez práce, len na základe pozície v pyramíde, na úkor tých, čo sú pod mnou. Tí pod mnou sa opäť usilujú presne o to isté, čo musí nevyhnutne viesť ku katastrofe, akonáhle sa zastaví prílev nových účastníkov a pyramída narazí na dno. Pre náš jednoznačný postoj k pyramidálnym schémam sa vtedy niektorí čitatelia tak urazili, že chceli naspäť predplatné. Nevidia vraj žiaden dôvod, prečo by pyramidálne finančné schémy museli viesť k niečomu zlému...

V dvojmiliónovom Albánsku narazili pyramídy na dno rýchlo. Na prelome januára a februára tohto roku ohlásili pyramí-

*Peter Fridner: Krach pyramíd a planých nádejí. Sme plus 8/1997.

me. Ľudia prišli o celoživotné úspory, vlastné byty, domy, pôdu, dobytok, ktoré svojho času odpredali s vidinou 35 - 100%-ného úroku mesačne. "Predala som svoj byt, dúfajúc, že môj vklad sa zdvojnásobí a nadobudnem si lepšie bývanie. Teraz som na ulici", hovorí jedna demonštrantka v Tirane. Spoločnostiam *VEFA*, *Gjallico*, *Xhaferi*, *Populli* a ďalším zverila svoje peniaze prinajmenšom tretina Albáncov, takže zasiahnutých môže byť až 90% všetkých rodín. V rukách im zostali bezcenné papieriky.

Najhoršie zo všetkého je však to, že Albánci vôbec nepochopili nesprávnosť svojho konania. Za nešťastie je podľa nich zodpovedná vláda. Chcú, aby finančné odškodnenie účastníkom pyramídových hier vyplatil "štát". V albánskych mestách vypukli demonštrácie a zrážky s políciou si vyžiadali mŕtvych a ranených. 20 000 de-

šej firmy podobného druhu, pred policajtmí, ktorí ho prišli zatknúť. Ten totiž za peniaze, ktoré od nich vymámal, kúpil pre tamajší futbalový klub jedného argentínskeho a jedného nigérijskeho hráča, a tým sa stal miestnym hrdinom. Výsledkom zrážok bola zdemolovaná radnica a ďalšie úradné budovy, pričom škody sa odhadujú na 50 miliónov dolárov. V očiach lushnianských lokálpatriotov za stratu ich peňazí nie je zodpovedný *Xhaferi* a jeho rovnomenná firma, ba ani nie ich vlastná ľahkovernosť, ale predovšetkým vláda v Tirane...

Krach pyramíd vyvolal najväčšiu celoštátnu krízu od pádu komunizmu v roku 1990.*

Prečo o tom, milí čitatelia, hovoríme? Situácia v Albánsku sa od situácie na Slovensku líši len tým, že je taká primitívne priezračná. Vo svojej podstate je však rovnaká. Ľudia trvajú na tom, že morálne je to, čo im práve egoisticky vyhovuje. Tvrdohlavo obraňujú, že život na úkor druhého - v najrozličnejších zakrytých formách - je bezúhonný. Keď im príliš často pripomínate, že to tak nie je, začnú vás nenávidieť. Nakoniec sa spoja a začnú pracovať na tom, aby vás spoločnosť odsúdila ako "zlého" človeka. Aj u nás ľudia bozkávajú ruky tým, čo ich okrádajú, ako dobrodincom, keď časť svojho lupu opäť rozdeľujú. A za spoločné nešťastie je zodpovedná vláda. Aj nás čaká katastrofa, ak sa nezmeníme.

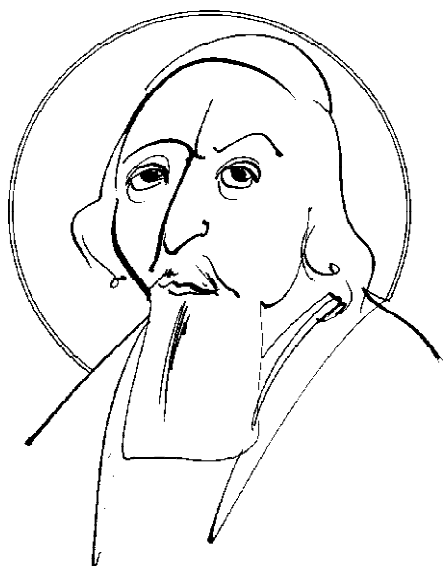
Emil Páleš

Spravodlivosť a mier sú priatelia, ktorí sa pevne objímajú. Sv. Augustín

A mudrc z východu přišel a poklekl před dětátkem

(J. A. Komenský ve světle reinkarnace)

Jan Dostal

Jan Amos Komenský

“Já tedy, který nehodlám vyzývat lidi k boji, nýbrž k úvaze a názorovému sblížení (aby v přesvědčení, že je vznešenější sblížovat než rozptylovat, začali jednotné mysli všude sjednocovat), předcházím, jak se sluší, příkladem.”

Dokončení zo Sophie 12

Slyšeli jsme líčení, které odkrývá podivuhodnou souvislost: někdejší arabský, islámský poměr k světu se díky opětovným životům svých představitelů stává základním poměrem moderní přírodovědy k světu. V čem? Islám zná jenom vševládneho Boha Otce, Boha zákonné nutnosti, nezvratného předurčení. V jeho představě světa není myslitelná svoboda. Z těchto kořenů vyrostl mohutný impuls Baconův, na jehož pozadí už můžeme tušit - tehdy ještě nevyslovenou - představu světa jako velkého mechanismu, velkého stroje, představu, kterou přírodní vědy postupně vypracovaly do detailů. A můžeme si vzpomenout, že i pro Komenského - a to v souvislosti s jeho studiem Bacona - se logicky skloubená vyučovací metoda stává strojem, který musí žáky nezbytně dovést k požadovaným znalostem. Zdůrazňování jednotné a všemocné metody je hlavním rysem pedagogického uvažování, jehož kořeny je třeba nakonec hledat v islámu.

Právě když si uvědomujeme tuto

souvislost, může nám připadat těžko pochopitelné, kde se tedy vzal Komenského tak žhavý zájem o rosaekrucianství? Pochopíme jej, když si připomeneme Steinerův poukaz na to, že v inkarnaci, jež předcházela přednou arabskou, prošel pozdější Hárúnův rádce zasvěcením v mystériích, zvláště, když vezmeme v úvahu ještě další poukaz, že mezi onou inkarnací se zasvěcením a inkarnací u dvora Hárúnova došlo u něho ještě k jednomu vtělení, kdy horoucně toužil po zasvěcení, ale nemohl ho dosáhnout.³ Na cestě k zasvěcení musel žák mystérií obětovat vyššímu světu všechno úzce osobní, všechny osobní zájmy, ale postupně musel vyrůstat i nad všechna omezení daná příslušností k určitému národu i nad omezení daná životem v určitém dějinném období. Jeho osobnost vcházela do oblasti bez mezí a času a sjednocovala se s ní. Putovala po téže cestě, po níž jinak putuje duše po smrti. Touha po tomto zážitku vědomého odevzdání se univerzu musela zůstat uložena v podvědomých hlubinách bytosti Hárúnova rádce. I když jeho působnost u Hárúnova dvora byla velkolepá, skrytý obsah jeho individuality ji přesahoval. Choval v sobě něco, co jakoby přečnívalo na všechny strany přes jeho tehdejší arabskou moudrost. A jestliže později, jakožto Jan Amos Komenský, vnášel do pedagogického uvažování baconovské impulsy metodického mechanismu, zůstávalo v něm něco, co nemohlo být uspokojeno touto jednostranností a co hledalo podněty spřízněné s někdejšími zasvěcením. A nacházelo je právě v rosaekrucianické literatuře. Řečeno ještě přesněji: ne tak ve veřejně kolujících spisech, jako v rosaekrucianickém impulsu, který se v nich sice do jisté míry projevoval, ale v podstatě sám zůstával skrytý, esoterní. Že Komenský - díky své duchovní zralosti - byl schopen přijmout onu esoterní rosaekrucianickou inspiraci, to nám opět po-

tvzuje Rudolf Steiner:

“Pro člověka, který se chce zahloubit do tajuplného, a přece tak jasného postupu lidského ducha, je to vždycky něco velmi zajímavého, když vezme do ruky některou - jakoukoli - starou knihu a když se nejen zahloubá do této knihy tak, jak to dělá mnoho učenců, kteří z ní potom vyčtou leda to, co je “panstva vlastní duch”^{3a}, nýbrž když se vcítí, vžije do ducha příslušného autora. Mohli bychom sáhnout po čemkoli: ale sáhneme po Komenského “Fyzice”, jež vyšla v r. 1633. Je to “Fyzika”, pod níž si dnešní člověk už vůbec nic kloudného nepředstaví, protože se tam sice mluví o věcech fyzických, ale tak, že je úplně jasné, že ten, kdo zde mluví, poukazuje zároveň s každou fyzickou věcí na to, co je duchově za ní, a že vidí v každé hmotě, v každé síle nástroj, výron duchovních bytostí a duchovních sil, stojících za nimi. V této knize, ve “Fyzice”, se popisuje mnohé, co bylo tehdy předmětem poznání. Ale Komenský, onen velký pedagog a myslitel 17. století - narodil se v r. 1592 - nejenom přijal a shrnul poznání své doby, nýbrž měl také velké, hluboce osobité myšlenky o lidech a událostech a nacházel hluboké duchovní souvislosti. Komenský je zvláštní osobnost, jakých od 14. a 15. století byla celá řada.

Víte z jiných rozprav, že ve 14. století a definitivně v 15. století byl založen řád takzvaných rosaekrucianů; onen řád, jež novodobou formou zpracovává a uchovává prastará tajemství. Tento řád, jenž při svém založení se skládal jenom ze sedmi členů, působil až do našich dob v úplně tajnosti. A nikdo nevěděl, kdo je rosaekrucian, než rosaekrucian sám.

“... Teprve dnes nadešel čas, kdy něco z rosaekrucianických tajemství smí být sděleno obecnému světu. Ale je a bylo mnoho jiných prostředků a cest, jimiž taková tajemství, která

kvetla v okultních školách, vplývají do všeobecného duchovního a kulturního života.”

“... K těm, kdo díky vysokému duchovnímu vývoji měli vyšší poznatky, kdo v důsledku rosaekrucianského ovlivnění se vyšvihli svou silnou energickou vůlí do vyšších světů, patřil i Komenský, tento velký pedagog. Pro dnešní lidi je velice užitečné, aby se zahloubali právě do myšlenek Komenského.”⁴

Mohli bychom k tomu - jako v závorce - dodat, že v minulých desetiletích bylo velmi nesnadné se “zahloubat do myšlenek Komenského”, protože k nim byl zahrazen jakýkoli přístup. Díky jeho výročí se ta možnost opět otvírá. Vedle “Labyrintu světa” se tu nabízí zvláště jeho poutavý vlastní životopis, vydaný - ještě s řadou úryvků z jeho korespondence i knih - ve velmi krásné publikaci “Jan Amos Komenský o sobě”. Ale jistě i cokoli dalšího.

Ale z toho, o čem jsme doposud uvažovali, se stále nezdá pochopitelné, jak je - z hlediska osudových souvislostí - možné, že Komenský se narodil právě do nejpodivuhodnějšího křesťanského hnutí své doby, do Jednoty bratrské, a že nejen vstřebal hluboko do sebe její podněty, ale nakonec se stal i jejím prvním seniorem, čili jak se říkává: jejím posledním biskupem, a že tak nesl nejvyšší odpovědnost za její osud?

Zase se obrátíme na Rudolfa Steinera. Ale nejprve si budeme muset uvědomit, že charakteristickým rysem arabské vzdělanosti - nebo Steinerovým termínem: “arabismus” - bylo zakotvení v Aristotelově filozofii. Ta se kdysi rozšířila daleko na východ za výbojů Alexandra Velikého, který - jako přímý žák Aristotelův - se vědomě snažil ji přenést do Orientu:

“Musíme si být vědomi, že arabismus nabyl u dvora Hárúnova zvláštní podoby: podoby, která vzešla postupně z rozličných jiných podob, do nichž se umění a poznání vyvinuly tam na východě, v Asii, už před dlouhou dobou. Poslední velká vývojová vlna, která zaplavila Asii, vyšla, jak víte, z předešlé michaelské epochy. Nesla v sobě to, čím se vyznačoval řecký duchovní život, řecká spiritualita, řecký

mysl pro umění, a co shrnul Aristoteles ve společenství s Alexandrem Velikým jakožto výkvět řeckého duchovního života. Výboji Alexandra Velikého to bylo přeneseno neobyčejně energicky do Asie, do Afriky a prostoupeno smýšlením, jež v Přední Asii a Africe vtisklo aristotelismu charakteristickou vědeckou podobu. A tím byly vůbec živel arabský i orientální vybaveny ve svém smýšlení oněmi impulsy, které do sebe předtím přijal řecký duch Aristotelův a které pak tím,

Kalif Hárún ar-Rašíd později přichází opět na Zem. Objevuje se znova uprostřed křesťanské kultury, ale s tím, že pronese celý život mezi smrtí a novým zrozením svůj arabismus. Objevuje se znovu vtělen jako Bacon z Verulamu

co Alexandr vydobyl a založil, se dokaly tak skvělého rozšíření.

Když se zadíváme nazpět, několik století před mystériem Golgoty, až k výpravám Alexandrovým, až k rozšíření oněch statků moudrosti, jež jsem právě naznačil, můžeme pozorovat v Asii po celá staletí až k Hárúnu ar-Rašidovi, jenž pak žil v 8. století po Kristu, ono smýšlení, vyznačující se vnímavou otevřeností pro řecký duchovní život v aristotelovské podobě.

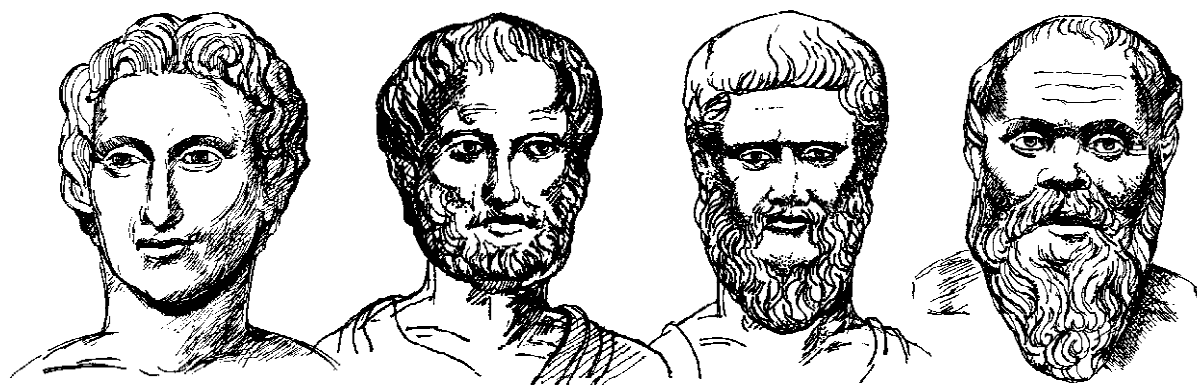
Ale tento duchovní život tu nabyl zvláštních forem. Ačkoli to všechno žilo u dvora Hárúna ar-Rašída, prostoupeno arabským živlem, s opravdovou jiskřivou duchovností, velkolepě a naléhavě, ačkoli to bylo zahrnuto největší péčí od Hárúna ar-Rašída, od jeho rádce, od ostatních, kteří tam byli, ačkoli to bylo dokonce prostoupeno starou orientální iniciační moudrostí, přece jen onen aristotelismus, který žil u dvora Hárúna ar-Rašída, nebyl onen původní, pravý, jak byl například pěstován mezi Aristotelem a Alexandrem. Byly mu nyní vtlačeny formy, které měly malý sklon k tomu, aby se staraly o křesťanství.

A tak se tam v Přední Asii setkáváme s aristotelismem, sice skvěle opatrovaným a pěstovaným zejména pod záštitou Hárúna ar-Rašída a jeho rádce, ale i s aristotelismem, který představuje pól odvrácený od křesťanství. Přijal takovou duchovní podobu, zejména jakýsi druh pantheismu, která se nikdy nemínila sjednotit s křesťanstvím, ani svou vnitřní esencí se s ním sjednotit nemohla.

S takovým smýšlením - a antic-kým duchovním životem, který nechtěl vejít do křesťanství - prošli Hárún ar-Rašíd a jeho rádce branou smrti. Všechno jejich úsilí, všechna jejich touha, jejich síla, když prošli branou smrti, směřovaly k tomu, aby z duchovního světa mohli zasahovat do postupného šíření arabského duchovního života, aby jaksi mohli pokračovat v tom, co se předtím uskutečňovalo směrem z Asie do Evropy během válečných výprav a toho, co s nimi souviselo. Vysílali po smrti z duchovního světa duchovní paprsky, jež jako by chtěly proniknout duchovní život Evropy arabismem.”

Z toho, co jsme právě vyslechli, pochopíme onu charakteristiku, kterou jsme uvedli před týdnem: že Bacon i Komenský se narodili do kulturního prostředí, které bylo celé prostoupeno aristotelovským smýšlením. Nepochybně i ze své posmrtné existence podporovali rozvoj aristotelismu v arabském zabarvení, a nyní mohli ve své inkarnaci na něj navazovat.

Ale Steiner dále poukazuje na mimořádně významnou historickou událost. Na událost, která se neodehrává ve viditelném, ale v nadsmyslovém

Alexander Velký (356-323), Aristoteles (384-322), Platón (427-347), Sokrates (469-399)
Alexander Velký bol žiakom Aristotelovým; Aristoteles žiakom Platónovým; Platón žiakom Sokratovým

světě. To, o čem mluví, není vlastně ani možné chápat jako prostou informaci. Je to imaginativně-inspirační poznatek, jehož význam vyplyne teprve tehdy, když k němu přistoupíme jako k námětu pro meditaci. I zde se pokusíme k němu přistoupit v tomto smyslu. A můžeme předeslat ještě to, že podle jiných údajů Rudolfa Steinera⁵ Hárún i jeho rádce, protože žili ve své arabské inkarnaci v intenzivním vnitřním spojení s aristotelovskou filosofií, sami hluboce toužili po osobním setkání s Aristotelem. Takové setkání se ovšem nemohlo uskutečnit jinde než v duchovém světě. Skutečně tam k němu došlo.

Oba vysílali po smrti z duchového světa duchové paprsky, jež jako by chtěly proniknout duchovní život Evropy arabismem. Z duchového bádání máme právo říci: Hárún ar-Rašíd a jeho rádce žili naznačeným způsobem dále, když prošli branou smrti. Tak žili samozřejmě dále i Alexandr a Aristoteles... Byli současně v duchovém světě v době, kdy Hárún ar-Rašíd a jeho rádce už před nějakým časem opustili fyzický svět. Ale Aristoteles a Alexandr sledovali jiné cesty. Jejich skutečné individuality putovaly s křesťanským vývojem, ubíraly se na západ s křesťanským vývojem.

Sledujeme tedy v posmrtném životě na jedné straně Hárúna a jeho rádce, na druhé Alexandra a Aristotela. Ale Aristoteles a Alexandr se už mezitím přiklonili ke křesťanskému proudu a jsou rozhodnutí působit v budoucnu v tomto smyslu.

“V křesťanském světě se právě v 9. století také odehrávaly věci neobyčejně důležité, opravdu podstatné. Ale to, co bylo nyní z duchového světa

směrodatné pro to, co se v Evropě dalo duchovně, to v nadmyslových světech spadalo v jedno s jistou historickou událostí, v níž tento duchovní podnět tak snadno nerozpoznáme; ale spadalo to v jedno s touto událostí. Něco obrovsky významného se děje právě v r. 869 v nadmyslových světech. Nahoře se děje něco mimořádně významného, dole se odehrává onen 8. ekumenický koncil v Cařihradě, na němž bylo dogmaticky vyhlášeno: nesmí se říkat, chce-li někdo být křesťanem, že člověk se skládá z těla a duše a ducha. Trichotomie, jak se tomu říkalo, byla prohlášena za kacířství. Často jsem to dříve vyjadřoval tak, že jsem říkal: na tomto koncilu v r. 869 byl odstraněn duch; v budoucnu bylo třeba říkat, že člověk se skládá z těla a duše, a že duše má některé duchovní vlastnosti. To, co se tímto způsobem odehrálo tady dole v Cařihradě, to bylo pozemské promítnutí, pozemská projekce duchová, ale pro evropské duchovní dějiny obrovsky důležité události; ta se sice táhla po mnoho let, ale přece se takříkajíc může datovat podle tohoto letopočtu.”

“Osobnosti, které prošly branou smrti,... se setkaly, zatímco se odehrával osmý všeobecný koncil v Cařihradě; setkaly se, abych tak řekl, na nebeském koncilu, který probíhal současně. Setkali se na něm Aristoteles, Alexandr, Hárún ar-Rašíd, jeho rádce...”

Steiner se v této přednášce dotýká ještě dalších souvislostí, které ale nesouvisí přímo s naší tematikou. Zmiňuje se proto ještě o dalším okruhu osobností, které se zúčastnily tohoto střetnutí. Nejsou však uváděny jmény a nezasahují zásadním způsobem do

jeho průběhu. Můžeme si je popřípadě představit jako početný zástup, shromážděný kolem hlavních osob.

Aristoteles a Alexandr, kteří chtěli působit v křesťanském smyslu, tady vynaložili mnoho úsilí, aby přemohli arabismus, který žil v individualitách Hárúna ar-Rašída a ostatních. Nešlo to. Tyto individuality k tomu nebyly způsobilé”.

“... A tehdy to bylo - při tomto nadzemském koncilu - že tváří v tvář tomu, k čemu tedy mělo patrně v budoucnu dojít a co se už tehdy jevílo vidoucím pohledu, byla za spoluúčasti moci Michaelovy učiněna rozhodnutí, jakým způsobem by v Evropě měl duchovní život získat nové podněty ve smyslu aristotelismu proniknutého křesťanstvím. Ale Hárún ar-Rašíd a jeho rádce setrvali při starém aristotelismu.

Sledovat nyní dále v evropských duchovních dějinách to, co se odehrávalo jako důsledek tohoto, smíme-li to tak nazvat, nebeského koncilu, je něco svrchovaně významného. Neboť hledíme-li na další putování v duchovém životě, spatříme, jak Hárún ar-Rašíd, tento podivuhodný organizátor, tento velkolepý duch z doby Karla Velikého, později přichází opět na Zem. Objevuje se znova uprostřed křesťanské kultury, ale s tím, že pronesl celým životem mezi smrtí a novým zrozením svůj arabismus. Ovšem to, co taková osobnost vnáší do života, se nemusí podobat v té vnější konfiguraci, v níž to potom vystupuje ve fyzickém světě, onomu původnímu arabskému živlu. Halí se do nových forem, ale zůstává to přece i v nových formách v podstatě oním starým živlem: zůstává to mohamedánstvím, arabismem.

A toto staré vystupuje a začíná působit v evropském duchovním životě, když Hárún ar-Rašíd se opět objevuje, znovu vtělen v Baconovi - jako *Bacon z Verulamu*.

A vystupuje to jiným způsobem - dokonce podivně prostoupeno křesťanstvím - když jeho rádce se objevuje ve střední Evropě - a působí až daleko do jiných evropských končin - jako *Jan Amos Komenský*. Mnohé v evropském duchovním životě se událo v souvislosti s tím, co zde založili tito nově k životu vzkříšení duchové, působící kdysi u dvora Hárúna ar-Rašída, v těchto nových lidských podobách.⁶

Bacon a Komenský se ovšem narodili v době, když už v Evropě nepůsobil jen aristotelismus toho druhu, jak jej do Evropy přenesli Arabové, ale i aristotelismus *Tomáše Akvinského*, přetvořený v křesťanskou filosofii. Nebudeme se divit, že Bacon i Komenský se právě k tomuto aristotelismu stavěli odmítavě, s vehementním odporem. Byla to ta filosofie, kterou už před narozením odmítli přijmout.

Steiner popisuje dále, jak také individuality Aristotelova a Alexandrova a další působí společně s Michaellem na vývoj duchovního života v Evropě, zejména, jak je jimi inspirována křesťanská filosofická škola v *Chartres*. A končí:

“Když nahlížíme do těchto věcí, když vidíme v souvislosti celý evropský duchovní život z někdejší doby Alexandrovy, v době mystéria Golgoty, až do těchto dob, až po školu v Chartres - a když toto pak sledujeme dále do doby, jež následuje (jak to ještě uvidíme) -, když nahlédneme do hluboké souvislosti mezi tím, co se odehrává nadsmyslově, a tím, co je dole stínovým obrazem tohoto dění ve fyzickém světě, pak teprve začneme doopravdy chápat to, co je třeba dnes nazývat proudem Michaellovým, pak začneme chápat, co tento michaelský proud chce. Pak můžeme také nahlédnout do toho, co ve smyslu michaelského proudu chce anthroposofické hnutí.”⁶

Jinými slovy: Obraz nadsmyslových událostí kolem r. 869 je klíčovým obrazem nejen pro pochopení kulturního vývoje v Evropě až do našich dní, ale i klíčem k sebeuvědomění těch, kdo se hlásí k “michaelskému proudu”, tedy k anthroposofii. Neboť anthroposofie je zcela určitě zduchovnělou me-

tamorfózou křesťanského aristotelismu. Co můžeme v tomto smyslu vyčíst z oné imaginace?

Kdybychom ji chtěli vykládat tak, jak jsme zvyklí vykládat pozemské události, museli bychom asi usoudit: “Došlo k jakési výměně názorů, obě strany se nedohodly a rozešly se”. A měli bychom za to, že Hárún a jeho rádce na jedné straně, Aristoteles a Alexandr na druhé byli nadále nuceni uskutečňovat svoje záměry každý po svém, nezávisle na sobě a protichůdně. Ale ve vyšším světě probíhají věci přece jen trochu odlišně. A stačí se zamyslet nad základním přístupem anthroposofie k poznávání světa, abychom viděli, že uvedený úsudek neobstojí. Vzpomeňme, jak se Rudolf Steiner od začátku své působnosti staví k přírodním vědám, vzešlým z Baconových podnětů, tedy z toho, co nazývá arabismem: naprosto ne nepřátelsky, naprosto ne odmítavě, ani tak, že by vedl přísnou hraničnou čáru mezi přírodovědou

ISLAMSKÝ POMER K SVETU, KTORÝ POZNÁ LEN BOHA ZÁKONNEJ NUTNOSTI, NEZVRATNÉ PREDURČENIE, ALE NIE SLOBODU, SA VĎAKA OPĎATOVNÝM ŽIVOTOM SVOJICH PREDSTAVITEĽOV V EURÓPE PREMENIL NA BACONIZMUS - PREDSTAVU SVETA AKO VEĽKÉHO MECHANIZMU, STROJA, KTORÚ POTOM PŘÍRODNÉ VEDY VYPRACOVÁVALI DO DETAILOV.

a anthroposofií. O výsledcích přírodovědného vývoje se vyslovuje znova a znova s uznáním a obdivem. A snaží se důsledně navazovat na tento vývoj a pouze jej obracet novým směrem, k duchu. Je to, jako by se skláněl k materialistické přírodovědě a láskyplně ji pozvedal jako obětní dar k božskému světu. Můžeme to dokonce vyčíst i ze slov, jež zněla:

“A tehdy to bylo..., že tváří v tvář tomu, k čemu tedy mělo patřit v budoucnu dojít a co se už tehdy jevílo vidoucím pohledu, byla za spoluúčasti moci Michaelovy učiněna rozhodnutí, jakým způsobem by v Evropě měl duchovní život získat nové podněty ve smyslu aristotelismu proniknutého křesťanstvím.”

Ale teď zkusme uvážit, s jakými podněty opouštěl koncil Hárúnův rádce? Jistě: za onoho duchovního zápasu se ukázalo, že není ochoten proměnit svůj aristotelismus v křesťanský. Také jej neproměnil. A přece není třeba předpokládat, že zářívá individualita

Aristotelova, s níž se už předtím toužil setkat, na něho vůbec nezapůsobila, a že zvěstování Krista ústy Aristotelovými přešlo u něho bez povšimnutí. Víme přece, že i v běžném životě často hájíme vůči někomu nějaké stanovisko, ale pak přijdeme domů a náhle nám dochází: neměl ten druhý přece v něčem pravdu? Nezapomeňme, že v Hárúnově rádci žijí také impulsy z někdejšího zasvěcení. A tak můžeme pokládat za pravděpodobné, že právě přionom setkání v duchovnu byl do duše Hárúnova rádce zasazen zárodek křesťanství, tušení o tom, že duch Slunce, uctíváný v dávných mystériích, sestoupil v Kristu na Zem. V životě Komenského se pak tento zárodek podivuhodně rozvíjel do květů stále krásnějších, až v ono pokorné a bezvýhradné vyznání v knize “Unum necessarium”.

Tak stojí Komenský před naším duševním zrakem jednak jako velkolepá obsáhlá duchovní postava, jednak jako člověk nesoucí celým životem hluboký rozpor mezi impulsy vyzařujícími z arabské minulosti a impulsy křesťansko-rosaekrucianskými. A že stojí před námi jako člověk neúnavně vnitřně zápasící o pravé vůdčí světlo ve smyslu křesťanském. Dnešní člověk nemívá rád čítankové hrdiny, protože to jsou skoro vždycky ideály šedivé a bezobsažné. Ani Komenský, přes všechnu duchovní velikost, nebude pro nás ideálem hlavně pro své spisy, pro významné myšlenky, jež nám zanechal, ale právě pro onen neúnavný, věrný a pravdivý vnitřní zápas s vlastní minulostí.

Už od školních let neseme v sobě baconovské myšlení, čistě intelektuální, chladně neúčastné, někdy i bezohledné. Jím jsme přikováni k moderní civilizaci. Nejružnějšími cestami nás život dovedl až k setkání s anthroposofií. Otevřeli jsme jí své srdce. Ale bylo by naivní se domnívat, že tím jsme už překonali dědictví Baconovo v sobě. Není možné je překonat jinak, než stálým zápasem o jeho proměnu, o jeho obrácení k duchu. **Každý z nás v sobě nese stejný rozpor dvou duchovních impulsů jako Komenský, každý!** Snad především proto “je pro dnešní lidi velice užitečné, aby se zhloubali právě do myšlenek Komenského”.

³ R. Steiner, GA 239, 31.3.1924 (V Praze)

^{3a} J.W. Goethe, Faust

⁴ R. Steiner, GA 284, 19.10.1907

⁵ R. Steiner, GA 240, 14.8.1924

⁶ R. Steiner, GA 238, 10.9.1924

SVETLO NA REINKARNÁCIU 2

Existuje prevtelovanie do zvierat a rastlín?
Vedú hypnotické regresy skutočne do minulých životov?

ZHRNUTIE

EMIL PÁLEŠ

Zviera nemá individuálnu večnú podstatu a preto nemá zmysel hovoriť o prevtelovaní jednotlivých zvierat medzi sebou a tým menej potom do ľudí. Ako si však vysvetliť, že toľko starých kultúr hovorilo o prevtelovaní do zvierat a rastlín?

Tzv. spontánne spomienky detí na "minulé životy" sú skôr výrazom ich mediálnosti a vplyvu sveta zomrelých, než spomienok na ich vlastné minulé životy.

Znížené stavy vedomia - ako hypnotické regresy, holotropné dýchanie, psychedelické sedenia - vedú len do kolektívneho podvedomia Zeme. Možno pomocou nich získať aj pravdivé informácie o udalostiach dávno minulých. Putovanie duchovnej individuality medzi smrťou a novým narodením však nemožno vystopovať z podvedomia, ale len z nadvedomia.

Jasnovidka z Nových Zámkov a jej zomrelý manžel. Grofove zážitky stotožnenia vedomia. Záměna astrálnych spojnic za minulé životy.

Rozdiel medzi metempsychózou, reinkarnáciou a transmigráciou.

Ak si chceme urobiť ozajstné jasno v otázke reinkarnácie, musíme začať rozlišovať sedem samostatných procesov - štyri hmotné a tri duchovné - ktoré ľudia zatiaľ nerozlišujú. Reinkarnácia je zákonom ducha - zákonom hmoty je palingenéza. Špeciálnym prípadom palingenézy na fyzickej úrovni je dedičnosť.

Pokračovanie zo Sophii 11

Sophii 12 sme vysvetlili, že v duši zvieraťa nie je žiadne trvalé jadro, žiadne večné ja. Človek sa stáva skutočným človekom tou mierou, do akej jeho duša nie je len vyhnou subjektívnych pocitov, vášní a reakcií, ale má v nej odlesk večnosti, odlesk objektívneho morálneho zákona, ktorý je na nebeskej klenbe nad ním. Duševné sily človeka, ktorý ich silou svojho ja uviedol do pokojnej rovnováhy, sa menia na *poznávacie sily*; asi tak, ako vod-

ná hladina, ktorá je nepohnutá, zrkadlí hviezdy.

Z týchto zážitkov čohosi objektívneho, navždy platného, si človek buduje svoju večnú individualitu. Individualita takého človeka sa nedá vymazať pod tlakom *žiadnych* vonkajších okolností. Ale zviera nemá ja, nemá charakter, žiadne nepremenné morálne zásady, ktorými by samo zvnútra ukázňovalo svoje duševné sklony do nejakých pevných hraníc; jeho duševný život nemá "chrbticu". V duši zvieraťa, ale napokon ani v duši ľudí, ktorí ešte nie sú duchovnými individualitami, niet už ani za života žiadneho pev-

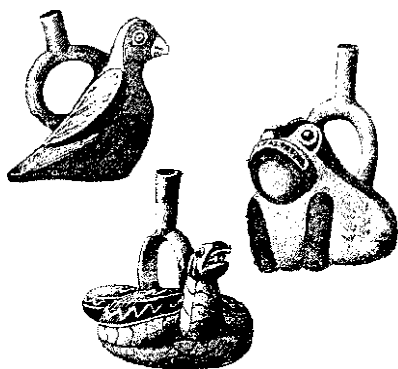
ného, neprevychovateľného prvku. Pes sa napr. neubrání, aby sme v jeho duši nevychovali agresivitu, ak chceme; ani kôň sa neubrání, aby ho neškrotil človek, ktorý má silnú vôľu. Človek má však v sebe silu, ktorou dokáže ovládať vášne v sebe, aj v zvierati, ak chce. Zviera oproti *tejto* sile nemá čo postaviť. Avšak človeka veľkého duchom nemožno nijako krotiť, ani nahuckať, aby snád urobil niečo proti svojmu presvedčeniu.

Zviera má osobnosť, v zmysle osobitosti duševného prežívania v porovnaní s inými jednotlivcami toho istého druhu; ale nemá ja, v zmysle trvalej, tobôž potom večnej individuality.

Duševný život zvieraťa je ako rieka, v ktorej niet pevného prvku; čo jej dáva zdanie continuity, to sú brehy. Kde sú však brehy odstránené, rozlieva sa neobmedzene na všetky strany. Čo umožňuje kontinuitu duševného života zvieraťa počas života je opora fyzického tela, ktoré je individuálne, a tiež individuálna pamäť éterického tela. Po smrti však duševné sily zvieraťa po kratšom alebo dlhšom čase strácajú formu a rozlejú sa v skupinovej duši druhu ako rieka v oceáne. Inteligentné ja zvieracích druhov, *dévovia*, ktorí sú zhromažďovateľmi a uchovávatelmi trvalej skúsenosti druhu, sa vôbec na fyzickej úrovni nevtelujú, ale žijú v úrovni astrálnej.

Malo by nám byť preto jasné, že **hovoríť vo všeobecnosti o reinkarnácii u zvierat, o prevtelení jedného konkrétneho zvieraťa do druhého, nemá význam. Tým menej potom o prevtelení zvieraťa do človeka! U zvieraťa sa nemá čo prevtelovať, lebo nemá duchovnú individualitu. Zvieracia duša je po smrti absorbovaná kolektívnou dušou druhu.***

Ako si však potom vysvetliť, že toľko starých kultúr a náboženských

Peruánska keramika

smerov pred Kristom hovorilo - a množstvo primitívnych prírodných kultúr dodnes hovorí - o prevetelovaní ľudí do zvierat?

VIERA PRÍRODNÝCH NÁRODOV

Karel Domin, cestovateľ po **Austrálii** z prelomu storočí, píše: "Véri v duši, ktorá môže i za spánku opustiť telo, a jak jeden kmen sa domníva, duše je tak maličká, že proklouzne i pranepatrnou skulinou. Mnohé kmeny verí v prevtelení duše, zejména do zvířete."¹

Antropológ Josef Wolf doplňuje: »Australský domorodec pokládá určité zvierata, ptáky, ryby, stromy a kameny za své vlastní předky - totemy. Každý rod a kmen, představovaný několika lovecko-sběračskými skupinami, má svůj vlastní totem a ztotožňuje se s ním. Jestliže například určitý kmen uctívá jako svého společného předka vránu, pak to znamená, že každý příslušník tohoto kmene je s každou vránou v přírodě spřízněn. Australec z rodu nebo kmene Vrány považuje kromě toho totemové zvíře za jednoho ze svých zemřelých lidských předků. Proto nesmí svoje totemová zvierata lovit a musí je přísně hájit - pro něho jako příslušníka kmene Vrány jsou všechny vrány posvátné. Těla těchto totemových zvířat jsou

podle něho "obydlím jeho dávných předků, kteří vše vytvořili a pak odešli, ale stále znovu se vtěluji do těchto totemových zvířat a ochraňuji tak žijící členy jejich rodu či kmene".

Podobné primitivní představy o přírodě a člověku jsou známy již jen u několika málo etnických skupin na světě: u **afrických Křováků a Pygmů** a některých zaostalých, izolovaných skupin v **Asii a Americe**.²

Na **Madagaskare** sa napríklad nesmeli loviť lemuri. Lemuri boli pre domorodcov tabu, lebo verili, že v nich ďalej žijú duše ich ľudských predkov. V jednom **aztéckom** kódexe sa píše, že duše aztéckych bojovníkov sa po štyroch rokoch, ktoré strávili ako spoločníci Slnka, vracali na zem, "premenené na vzácnych vtákov - kolibriky, žlny, kriedovobiele motýle. A tu nasávali med z rozmanitých kvetov."³

Loukotka rozvádza, že aj "u kmeňu **pacifických indiánů** jsou motýli neb ptáci dušemi... Ve stěhování duší věří **Šiwarové v Ecuadoru**. Duše statečných se vtělí do dravce, hlavně pumy, duše zbabělců v hady a pavouky. V podobné převtělování a proměňování duší věří **aruačtí Kampové** či **Mačigangové v Peru**... Někteří arawačtí kmenové z **Guayany**, jako **Makusiové**, si představují, že duše zlých lidí se vtěluje do stromů a tak vykládají si jejich šumění... U **Bororů** proměňují se mrtví v papoušky arara... **Korové** vidí své mrtvé v sovách a vzdávají jim poctu. Houkání sov je volání duše zemřelého po příbuzných, nebo prosba o dar. Proto Korové nikdy nezabíjejí sov a často jim ponechávají části z kořisti. **Mazatékové** na šíji tehuantepecké ctí jeleny, od nichž přijali i jméno, neboť Mazatéek znamená "národ jelení" a věří, že duše se vtěluje do žab a želv. Každoročně pořádají velkou slavnost k počtu těchto zvířat."⁴

"Do posledního (devátého) nebe dostali se jen padlí bojovníci a bohům obětovaní. Tam žili na věčné ze-

lené louce, doprovázejíce slunce na jeho dráze. Sem se též dostaly duše žen, zemřelých v šestinedělí neb obětovaných. Ale ani toto nejvyšší nebe nebylo věčné! Po čtyřech letech proměňují se jeho obyvatelé v květiny a ptáky a vracení se na zemi. Tak končí vlastně veškerá posmrtná námaha duše zemřelého **Mexičana** zase tam, odkud vyšla."⁴

Tento sklon rôznych starých národov vidieť vo zvieratách - najmä vo vtákoch - duše zomrelých, som si začal všimnúť odvtedy, čo mi v jednej slovenskej rodine tvrdili, že keď v priebehu niekoľkých uplynulých rokov zomreli postupne traja členovia ich rodiny, vletel im trikrát cez okno do bytu vták, a to vždy v najbližších dňoch po ich smrti. Mohli azda byť takéto, alebo podobné zážitky jedným z dôvodov, prečo naši predkovia videli duše zomrelých vo vtákoch a zvieratách? A ak áno, ako to vysvetliť? Ako k tomu vlastne dochádza? Lebo to, čo som si v spomínanej rodine vypočul, sa nezdá byť len ich vlastným výmyslom, ale vierou, ktorá sa aj medzi našimi slovanskými predkami tradovala odpradáva: "Všeobecne se u Slovanů věří, že duše po smrti vychází z těla buď v podobě ptačí jako holubice, kachna, slavík, vlaštovce, kukačka, orel, krkavec, nebo jako motýl, moucha, had, bílá myš, hranostaj, zajíček, plamének ap. Proto když člověk umře, otvírá se okno, aby duše vyšla ven; potom se hned okno zavře, aby se už nemohla vrátiti."⁵

RÔZNE NÁZORY NA PREVTELOVANIE DO ZVIERAT

V **hinduizme**, ako je známe, sa hovorí nielen o prevetelovaní do zvierat, ale aj do rastlín a dokonca kameňov. V **Čandógja upanišade** (V.10.7) stojí: "Tí, čo tu vykonávali dobré skutky, získajú veľmi rýchlo dobré zrodenie - narodí sa ako brahmíni alebo ako kšatriovia alebo ako vajšiovia. Avšak tí, čo tu konali zlé skutky, dosiahnu veľmi rýchlo zlé zrodenie - narodí sa ako pes alebo ako prasa alebo ako čandala."⁶

V **Kaušitaki upanišade** (1,2): "Naproti tomu toho, kto mu (Mesiacu) nemôže dať odpoveď, nechá stáť na daždi, aby zmokol. Ten nech sa tu

* Výnimkou sú domáce zvieratá, ktorých duša si po smrti zachováva integritu silou ľudskej lásky.²⁰ Paul Brunton píše: "Domáci zvieratá nekončí svoji existenci s koncom tela. Jejich neviditeľná duchovní forma prodlévá v blízkosti pána nebo paní, které opustila. Jsou plně vědomá a jak si myslí, stále ještě ve fyzickém světě. Ale během času toto vědomí postupně mizí..."²¹ Takto môžeme pochopiť aj to, prečo napríklad indiánske kmene z **Gran Chaca** tvrdia, že nesmrteľnú dušu majú len ľudia, kone, psi a papagáji.⁴

ĽUDIA SA VYSMIEVAJÚ TOMU, ČOMU NEROZUMEJÚ. J. W. GOETHE

znovu narodí ako červ alebo ako mu-
cha, alebo ako ryba alebo vlčiak, ako
lev alebo kanec, alebo ako šelma, ti-
ger alebo človek. Alebo ako niečo iné,
zrodené opäť na tom mieste, podľa
svojej práce, podľa svojej múdrosti.”

A v **Katha-upanišade** (2.5.7): “Z
tých ľudí, čo nie sú znalci átmana,
jedni vstupujú do lona matky, iní pod-
ľa svojich činov a stupňa vedomia do
rastlín atď.”

Niekedy sa uvádzajú hrôzostrašné
číselné údaje o tom, koľko tisíc a de-
saťtisíc rokov alebo životov musí taký
alebo onaký hriešnik prežiť ako ka-
meň pri ceste, steblo trávy, v telách
červov a hmyzu, potom vyšších zvie-
rat, kým znovu dostane možnosť byť
človekom. V ľudovom hinduizme sa
tradiujú vtipné príbehy, ako ten o mä-
siarovi, ktorý chce na jatke zabiť kra-
vu; a krava mu hovorí: “*Nezabíjaj
ma! Lebo v minulom živote som ja
bola mäsiarom a ty si bol krava. Pre-
tože som ťa zabila, musím teraz strá-
viť jeden život ako dobytok.*”

Aj podľa japonského **budsa** hrieš-
ni ľudia zostupujú do pekiel, odkiaľ
po odpykaní trestu sú vrhnutí späť na
zem, kde sa vteliujú do tiel najprv zvie-
racích, a postupne neskôr aj do tiel
ľudských.

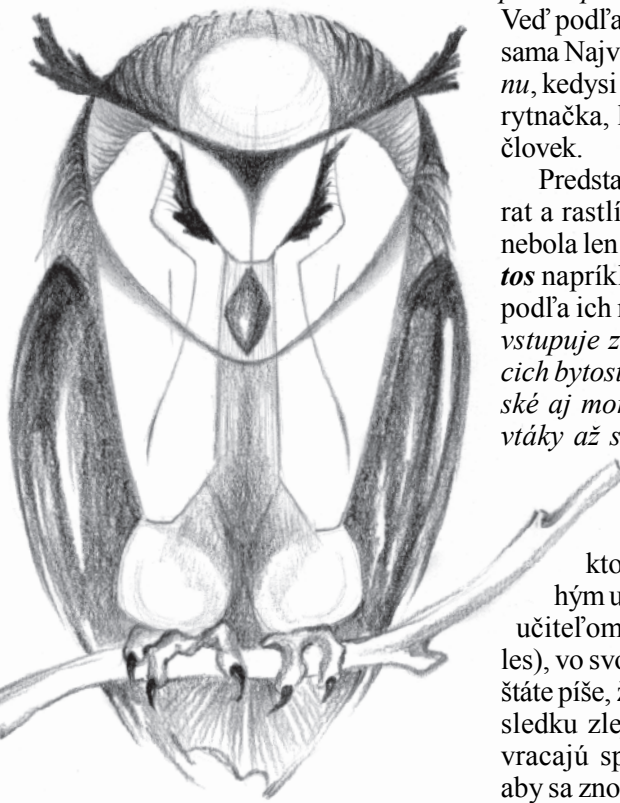
V **tibetskej knihe mŕtvych** nájde-
me návody, čo má duša robiť, aby sa
vyhla narodeniu vo zvieracom lone:
“*Máš-li se narodit jako zvíře, uvidíš
jako skrz mlhu skalní jeskyně, mra-
venčí díry, slaměné salaše. Ani tam
nevstupuj!*”⁷

O tom, že duša môže v ďal-
šom zrodení zmeniť biologic-
ký druh, hovorí, ako sa zdá,
aj **Patandžali** vo svojej
Joga-sútre (II-13).

Ako poukaz na znovuzrodenie vo
zvieracej forme sa v Indii vždy chápal
aj verš 14:15 **Bhagavadgíty**; tak ho
chápal aj **Šankara**; hoci Bhagavadgí-
ta nikde celkom výslovne o zvieratách
nehovorí, ale len o “*múdha-jónisu
džajaté*”, t.j. “*zrodí sa v tupom, ne-
čistom lone*”.

Moderní myslitelia sa dnes už aj v
Indii od myšlienky vtelovania do zvie-
rat odvracajú. Napr. **Šrí Aurobindo**
je toho názoru, že keď raz duša do-
siahne stupeň plnej mentalizácie, ne-
môže sa viac vrátiť zo zvieracieho te-
la: “*Najskôr sa musíme pýtať, či du-
ša, ktorá už raz dosiahla ľudské bytie,
sa môže vrátiť k životu a telu zviera-*

*ťa. Je to krok naspäť, ktorý staré ľu-
dové teórie považovali za normálny
pohyb. Zdá sa však nemožné, že by
duša vo svojej celistvosti mohla tak
padnúť naspäť. Dôvod je ten, že pre-
chod od zvieraťa k ľudskému životu
znamená rovnako hlbokú premenu
vedomia ako od vedomia rastliny k
vedomiu zvieraťa. Je určite nemožné,
aby sa taká zmena, ku ktorej príroda
dospela, mohla odohrať aj spätne, a
aby sa rozhodnutie Ducha v jeho naj-
vnútornejšej hĺbke zrušilo.*”⁸ Ide tu
teda o názor, podľa ktorého je možné
prevtelenie zo zvieraťa do človeka, ale
nie naopak. Ľudská duša bola kedysi
zvieracou dušou, ale evolúcia je ne-

vratná; do zvieracieho tela sa už ne-
môže vrátiť.

V **Mahábharáte** sa hovorí o krá-
ľovi menom Bharata, ktorý bol taký
nadšený jeleňmi, že sa vo svojej na-
sledujúcej inkarnácii narodil ako je-
leň. Iný svätec zasa meditoval v lesoch
a našiel zranenú laň. Staral sa o ňu a
našiel v nej takú záľubu, že sa stal v
budúcom živote laňou.

Aurobindov žiak, **Šrí Činmoj**,
však tieto staré predstavy opravuje:
“*Nebojte sa, keď pocítite lásku alebo
súciť napríklad k psovi; neznamená
to, že sa stanete psom, pretože obdi-
vujete niektoré jeho kvality. Dobré
vlastnosti psa, ako vernosť a pod.,
môžete mať vo svojej ľudskej existen-*

*cii, bez prevtelenia do zvieraťa. Len
kvôli prejavenej náklonnosti k zvie-
ratu sa nestanete zvieraťom. Zviera-
cím stupňom vývoja ste už prešli. Čo
získate, sú dobré vlastnosti toho zvie-
raťa.*”⁹

Ramakrišnov žiak, **Swamí Vive-
kánanda**, však ešte začiatkom tohto
storočia hovoril o človeku a zvieratách
tak, že nebolo zrejmé, či je medzi nimi
z hľadiska znovuvteloovania nejaký ro-
zdiel alebo nie.¹⁰

Na ortodoxnej viere v prevtelova-
nie do zvierat dodnes trvá zakladateľ
hnutia **Haré Krišna**, **Swamí Prabhu-
páda**: “*Živá bytosť môže byť v tomto
živote kráľom a v budúcom živote
psom - podľa toho, aká je jej karma.*”
Veď podľa **višnuistickej** mytológie sa
sama Najvyššia božská osobnosť, **Viš-
nu**, kedysi vtelil na zemi ako ryba, ko-
rytnačka, kanec a ako pololev-polo-
človek.

Predstava sťahovania duší do zvie-
rat a rastlín v staroveku však nijako
nebola len špecifikom Indie. **Herodo-
tos** napríklad píše o **Egypt’anoch**, že
podľa ich názoru “*duša po smrti tela
vstupuje znovu a znovu do tiel žijú-
cich bytostí; putuje cez všetky pozem-
ské aj morské zvieratá a cez všetky
vtáky až sa nakoniec po tritisíc ro-
koch opäť vráti do ľud-
ského tela*”.

Al-Farábí (872-950),
ktorého **Arabi** nazývali “dru-
hým učiteľom filozofie” (“prvým
učiteľom” bol pre Arabov Aristote-
les), vo svojom pojednaní o ideálnom
štáte píše, že duše občanov, ktorí v dô-
sledku zlej vlády nedôjdu spásy, sa
vracajú späť do prírodných živlov,
aby sa znovu spojili s prírodnými by-
tosťami - ľudmi či zvieratami. Len
duše poznajúcich odchádzajú do sve-
ta čistého ducha.

Ivan Olbracht vo svojom románe
“*Golet v údolí*” opisuje život **chasid-
ských Židov** na **zakarpatskej Ukraj-
ne** na začiatku tohto storočia. Na jed-
nom mieste sa židovské deti medzi se-
bou hádajú a rabín ich karhá: nechá
ich za trest nastúpiť do radu a memo-
rovať mravné poučenia z písma: “*Kto
povie svojmu blížnemu, že je blázon,
narodí sa v budúcom živote ako ry-
ba.*”

Že morálne veľmi nízko stojaci ľu-
dia sa môžu výnimočne narodiť aj vo
zvieracích telách, pripúšťal aj **Orige-
nes**.

Z **Xenofonta** poznáme príhodu, podľa ktorej vraj **Pytagoras** (570-496), keď išiel okolo psa, ktorého niekto bil, povedal: „Prestaň a nebi (zvie-
ra)! Je to duša môjho priateľa, ktoré-
ho som spoznal, keď som začul jeho
kňučanie.” Podobný fragment sa za-
choval z výrokov **Empedokla** (435-
395): „Bol som kedysi chlapcom,
dievčaťom, kerom, vtákom i nemou
rybou, ktorá sa vynorila z mora.”

O znovuvtelo-
vaní do zvierat sa -
na naše prekvapenie - výslovne zmie-
ňuje aj **Sokrates** a **Platón**: „Pravdaže
je to pravdepodobné, **Kebes**;
a je pravdepodobné
aj to, že nie duše
dobrých ľudí, ale
zlých sú nútené blú-
diť okolo spomenu-
tých vecí... a blúdiť
tak dlho, kým nie sú
túžby po telesnom, ktoré
na nich lipne, opäť uzavre-
té do tela; uzavreté sú pravde-
podobne do zvierat s takými vlast-
nosťami, akým v živote holdovali.

- Aké máš na mysli, Sokrates?

- Napríklad tí, čo holdovali labuž-
níctvu, chlipnosti a pijanstvu a neve-
deli sa toho vystríhať, pravdepodob-
ne berú na seba podobu oslov a po-
dobných zvierat. Nemyslíš?

- To, čo vravíš, je veľmi pravdepo-
dobné.

- Tí však, čo sa nadmieru oddávali
nespravodlivosti, tyranstvu a cham-
tivosti, berú na seba podobu vlkov,
jastrabov a supov. Alebo do akých
iných tvorov by mali prejsť?

- Do takýchto, súhlasím s tebou.

- Zrejme teda, pokračoval **Sokra-
tes**, aj ostatné duše prechádzajú do
takých podôb, ktoré zodpovedajú ich
predchádzajúcemu spôsobu života.

- Pravdepodobne áno, ako by nie?

- Z tých ostatných sú pomerne naj-
šťastnejší a na najlepšie miesto idú
tí, čo sa usilovali o všeobecnú ľudskú
a občiansku cnosť, ktorú nazývajú ro-
zumnosťou a spravodlivosťou a ktorá
vznikla z návyku a cvičenia bez filozo-
fie a rozumového poznania.

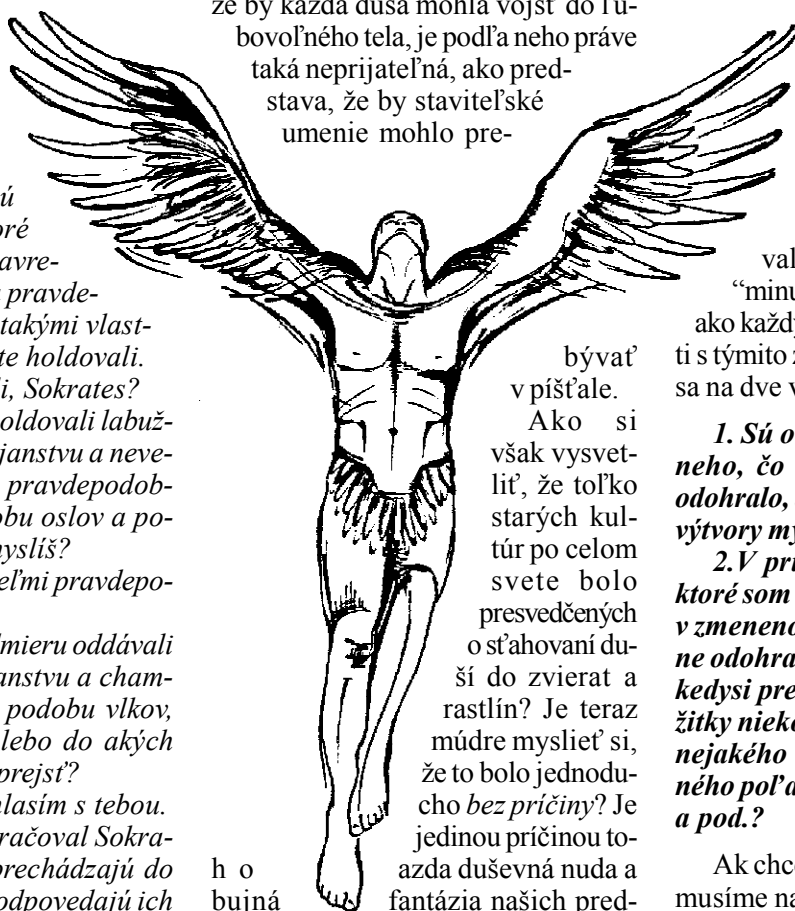
- Prečo tí sú najšťastnejší?

- Preto, lebo je pravdepodobné,
že prichádzajú opäť do takých druž-
ných a krotkých tvorov, možno do
včiel, ôs a mravcov, alebo opäť do
toho istého rodu ľudí, a v tom prípa-
de sa z nich zasa stávajú riadni muži.

- Zrejme je to tak. (Faidon 81D-82B)

Otázka vtelo-
vania do zvierat však
bola v prvých storočiach po Kristovi
medzi gréckymi filozofmi už sporná,
a **novoplatonici** ju, ako sa zdá, už ne-
chá-
pali doslova, ale len ako poukaz
na spojenie ľudskej duše so zviera-
ťom: „Vzrušenú výmenu názorov
okolo vtelenia do zvierat, ktorú vy-
provokovalo platónske učenie, ukon-
čil **Porfyrios** výrok, že znovuzro-
denie človeka ako osla znamená pre-
vtelenie človeka do človeka hlúpeho
ako osol.”¹¹

Aristoteles, ako vieme, prevtelo-
vanie do zvierat odmietol. Predstava,
že by každá duša mohla vojsť do ľu-
bovoľného tela, je podľa neho práve
taká neprijateľná, ako pred-
stava, že by staviteľské
umenie mohlo pre-

bývať
v pišťale.

Ako si
však vysvet-
liť, že toľko
starých kul-
túr po celom
svete bolo
presvedčených
o sťahovaní du-
ší do zvierat a
rastlín? Je teraz
múdre myslieť si,
že to bolo jednodu-
cho bez príčiny? Je
jedinou príčinou to-
h o azda duševná nuda a
bujná fantázia našich pred-
kov? Či nie je múdrejšie mys-
liť si, že tieto tradície museli mať
nejaký reálny, zážitkový základ, vďaka
ktorému sa v tom čase všade roz-
šírili a udržali?

Aby sme lepšie porozumeli, čo asi
prežívali naši predkovia, preskúmaj-
me najprv, čo vedie v súčasnosti mi-
lióny ľudí k presvedčeniu, že odhaľujú
svoje minulé životy.

ZÁŽITKY “MINULÝCH ŽIVOTOV”

Od konca minulého storočia sa
viera v minulé životy lavínovite opäť
rozšírila aj v tých krajinách Západu,

kde bola medzičasom už bežná na
vymretie. Avšak len pre malú časť ľu-
dí je dôvodom k tomu nejaké jasné
filozofické presvedčenie o nevyhnut-
nosti viacnásobných vtelení. Tým pô-
sobivým argumentom pre najširšiu
vrstvu ľudí bola možnosť dozvedieť
sa alebo “zažiť” svoje minulé životy”
v nejakom zmenenom stave vedomia.*
O aké zážitky ide? Sú to

1. zážitky dejá vu u dospelých;
2. spontánne spomienky detí na
minulé životy;
3. výpovede mediálnych a jasno-
vidných osôb
4. zážitky minulých
životov v zmenených
stavoch vedomia: v hyp-
nóze, po požití psychede-
lických látok, pri holo-
tropnom dýchaní a pod.

Podľa štatistík absolvo-
val tzv. hypnotický regres do
“minulého života” v USA už viac
ako každý desiaty občan. V súvislos-
ti s týmito zážitkami je potrebné pýtať
sa na dve veci:

1. Sú odrazom niečoho objektiv-
neho, čo sa v minulosti skutočne
odohralo, alebo ide len o subjektívne
výtvary mysle jednotlivca?

2. V prípade, že sa tieto zážitky,
ktoré som zažil v spánku, v hypnóze,
v zmenenom stave vedomia, skutočne
odohrali, znamená to, že som ich
kedysi prežil ja sám, alebo sú to zá-
žitky niekoho iného, ktoré čerpám z
nejakého univerzálného informač-
ného poľa, kolektívneho nevedomia
a pod.?

Ak chceme zostať k sebe úprimní,
musíme na prvú z uvedených otázok
odpovedať kladne: Hoci býva v týchto
zážitkoch vždy dosť subjektívne

* Podobne ako v otázke posmrtného
života: filozofické dôvody o nevyhnut-
nosti pokračovania života po smrti uro-
bili na mysle ľudí sotva nejaký rozhu-
dovací dojem; veľký rozruch medzi laickou
verejnosťou však spôsobili “zážitky pra-
hu smrti”, ktoré v nedávnej dobe zozbie-
rali a uverejnili **Raymond Moody** a ďal-
ší. Ľudia stále ešte nemajú vyvinuté du-
chovné poznávacie orgány do tej miery,
aby sa v duchovných otázkach dokázali
sami orientovať s istotou; potrebujú za-
žiť vždy niečo hmatateľné, telesné, aby
začali brať vec vážne; inak sa potom v
tejto oblasti len prispôbujú tradícii ale-
bo názoru okolia.

skresleného, je predsa nepopierateľné, že sa pomocou nich dá aspoň niekedy získať aj dokázateľne objektívna informácia. Napr. *Wambachová* štatisticky vyhodnotila zážitky vyše 1000 hypnotizovaných.¹² Ukázalo sa, že napr. štatistické rozloženie pohlaví, rás alebo sociálnych vrstiev zodpovedá skutočnosti. V rozličných dejinných obdobiach totiž populačne prevládali rozličné rasy. V určitých storočiach to bola rasa biela, ešte predtým však národy Blízkeho Východu; za posledných sto rokov nastala populačná explózia v Južnej Amerike a na Ďalekom Východe atď. Napr. okolo roku 1000 pr. Kr., za čias kráľa Dávida, a potom opäť okolo roku 0, tvorili Židia až 2% svetovej populácie. Avšak v časoch predtým, potom aj medzitým sa Židia na svetovej populácii vždy podieľali len niekoľkými desiatinami percenta. Je teda logické, že pravdepodobnosť zážitku minulého života ako Žid v týchto dvoch výnimočných obdobiach bude niekoľkonásobne vyššia než inokedy. Nedá sa predpokladať, že by sa hypnotizovaní medzi sebou vopred dohodli, kto pôjde do akého života tak, aby etnografické percentuálne rozloženie v jednotlivých obdobiach vychádzalo.

To isté sa dá povedať aj o rozložení sociálnych vrstiev. 90% Wambachovej subjektov nebolo vo svojom zážitku minulého života ničím výnimočným. K takému istému výsledku sa dopracoval aj *Moody*: „*Deväť životov, ktoré som v hypnóze prežil, bolo pre mňa veľkým prekvapením. V každom z nich som bol v podstate priemerným človekom, čo vo mne zborilo teóriu, že každý, kto sa vracia do minulého života, spoznáva v sebe Kleopatru alebo Cézara, či nejakú inú známu historickú postavu.*”¹³

Wambachová štatisticky vyhodnocovala detaily, ako popisy oblečenia, obuvi, stravy, kuchynského riadu alebo mincí, akými sa v príslušnom období platilo, a výsledky neboli v nesúlade s historickou skutočnosťou.

Časť psychológov sa pokúša takéto mimozmyslové vnímanie vysvetliť len ako *kryptomnéziu*, t.j. náhle vybavenie si spomienok, ktoré človek niekde videl, počul alebo čítal, ale boli medzitým zasunuté hlboko v podvedomí. Také vysvetlenie však vo svetle prísneho uvažovania neobstojí. Ľudia totiž v zmenenom stave vedomia vní-

Štipka času je kusom drahokamu

Istý pán požiadal Takuana - zenového majstra - aby mu poradil, ako si krátiť čas. Bolo mu veľmi dlho, stuhnutý musel sedieť a počúvať lichôtky iných.

Takuan napísal osem čínskych znakov a dal ich tomuto mužovi:

*Len raz je dnes
a štipka času je kusom drahokamu
Ten dnešný deň sa už viac nevráti
a minúta má cenu najdrahšieho drahokamu.*

Preložil Juraj Šipoš

majú aj to, s čím sa dokázateľne nikdy v tomto živote nestretli; ba dokonca niekedy aj to, čo je ľudstvu ako celku v čase ich výpovede úplne neznáme, a potvrdí sa to dodatočne až neskôr. *Wood* napr. podrobne zdokumentoval prípad *xenoglosie*, * pri ktorom jedna anglická dáma dvadsať rokov rozprávala a odpovedala na otázky v jazyku, o ktorom sama tvrdila, že je to *staroegyptčina*. *Wood* zaznamenal tisíce strán výpovedí a po dôkladom preskúmaní sa ukázalo, že pravdepodobne skutočne ide o jazyk, ktorého dialektom sa naposledy hovorilo okolo r. 300 po Kr. V tomto jazyku sa zachovali rozsiahle písomné pamiatky; jeho zvuková podoba však nebola známa, lebo hieroglyfické písmo naobšahuje samohlásky. Naopak, výpovede pani *Rosemary* pomohli etnolingvistom zvukovú podobu tohto dávno zabudnutého jazyka zrekonštruovať.¹⁴

Zakladateľ Inštitútu aplikovanej intuície, *Dr. William Kautz* (rozhovor s ktorým sme robili v *Sophii* 2 a 4) pomocou desiatich vybraných a nezávisle pracujúcich senzibilov úspešne zrekonštruoval život staroegyptského lekára *Imhotepa* z čias 3. dynastie (cca 2700 pr. Kr.). Stal sa tak jedným z priekopníkov *intuitívne-historickej metódy*.¹⁵

SPONTÁNNE SPOMIENKY DETÍ NA "MINULÉ ŽIVOTY"

Asi ťažko by sme mohli vysvetliť ako kryptomnéziu výpovede dvoj- trojročných detí, ktoré sotva vstali z kolísk a naučili sa rozprávať, opisujú šokujúce detaily z rodinného a pracovného života nejakého človeka, ktorý

*Xenoglosia je jav, pri ktorom osoba hovorí jazykom, ktorého znalosť nenaobudla žiadnou normálnou cestou (t.j. učením).

žil a zomrel v nejakom vzdialenom meste.

Ian Stevenson zdokumentoval dve tisíce prípadov takýchto spontánných spomienok na "minulé životy" u detí.¹⁶ Typickým príkladom je prípad malého *Parmoda Šarmu*, narodeného v roku 1944 v rodine jedného profesora v štáte Uttarpradéš v Indii. *Stevenson* o tomto prípade napísal: "*Keď mal asi dva a pol roka, začal hovoriť matke, aby nevarila, lebo má manželku v Moradabáde a tá mu navarí. Neskôr vo veku medzi tromi a štyrmi rokmi začal spomínať veľký obchod so sódou a zákuskami, ktorý, ako vravel, má v Moradabáde. Chcel, aby tam zašli. Povedal, že je jedným z "bratov Mohanovcov". Tvrdil, že je bohatý a že má aj ďalší obchod v Šaharanpure... Vykladal, že v minulom živote ochorel, keď zjedol priveľa tvarohu a povedal, že zomrel vo vani.*" Po vycestovaní do spomínaného mesta sa všetko potvrdilo.

Stovky spontánných výpovedí detí zhromaždili aj *Peter* a *Mary Harrisonovci* a ďalší.¹⁷ Dvojročná *Nicola*, ktorá si "spomenie", že zomrela na konci minulého storočia pod kolesami vlaku ako dcéra železničného robotníka v anglickom *Haworth* - a starý policajný záznam to potvrdí; malý *Filip Harding*, ktorý pri svojej prvej návšteve v Oxforde bezpečne ukazuje rodičom, kde je čo, ťahá ich na určité miesto a povie: "*Ale keď som bol Andrew, a zavraždili tu Tomáša Bocketta, boli na tejto veži hodiny!*" Dvojročná *Angela Mahonyová*, ktorá na tretí deň po príjazde do Corku cestou z auta ukazuje na veľkú budovu banky a kričí: "*Pozri, mami, to je moja nemocnica! Tu som bola sestrička!*" (nemocnica tam bola na prelome storočí). Malý *Carl Edon*, ktorý doma "heľuje" a opisuje detaily z vojenského

ho života a technického výcviku pilotov nemeckého letectva; malá *Kelly Williams*ová, ktorá šokuje rodinu tým, že si spomína na detaily života vlastnej babičky, ktorá zomrela pred jej narodením - aj také, že kedy mala oblečené tie červené šaty s bielymi bodkami a pod. Trojročná *Justine*, ktorá opisuje život v Južnej Afrike aj s príslušnými pomenovaniami v afrikánštine; dvojročná *Mandy*, ktorá sa dožaduje svojej obľúbenej hračky, ktorú jej mama dala do rakvy, keď zomrela ako svoja vlastná sestra pred svojím narodením atď. atď.

V stovkách a tisíckach prípadov sa rukolapne potvrdilo, že tzv. "zážitky minulých životov" vypovedajú o životoch a udalostiach, ktoré sa v minulosti skutočne odohrali. Muž, ktorý sa v minulom živote ocitne ako sedliak na francúzskom vidieku v 17. storočí - a pri pátraní na farskej matrike sa potvrdí, že v tej dedine skutočne taký človek žil, vrátane mena jeho manželky, dátumu ich svadby, mien a dátumov narodení ich dvoch dcér atď. Preto píše americký psychológ českého pôvodu, jeden zo zakladateľov transpersonálnej asociácie psychológov, *Stanislav Grof*: "*Dôkazy v prospech vplyvu minulých životov sú také presvedčivé, že človek môže len dôjsť k záveru, že tí, čo odmietajú pripustiť, že táto oblasť stojí za seriózne štúdium, musia byť buď neinformovaní alebo nesmierne zaujatí.*"¹⁸

IDE TU SKUTOČNE O MINULÉ ŽIVOTY?

Výskumníci v západných krajinách, najmä v Spojených štátoch, zhromaždili v uplynulých desaťročiach nesmierne rozsiahly materiál o týchto zážitkoch "minulých životov". Je však pre nich zároveň príznačné, že pri mechanickom hromadení a klasifikácii empirických faktov zostávajú stáť a nevedia sa dostať ďalej. Nedomagujú poňať žiadnu vyššiu myšlienku, ktorá by nahromadené fakty usporiadala do nejakého jednotného, zmysluplného a neprotirečivého celku. Väčšina hypnoterapeutov uverila, že ide skutočne o minulé životy hypnotizovaných; zvyšok si o tom "nemyslí nič" alebo pod rúškom vedeckej "skromnosti" pripúšťajú, že *všetky*, aj tie najprotirečivejšie vysvetlenia by azda mohli byť rovnako dobre pravdivé.

Pre Američanov je napokon dôležité len to, že sa na tom dá založiť lekárska a psychoterapeutická prax, že sa to dá "použiť" a speňažiť, a nie to, odkiaľ tieto javy pochádzajú a ako vznikajú. Ale my, čitatelia *Sophie*, predsa nechceme patriť medzi tých, ktorí si "nemyslia nič", alebo pokladajú *všetky možné*, aj tie najprotichodnejšie názory za rovnocenné. My chceme *poznať Pravdu*, aby sme Ju mohli milovať, aby sme jej mohli byť podobní!

Zažívajú teda ľudia v tranze a v hypnóze skutočne svoje vlastné minulé prevtelenia? Najcitovanejšou autoritou v oblasti spontánnych spomienok detí na "minulé životy" je *Ian Stevenson*. Medzi prípadmi, ktoré uvádza, však nájdeme dva, nad ktorými sa vznáša veľký otáznik: Jeden chlapec, menom *Ravi Šankar*, si spomína na svoj "minulý život"; avšak on sám bol už šesť mesiacov na tomto svete, keď jeho "minulé prevtelenie" zomrelo. Ďalší chlapec, menom *Jazbir*, bol už tri a pol ročný, keď vo svojom "minulom živote" ešte žil. Je to možné? Buď nejde o reinkarnáciu, alebo by sme museli uznať, že duša nie je niečo individuálne, ale niečo, čo môže prebývať zároveň v dvoch telách.

Podobné dva otázne prípady nachádzame aj u *Harrisonovcov*: Dvaapolročný *Richard Williamson* si "spomína" na život svojho starého otca, aj na také detaily, ako kedy a kde sa porezal a pod. Starý otec však zomrel presne deväť mesiacov pred *Richardovým* narodením. Znamená to, že starý otec v okamihu smrti - bez akéhokoľvek medzipobytu v duchovnom svete - okamžite prešiel do lona svojej dcéry? Aj o spomínanej malej *Kelly Williams*ovej rodina verí, že v nej ďalej žije ich zomrelá babička. Lenže: dátum babičkinho úmrtia je október 1974 a *Kelly* a narodila už v máji 1975. Tzn. že duša starej mamy by sa v posledných dvoch mesiacoch života už musela zároveň podieľať aj na raste embrya svojej vnučky.

Harrisonovci vo svojej knihe uvádzajú výber 26-tich spontánnych spomienok detí na ich "minulé životy". Z toho v 24-och prípadoch ide o spomienku na životy predčasne zomrelých malých detí alebo mladých ľudí (vo zvyšných dvoch prípadoch ide o horeuvedeného starého otca a starú mamu, ktorí sa "znovuzrodili" vo svojej rodine ako vlastní vnuci). V polovi-

ci týchto prípadov ide o spomienku na život, ktorý skončil násilnou smrťou: smrť pod kolesami vlaku, autohavária, pád lietadla, vojenský nálet, predčasná smrť na chorobu, vražda a pod. V druhej polovici prípadov príčina smrti nie je známa. Ale to predsa nie je pravda, že by 90% alebo 50% všetkých ľudí na zemi zomieralo násilnou smrťou v mladom veku!! *Harrisonovci* si však túto významnú spoločnú črtu vo svojich prípadoch nevšímajú a hovoria zakaždým rovno o "reinkarnácii".

Tu sa však človeku priam vnucuje oveľa lepšie, výstižnejšie a logickejšie vysvetlenie: človek dostáva pri narodení určité množstvo éterických (životných) síl, ktoré je rozplánované približne na dĺžku jedného života (t.j. cca 70 rokov). Ak niekto zomrie predčasne, stratí fyzické telo; ale zostáva tu určitá rezerva životných síl, ktoré umožňujú prejavovať sa vo fyzickej sfére zhruba tak dlho, ako dlho by asi človek žil, keby žil. U takého mladého človeka, ktorý má celý život pred sebou - a náhle zomrie, zostáva tu veľká túžba žiť ďalej, ktorá ho v pozemskej sfére viaže približne tak dlho, ako keby mal svoj život normálne dožiť a zomrieť na starobu. Takí zosnulí, ktorí pociťujú krutý nesúhlas so svojou predčasnou, nespravodlivou smrťou, sa budú pokúšať z onoho sveta nejakým spôsobom ďalej uskutočňovať to, čo si predsavzali za života. Pretože však stratili fyzický organizmus a s ním aj možnosť pôsobiť bezprostredne na fyzický svet, pokúšajú sa akosi "žiť ďalej" vo fyzickej sfére prostredníctvom iných, žijúcich, ktorí sú dostatočne citliví na to, aby ich duševný vplyv vnímali, alebo prostredníctvom nejakej spriaznenej duše, ktorá pociťuje a zmyšľá podobne. Preto si také veľké percento detí spomína opäť na životy *detí*, ktoré predčasne zomreli; hoci prevtelenovať by sa inak nemali len zomrelé deti, ale hlavne zomrelí starí ľudia.

PREČO SI SPOMÍNajú NA "MINULÉ ŽIVOTY" HLAVNE DVOJ A TROJROČNÉ DETI?

Napospol všetky deti, ktoré *Harrisonovci* uvádzajú, sú dvoj alebo trojročné. To je ďalší spoločný znak, ktorý si treba všimnúť. Prečo? Éterické telo, ako vieme, je nositeľom pamäti.

Trvá prvých sedem rokov života, kým sa éterické telo začne silnejšie spájať s fyzickým. Éterické telo dvojročného dieťaťa ešte vôbec nie je vtelené, dieťa ho nedokáže vedome používať a prežívať. Preto si človek nepamätá život od svojho narodenia, ale až približne od tretieho roku svojho života, a aj to len veľmi úryvkovite. Až asi od svojich siedmich rokov si potom naozaj pamätá, čo zažil. Prvé tri roky svojho vlastného života si človek nepamätá; dvojročné dieťa si nepamätá ani to, čo bolo pred rokom - nieto aby sa potom rozpomenulo na svoje minulé životy!! Dvojročné dieťa je svojím éterickým telom nie tu na zemi, ale v nadzmyslových sférach, takpovediac stále ešte "jednou nohou v nebi", v inom svete, odkiaľ prednedávnom prišlo. Preto je dvoj-trojročné dieťa takým ideálnym prostredníkom pre styk s "oným svetom". Jednoročné dieťa by toho mohlo narozprávať - ale v tom čase ešte nevie hovoriť ani myslieť. A v neskoršom veku - 6-7 ročné už túto schopnosť zase veľmi rýchlo stráca.

To, čo dospelí musia dosiahnuť umelým spôsobom na "hypnotických seansách" - totiž uvoľnenie éterického tela z fyzického - je u 2-3 ročných detí prirodzeným vývojovým štádiom. **Informácie, ktoré pritom deti sprostredkujú, nepochádzajú od nich samých, ale sú snímané z najbližšej neviditeľnej, éterickej sféry, práve tak ako u dospelých v hypnotickom tranze.** To je zjavné z toho, že výpovede takýchto detí ďaleko presahujú to, čo sú vo svojom veku schopné chápať.

Pred asi štvormi rokmi sa v tlačí objavila správa, že jedno šesťmesačné dieťa začalo na okraj kolísy morseovkou vyklepávať správu: som kapitán ten a ten... ponorky číslo... potopenej v kvadrante... Novinári toto pri niesli ako senzáčný dôkaz reinkarnácie: veď predsa také malé dieťa by neklamalo a ani nemalo možnosť si to vymyslieť, nie? Veď práve! Keď sa nad týmto prípadom hlbšie zamyslite, pridete na to, že je to dôkaz, že tu práve o reinkarnáciu ísť *nemôže*. Šesťmesačné dieťa si predsa ešte vôbec nie je vedomé svojho ja (dvojročné deti stále ešte hovoria o sebe samých ako o niekom treťom); nemá vôbec ešte vyvinuté príslušné mozgové štruktúry,

ktoré by mu umožňovali tvoriť vety, tobôž potom vyjadrovať sa v morseovej abecede a o takých pojmoch ako ponorková vojna, ktoré ešte vôbec nemôže chápať.

Tu sa očividne nejaký kapitán, ktorý sa ani po smrti nemôže zmieriť s tým, že ho potopili niekde uprostred Atlantiku, snaží využiť dieťa ako citlivé médium, prostredníctvom ktorého by mohol konečne komunikovať s vetu, o čo mu ide. Sami Harrisonovci majú medzi svojimi prípadmi niekoľko takých, z ktorých je očividné, že dieťa nehovorí samo zo seba,

Ak sa nejaké dvojročné dieťa odrazu začne vyjadrovať o veciach ako dospelý, hovoriť cudzími jazykmi a pod., nejde tu o prejav výnimočného nadania z predošlých životov - ale o schopnosti niekoho druhého, kto sa prostredníctvom dieťaťa len prejavuje.

ale je v spojení s niekým alebo niečím iným, a funguje len ako *prostredník*. Napríklad 18-mesačná *Elspeth Laceyová*, ktorá sa ešte len učí vyslovovať prvé súvislé vety, odrazu spustí v plynulej angličtine o živote rádových sestier v nejakom kláštore: "*Volám sa*

Rose a čoskoro budem sestra Tereza. Ideme na sľub s ostatnými dievčatami... Mám na sebe dlhé biele šaty, kladieme kvetiny na oltár..." Jej matka k tomu dodáva: "*Když jsem viděla v její tváři ten podivný výraz, přeběhl mi mráz po zádech. Dětské oči najednou zeskelnatěly a hleděli nepřítomně, jakoby se Elpeth dostala do nějakého transu... Malá se vyjadřovala bez nejmenších obtíží - jasně a plynule... Znovu se dostala do toho podivného transu... Jindy se dívá na mně, když se mnou mluví... měla zas ten skelný pohled jako před chvílí... mluvila jako v hypnóze.*" Matka mamej *Hermione Bakerovej* hovorí: "*Hermionin pohľad na svet nezodpovedá jej veku, a to ma mátie*". Ak sa teda nejaké ani nie dvojročné dieťa odrazu začne vyjadrovať o veciach ako dospelý, tvoriť vety v cudzích jazykoch, v šifrovanej abecede, písať básne a pod., nejde tu o prejav jeho výnimočného nadania, veľkých schopností, ktoré by si prinášalo z predošlých životov, ako by tomu mnohí rodičia radi uverili - ale ide o *schopnosti niekoho druhého*, kto sa prostredníctvom dieťaťa len prejavuje. Počas ďalšieho vývoja tieto "výnimočné schopnosti" dieťa zase stratí, pretože s vekom zákonite stratí svoju mediálnosť. A bude sa musieť učiť čítať a písať ešte raz samo, spolu s ostatnými deťmi. V tom prvom prípade totiž písal niekto druhý jeho rukou - a ono nevedelo, čo robí.

Všetci si prinášame duchovnú skúsenosť z minulosti. Ale všetci musíme čakať, kým sa organické štruktúry duše a tela nerozvinú vo svojich prirodzených časových rytmoch tak, aby sa náš vlastný duch prostredníctvom nich mohol prejavovať. Nikto, ani ten najväčší duch, zato, že bol v minulom živote vzdelancom, sa nemôže narodiť rovno so schopnosťou čítať a písať, lebo z jeho éterického a fyzického tela sa ešte nevyvinuli nástroje, ktoré by dokázali ducha vedome odražať.* Trvá sedem rokov, kým sa éterické telo zabýva vo fyzickom a ďal-

* Preto sa aj človek musí v každom živote učiť používať svoje duševné a telesné schopnosti odznova, i keď zrýchlene, lebo duch si musí najprv vytvoriť a osvojiť seba vhodné psychofyzické nástroje, pomocou ktorých sa bude môcť prejavovať; a tie musia byť vždy nové, adekvátne miestu a času, do ktorého sa rodí. Námetka niektorých odporcov reinkarnácie, že keby existovali minulé životy, nemuseli by sa deti znovu učiť čítať, písať, rozprávať a pod. je naivná. Aj keď niekto pri úraze príde dajme tomu o pravú ruku a chce sa naučiť písať ľavou, potrebuje tiež určitý čas a námahu, kým sa to znova naučí a nestačí, že to vedel už predtým.

Ako dlho trvá obdobie medzi inkarnáciami?

nečakane ďalekosiahlym dôsledkom dôjdeme, keď začneme uvažovať o vzťahu medzi veľkosťou populácie na zemi a intervalom medzi vteľnami číselne. **Ak existuje reinkarnácia, tak ako dlho trvá, než sa človek opäť narodí?**

Niektoré náboženské smery, ako džainovia, šivaistická sekta *brahma kumaris* alebo islamská sekta *drúzov* veria v tzv. *transmigráciu*, čiže bezprostredný prechod duše do nového tela v okamihu smrti. Transmigračná teória je však v spojitosti s individuálnou ľudskou dušou len veľmi ťažko mysliteľná. Znamená totiž, že ľudská populácia na zemi by musela byť konštantná; lebo všetky ľudské duše sú podľa toho vlastne stále na zemi. Inak potom musíme pripustiť, že ľudská duša nie je nič individuálne, nedeľiteľné; alebo že existuje prevtelovanie do zvierat. Tak napríklad hovorí *Swamí Vivekánanda* na adresu hinduizmu: "*V priebehu času sa zvieratá stávajú ľuďmi. Je to významný fakt, že úmerne tomu, ako sa ľudská populácia zvyšuje, zvieracia populácia sa znižuje. Zvieracie duše sa stávajú ľuďmi. Tolko príslušníkov zvieracích druhov sa už stalo ľuďmi. Kam inde by sa inak podeli?*"¹⁰

K tomu treba azda už len doplniť, že prechodný úbytok ľudskej populácie na zemi, ako napr. v období čiernej smrti v r. 1345-51, kedy vymrela sedmina ľudstva, znamená zrejme všeobecný úpadok morálky, kedy sa ľudia oddávajú vášňam a "prepádajú" naspäť do zvieracích tiel.

Je však pozoruhodné, že v desaťročiach po čiernej smrti sa extrémne zvýšila plodnosť a počet narodených dvojčiat, a žiadne z vtedy narodených detí nemalo plný počet zubov. Ako keby bol v duchovnom svete odrazu nával duší, ktoré sa chceli za

každú cenu čím skôr vteľiť.²²

Je ťažké si predstaviť, že by sa milióny a trilióny zvieracích "duší", ktoré žijú v telách všemožného hmyzu a morského planktónu, raz stali ľuďmi. Taký počet ľudí by zem neuniesla.

V transmigračnom zmysle chápe reinkarnáciu aj *Swamí Prabhupáda*. Napríklad verš 2:13 *Bhagavadgíty* prekladá takto: "*Tak ako vtelená duša prechádza v tomto tele detstvom, mladostou a starobou, prechádza tiež duša v okamihu smrti do iného tela.*" Pritom slová "v okamihu smrti" sú tam vložené

celkom subjektívne, lebo v originále stojí len "*Dehino 'smin yathá dehe kaumáram yauvanam džará tahthá dehántara práptir*" čiže "*Tak, ako vtelená duša prechádza jedna a tá istá detstvom, mladostou a starobou, tak dokáže aj vymeniť staré telo za nové*". *Prabhupáda* však chápe prevtelovanie tak, že človek môže prejsť v okamihu smrti aj do tela "polobohov" vo vyšších hmotných úrovniach existencie. Takže reinkarnácia na zemi je pre *Prabhupádu* len špeciálnym prípadom transmigrácie ľudskej duše po planétach slnečnej sústavy.

Abd-ru-shin vysvetlil prudký nárast ľudskej populácie na zemi v posledných desaťročiach okrem iného tým, že vo vesmíre existuje sedem

tzv. *svetových častí*, kde žijú ľudskí duchovia. Dve z nich (*Pergamos* a *Sardés*) už podľa hli rozkladu hmoty - a ľudskí duchovia, ktorí tam žili, sú teraz - v čase súdu - vtelení tu na zemi. Nárast populácie sa teda vysvetľuje prílivom z iných oblastí kozmu.

Osobitným spôsobom chápali transmigráciu *Immanuel Kant* a *René Guénon*. Podľa *Guénona* existuje vo vesmíre nekonečný počet svetov, ktorými živá bytosť prechádza, avšak nikdy nie jedným a tým istým dvakrát. Opakovanie je podľa neho zbytočné.

Ak však predpokladáme, že existuje istý počet duší, ktoré sú karmicky zviazané s evolúciou Zeme, a nemôžu len tak poletovať z hviezdy na hviezdu, musíme prevtelovanie duší vysvetliť v rámci našej planéty, resp. našej slnečnej sústavy.

Podľa *Prentica Mulforda* "*Čím hrubší je duch, tým dlhšie sú medziobdobia, v ktorých prijíma znovuvtelením nové fyzické telo. Akonáhle sa duch stáva bystrejším a nadobúda silu, skracujú sa tieto medziobdobia a namiesto storočí trvajú len niekoľko rokov.*" Podľa *Šrí Činmoja* je to presne naopak: predčasne zomrellí sa môžu výnimočne vteľiť rovno z vitálnej sféry už po niekoľkých mesiacoch; priemerné duše sa zdržia v duchovnom svete 6-7, najviac 20 rokov; a len tí najzrelejší duchovia, duchovní majstri, sa reinkarnujú až po sto alebo dvesto rokoch.

Subjekty, ktoré hypnotizoval *Whitton*, uvádzali najkratší inkarnačný medzičas 10 mesiacov a najdlhší 800 rokov; priemerný interval medzi inkarnáciami 40 rokov. V časoch starého Grécka sa odhaduje, že žilo na zemi len okolo 200 mil. ľudí. Interval medzi inkarnáciami musel byť teda zhruba 25x dlhší. To sa prekvapivo zhoduje s výrokmi tehdejších *orfikov*, podľa ktorých sa duša opäť vracia na zem po 1000 rokoch.

Ešte skôr, v časoch starého Egypta, žilo na zemi (podľa dnešných odhadov) len okolo 70 mil. ľudí. To opäť súhlasí s údajom, ktorý uvádza *Herodotos*, že duša starého Egyptana sa do ľudského tela vracia až po 3000 rokoch.*

Pritom všetkom si však musíme byť vedomí, že staré národy ako aj novodobí hypnoterapeuti hovoria vlastne len o prelievaní kolektívneho duševna, nie o prevetelovaní duchovných individualít. V skutočnosti, ľudský život na zemi môže byť ešte oveľa vzácnejší. *Rudolf Steiner* hovorí, že interval vtelovania je celkom individuálny. ***V zásade sa však človek rodí v každom kultúrnom období svetových dejín aspoň raz ako muž a raz ako žena, aby sa naučil, čo je v tom období nové.*** Dávno nový lovecko-zberačský spôsob života však uživil na zemi oveľa menší počet ľudí, ako dnes. Čo sa teda dá nakoniec povedať je len toľko, že smerom do minulosti sa intervaly medzi inkarnáciami ako aj tempo kultúrneho pokroku museli exponenciálne predlžovať. To dobre zodpovedá aj poznatkom archeológie: ***čím ďalej do minulosti, tým dlhšie obdobia boli potrebné na to, aby sa udial nejaký kultúrny pokrok.*** Napríklad staršia doba kamenná sa delí na tri obdobia: *starší paleolit*, kedy sa používali jednoduché pästné klíny, zabral okolo 650.000 rokov; *stredný paleolit*, kedy sa používali už štiepané čepele upevnené v drevených rukovátiach, už len 165.000 rokov; a *mladší paleolit*, s pokročilou inováciou nástrojov 26.000 rokov. *Doba medená* potom trvala už len 4.000 rokov, než sa prešlo na výrobu *železa*.

V každom prípade je predstava, že sa človek môže po smrti hneď len tak ľahko vteliť, ilúziou. Ľudský život je vzácnejší, ako si myslíme.

Emil Páleš

* Keď si uvedomíme, že ľudský život trvá len niekoľko desaťročí, ale obdobie medzi inkarnáciami aj niekoľko storočí, ak nie ešte viac, tak potom pri takých skupinových inkarnačných regresoch, keď terapeut pošle skupinu dajme tomu do r. 25 n.l., najmenej 90% prítomných by nemalo vidieť vôbec nič, lebo v tom čase neboli vôbec vtelení.

ších sedem to trvá telu astrálnemu. Duch, naše vlastné ja, ktoré je tým pútnikom reťazou životov, sa cez tieto tri schránky prepracuje a dostáva k slovu po prvý raz až na prahu dospelosti (aj to len v cítení) a v konaní spravidla až v polovici života. V detstve človek ešte nemá k jadru svojej bytosti, ktoré prichádza z minulých inkarnácií, vedomý kontakt. Najmenšie deti dokonca vôbec nemajú žiadne vedomie seba samých a v určitej fáze vývoja hovoria o sebe ako o tretej osobe alebo sa na svoje končatiny prekvapene dívajú, ako keby neboli ich. Práve vďaka tomu však môžu fungovať ako spontánne médiá.*

Keď sa chce dospelý človek stať médiom, musí dostať svoje duševné články do podobnej konfigurácie ako u dieťaťa. Musí nejakým umelým spôsobom potlačiť bdelé vedomie svojho ja - v tranze, hypnóze, autosugestívnom polospánku; musí požiť nejaké drogy, robiť holotropné dýchanie a pod., aby uvoľnil svoj astrálny, resp. éterický organizmus z tela. Potom sa ocitne v astrálnej sfére, čiže v *kolektívnom podvedomí ľudstva*.

Tu, s astrálnym telom rozvoľneným do svetovej astrality, môže vnímať a spoluprežívať myšlienky, predstavy, pocity a emócie ľudí, zvierat a bytostí inde žijúcich ako aj dávno minulých, ktoré sa tu nazhromaždili za desaťtisícročia.

DAJÚ SA Z ASTRÁLNEJ SFÉRY VYČITAŤ NAŠE MINULÉ ŽIVOTY?

Po smrti fyzického tela sa človek s obnaženým astrálnym telom ocitá v astrálnej sfére (v tzv. *kámalóke* alebo *očistci*). Tu však nezostáva večne (očistec nie je najvyššie nebo!), ale po kratšom alebo dlhšom čase odchádza do vyššej sféry. Na astrálnej pláni zanechá svoju prázdnu astrálnu schránku. Táto sa, opustená svojím majiteľom, zvoľna rozplynie do svetovej astrality; rozloží sa na zložky a rozíde do sfér; pričom jednotlivé jej zložky sa popričleňujú k myšlienkam a poci-

* Otázku, či také dieťa je pod vplyvom duše zomrelého, alebo iných bytostí, ktoré so zvyškom astrálnych a éterických síl zomrelého disponujú, alebo čerpá z nejakej neosobnej informačnej sféry, necháme teraz bokom. V každom prípade však nejde o reinkarnáciu, ale o médiumitu.

tom rovnakého druhu. To isté platí o mentálnej sfére a tele mentálnom. Človek stúpa sférami stále vyššie, až kým čisté duchovné jadro jeho bytosti, duch, zbavený astromentálnych obalov, nestane na prahu svojho pravého domova, ríše Ducha. Pritom v každej sfére zanechal jeden hmotný obal, ktorý podľaňne dezintegrácii. Samozrejme: žiaden hmotný útvar si - po opustení duchom - nemôže udržať svoju formu večne!

Predstavme si, že stojíme v astrálnej sfére: duchovná individualita hľadaného človeka už odišla a jednotlivé zložky jeho astromentálnych tiel sa rozišli do planetárnych sfér a primiešali k rovnorodým astromentálnym zostatkom ostatných ľudí. Povedzte, ako tu chcete teraz zisťovať, ktorá myšlienka, ktorá emócia kedysi patrila ktorej duchovnej individualite? Ako chcete v mori zistiť, ktorá kvapka sa tam dostala z ktorej rieky?

Osvetlime si, čo sme si teraz povedali, na konkrétnom príklade zo života, aby ste ako čitatelia neboli postavení len pred hotový teoretický výsledok, ale mohli *spoluprežiť* s autorom, ako môže na takúto veci človek prísť aj sám.

JASNOVIDKA IZABELA A "VINCO"

V Nových Zámkoch žije - dnes už aj v zahraničí, v Amerike, Austrálii známa - jasnovidka, pani *Izabela Csaibaiová*. Pred viac ako pätnástimi rokmi jej zomrel manžel, *Vinco*, pri železničnom nešťastí. Nedožitý vzťah pútal Vinca k mladej manželke, ktorú miloval žiarlivou láskou. Vrodené mediálne predpoklady pani Izabely sa postupom času tak prehĺbili, že dokáže mať s "Vincem" skoro nepretržitý kontakt: premietajú sa jej pred duševným zrakom filmy, obrazy, počuje "Vincov" hlas. S "Vincovou" pomocou Izabela poskytuje desiatkam, stovkám, tisícom ľudí informácie, ktorých sa dožadujú: od ukradnutých áut, cez rodinné vzťahy až po politické prognózy. Okrem iného poskytuje "Vincov" ľudom aj informácie o ich "minulých životoch". Urobili sme preto s "Vincem" a s Izabelou dva pokusy:

Prvý pokus: chcel som vedieť, kde sa "Vincov" nachádza. "Vincov" vidí naše myšlienky a pohybuje sa medzi

nimi. Vytváral som preto pred sebou - jednu za druhou - imaginácie prechvené citovou kvalitou jednotlivých planetárnych sfér, odzdola až nahor. A "Vince" mi prostredníctvom Izabely hovoril, na čo práve myslím. Pokiaľ išlo o myšlienky a pocity z hmotných zmyslov vyplývajúce a s hmotou spojené, ako cesta do Ameriky, ukradené auto, chuť pečeného kurčat'a a pod., darilo sa "Vincovi" ledačo z mojich myšlienok zachytiť veľmi dobre. Akonáhle som však vytvoril už nejakú myšlienku z vyššieho mentálu, s čisto morálnym obsahom, začal "Vince" hádať a triať vedľa. A keď som vytvoril myšlienku zmiešanú, zachytával z nej len tie spodné, najhrubšie frekvenčné zložky. Ušľachtilejšia polovica mojej duše bola pre "Vince" jednoducho neviditeľná!***

Vince sa teda nachádzal v troch najnižších astromentálnych sférach: vo sfére Mesiača, Merkúra a Venuše, ale s najväčšou pravdepodobnosťou hlavne v mesačnom očistci. Čo bolo nad tým, o tom nevedel. Sféra Slnka už preňho neexistovala. Na otázku, "čo je nad tebou?" odpovedal: "Vyššia sféra, tam sa nedostanem, tam môžu len »čistiť«". Pochopiteľne je potom aj "Vince" najúspešnejší pri zisťovaní takých vecí, ako kto čo kde ukradol, komu bol kde jeho partner neverný a pod., ale o vyšších duchovných veciach nemôže povedať nič, resp. nič také, čo by malo nejakú hodnotu.

Ako by teda "Vince", z pozície, kde sa nachádza, mohol vystopovať pre ľudí ich minulé inkarnácie? Ako môže vedieť, kam odchádza duchovná individualita človeka po (druhej) smrti, keď nevidí ani do najbližšej astrálnej sféry nad sebou?!

Moja pracovná hypotéza preto bola, že "Vince", na základe toho, čo vidí, musí "minulé životy" ľudí nevyhnutne medzi sebou navzájom popliesť. A v tom spočíval druhý pokus:

Požiadaval som "Vince", aby dikto-

val do radu "minulé životy" všetkých Izabeliných priateľov aj s dátumami narodenia a smrti. Netrvalo ani trištvrte hodiny, a stalo sa, čo som predpokladal: Jeden z priateľov, Peter, zomrel okolo roku 1710 ako brazílsky lodiar; v roku 1705 bol však už aj slúžkou v Anglicku.

"Znamená to, že táto duša sa vtedy rozliala do dvoch tiel a žila naraz v dvoch osobách? ", spýtal som sa "Vince" a horel som zvedavosťou, čo mi na to teraz povie:

"Áno, rozliala sa, žiaden problém", hovorí Vince.

"A to že je tá reinkarnácia?", pýtam sa.

"Prieskumy ukazujú, že viera v reinkarnáciu je v súčasnosti rozšírená vo všetkých národoch, bez ohľadu na náboženské hranice. Podľa štatistiky Galuppovho ústavu z roku 1982 verí v reinkarnáciu 23% Američanov. Veľký, reprezentatívny prieskum, ktorý sa v roku 1981 vykonával vo väčšine krajín západnej Európy, ukázal, že 21% opýtaných uviedlo, že v reinkarnáciu verí, bez ohľadu na to, k akej vekovej skupine patria. V Nemecku verilo v reinkarnáciu 19% opýtaných. Najvyššie percento verilo vo Veľkej Británii (27%) a najnižšie v Holandsku (10%). V reinkarnáciu verí 24% Francúzov, 20% Talianov, 17% Švédov.

Zopakovanie tohto prieskumu v roku 1990 ukázalo, že toto percento sa v Nemecku zvýšilo na 26%, v Spojených štátoch na 27% a vo Veľkej Británii na 29%. V Holandsku sa zvýšilo na 17%. Najnižší bol tento podiel v Nórsku (15%)."

Sociologický prieskum vo Východnej Európe ukázal, že v najviac veria v sťahovanie duší Poliaci - 32%, najmenej Česi - 9%.

Gerald L. Eberlein: Kleines Lexikon der Parawissenschaften. Beck, München, 1995.

"Áno, to je reinkarnácia."

Už rozumiete? **To, čo okolo seba "Vince" vidí, nie je žiadna reinkarnácia, ale len astrálne spojnice medzi astrálnymi telami žijúcich ľudí a astrálnymi myšlienkovými obrazmi, ktoré tu zostali po ľuďoch dávno minulých. Zo svojej pozície "Vince" ani nič iné ako tieto astrálne spojnice vidieť nemôže; a aj to len určitú časť týchto myšlienkových spojnic, ktorá je nižšej kvality. Moje údajné "veľ-**

kňazstvo v Atlantíde" (podľa Vinca) teda neznamena nič viac ako to, že som myšlienkovy spojený s takými myšlienkami, ktoré tu kedysi ktosi vytvoril, možno skutočne dajaký atlantský kňaz, a možno ani to nie.

K tej istej centrálnej myšlienke však majú určite prístup aj tisíce a možno státisíce ďalších. Tak sa potom stáva, že dvaja, alebo aj viacerí, majú pri inkarnačnom regrese rovnaký zážitok "minulého života", hoci v skutočnosti obaja nemohli byť v minulosti jednou a tou istou osobou. Ak si (len na základe takého zážitku) myslia, že ňou boli, vznikajú z toho potom také komické situácie, ako že v jednej miest-

nosti sa stretnú zo dva-tri manželské páry, ktoré si myslia, že boli Achnaton a Nefertiti; alebo sa na nejakom ezoterickom festivale stretne aj pol tucta "duchovných učiteľov", ktorí všetci boli v minulom živote Lao-Tse a Hermes Trismegistos. Rudolf Steiner zvykol niekedy s humorom poznamenať, že len on sám osobne pozná 25 žien, ktoré boli v minulom živote Mária Magdaléna.

To isté sa však odohráva nielen u Izabely, ale aj na skupinových seansoch Moodyho, Zoliksa a ďalších: "Viackrát sa stalo, že pokusná osoba na jednej strane miestnosti zažila takmer rovnaký regresný zážitok ako osoba sediaci na náprotivnej strane. Napríklad istá študentka opísala seba ako baletku v priliehavom modrom kostýme, ktorá absolvovala na osvetlenom ja-

visku svoje vystúpenie a krátko na to druhá študentka, sediaci oproti, opísala navlas rovnakú scénu."¹³ Moody tento jav komentuje ako "pozoruhodný", ale nie je schopný z neho vyvodiť nijaké zmysluplné poučenie: pokojne ďalej hovorí o "minulých životoch".

Wambachová si zase všimla, že hypnotizované subjekty citlivo reagujú aj na jej nevyslovené myšlienky: "Natrafila som na to pri svojej prvej skupinovej hypnóze, keď jeden sub-

** Aké iné bytosti sa na vytvorení fenoménu "Vince" z onoho sveta podieľajú, tu teraz nemôžeme rozoberať, ale necháme si to do osobitného článku o médiumite.

*** Vince táto nudná hra s posielaním myšlienok, ktoré boli pre neho neviditeľné, podchvilou prestávala baviť a preberal iniciatívu tým, že mi začal hovoriť moje vlastné minulé životy: bol som vraj veľkňazom v Atlantíde (chronicky známa taktika obyvateľov mesačného očistca - zaličotiť vášmu nižšiemu ja, aby si vás k sebe pripútali). Ja som však premýšľal takto: Ako môže "Vince" vedieť, kde bolo moje vyššie ja pred pätnást' tisíc rokmi, keď nevie ani to, kde je teraz?

jekt vypovedal, že videl obrazy tesne predtým, ako som vyslovila otázku... Pýtala som sa na to každej skupiny a od 40 do 80 percent účastníkov si uvedomilo, že plnia moje inštrukcie prv, než ich vyslovím... Musím starostlivo ovládať svoje myšlienky, lebo ináč skreslím výsledky.”¹²

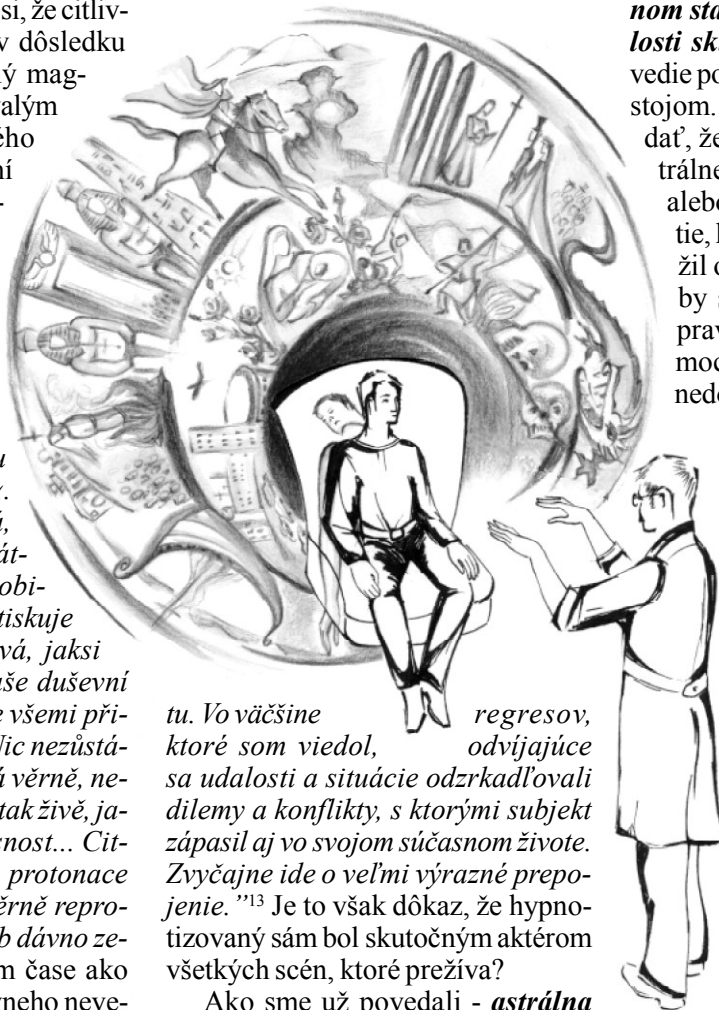
Ako styk s duchmi chápal takéto informácie o minulých životoch aj Emanuel Swedenborg a preto reinkarnáciu odmietal.

Začiatkom storočia robil vynikajúci český experimentálny psychológ *Břetislav Kafka* pokusy s uvádzaním citlivcov do rôznych stupňov hypnotického spánku. Uvedomil si, že citlivci sú osoby, ktoré majú v dôsledku nejakého zásahu narušený magnetický obal alebo trpia trvalým nedostatkom magnetického fluida; a sú tak vystavení vplyvu myšlienkových výronov druhých ľudí, ako aj myšlienok vytvorených v dávnej minulosti, ktoré tu stále kdesi zostávajú uchované: “Celý priestor vesmíru... je vyplnený, prostoupen stále činnou fluidovou látkou, ktorou jsem nazval »protonace«. Tato velejemná vesmírová, nejdokonalejší fluidová látka... svou povahou, způsobílostí, vlastností přijímá, vtiskuje a v sobě nepřetržitě chová, jaksi zaznamenává všechny naše duševní projevy, činy, myšlenky se všemi přidruženými okolnostmi... Nic nezůstává ztraceno, vše... zůstává věrně, nerasmazatelně zaznamenáno tak živě, jako když sledujeme současnost... Citlivci dovedou v tranzu z protonace vyjmout, na sebe vzít a věrně reprodukovat individualitu osob dávno zemřelých...”¹⁹ V tom istom čase ako Kafka sa k pojmu kolektívneho nevedomia prepracoval aj C. G. Jung.

PREČO SÚ INKARNAČNÉ REGRESY TAKÉ PRESVEDČIVÉ?

Vysunutím a obnažením astrálneho tela sa teda človek otvára kolektívnemu podvedomiu ľudstva. Čo to však je, čo prispieva u toľkých ľudí k subjektívnemu presvedčeniu, že v tom, čo prežívajú, ide naozaj o ich vlastné minulé životy? Jedným z hlavných dôvodov je to, že tieto zážitky

majú síce kolektívny, ale súčasne aj individuálny, selektívny charakter. To, čo človek prežíva, vždy akoby sa týkalo jeho osobne, vždy to s jeho terajším životom nejako súvisí. Nieкто sa povedzme bojí malých priestorov - a má zážitok, že v druhej svetovej vojne zhorel v tanku; alebo žena, ktorá má strach z mužov, a pri inkarnačnom regrese prežíva, že bola v minulom živote znásilnená. Zážitok súvisí vždy s nami osobne. Toto sformuloval aj *Moody* ako siedmy charakteristický znak, spoločný všetkým inkarnačným regresom: “Zážitok často odzrkadľuje súčasné problémy v živote subjek-

tu. Vo väčšine regresov, ktoré som viedol, odvíjajúce sa udalosti a situácie odzrkadľovali dilemy a konflikty, s ktorými subjekt zápasil aj vo svojom súčasnom živote. Zvyčajne ide o veľmi výrazné prepojenie.”¹³ Je to však dôkaz, že hypnotizovaný sám bol skutočným aktérom všetkých scén, ktoré prežíva?

Ako sme už povedali - *astrálna sféra je zorganizovaná, rozvrstvená do myšlienkových a pociťových centráľ rovnakého druhu; a každý rezonuje len s tou časťou kolektívneho podvedomia, s tými kvalitami, ktoré sa zachviavajú aj v jeho individuálnom podvedomí, v jeho osobnej aure*. Keď nejaký človek trpí napr. klaustrofóbiou, je to preto, že je vo svojom podvedomí spojený z centrálou, v ktorej sa zhromaždili a odkiaľ na neho doliehajú dojmy a emócie všetkých ľudí, ktorí trpeli či zahynuli v

malých priestoroch a pod.

V tomto spočíva čiastočná oprávnenosť tzv. inkarnačných regresov: že skutočne vypovedajú niečo o našom podvedomí; že nám umožňujú akýmsi obrazne-divadelným spôsobom, v ktorom herec a divák splývajú, prežiť niečo, čo má význam pre nás osobne - ak to pravda dokážeme správne pochopiť a vziať si z toho poučenie. Asi ako v antickom divadle, keď sa divák nechal vtiahnuť dejom, mohlo to mať na neho katarzný účinok.

Bolo by však omylom sa domnievať, že všetko, čo subjekt v zmenenom stave vedomia prežíva, v minulosti skutočne vykonal on sám. To vedie potom k chybným životným postojom. Možno by sa dalo predpokladať, že niektoré zážitky, ktoré v astrálnej sfére prežíva, sú také isté, alebo podobné, ale nie tie isté, ako tie, ktoré v minulých životoch prežil on sám. Holotropné dýchanie by sa napr. (výnimočne, no nie pravidelne!) dalo chápať ako pomocný prostriedok pre tých, čo nedokážu meditovať, a potrebujú nejaký intenzívnejší, násilnejší spôsob, ako urobiť prielom do svojho podvedomia. Väčšina ľudí totiž nedokáže byť natoľko úprimných k sebe, aby si za bdelého vedomia dokázali priznať pred sebou svoje skutočné vnútorné motívy a sklony, ale môžu “odhaliť sami seba” v zmenenom stave vedomia, kedy ich podvedomie predstúpi pred nich nekontrolované a nezakryté vo svojej nahote.

INTENZITA EMÓCIÍ

Druhým presvedčivým faktorom pri “inkarnačných regresoch” je emocionálna intenzita, s akou subjekty prežívajú minulé deje.* V hypnóze alebo pri holotropnom dýchaní je subjekt totálne vo vleku svojich emócií: kričí a metá sa na stoličke, hádže sa na zem, mení výrazy tváre podľa toho, či práve prežíva hrôzu alebo slasť a pod. Ako píše *Moody*, pacient “rozvinie celý register ľudských citových prejavov, od nežnosti až po zúrivý hnev a jedovatú nenávisť” a prežíva ich tak intenzívne, ako nikdy v živote.

Pochopiteľne - keďže je jeho emocionálne telo celkom obnažené. Aj v spánku, keď je astrálne telo vysunuté, dokážeme prežívať niektoré pocity ešte intenzívnejšie, než za bdelého denného vedomia.

Pre mnohých astrálnych vizionárov je emocionálna intenzita ich prežívania akýmsi dôkazom objektívnosti alebo správnosti toho, čo prežívajú. Intenzita emócií však oveľa menej súvisí so správnosťou, alebo objektívnou pravdivosťou toho, čo je prežívané.**

ZÁŽITKY STOTOŽNENIA S INÝM VEDOMÍM

Stanislav Grof popisuje prípady stotožnenia vedomia s inými ľuďmi, zvieratami, rastlinami, kameňmi, či dokonca celou biosférou. Napr. prípad ženy, čo spoluprežívala posledné chvíle svojho priateľa, ktorý v tom istom okamihu zomieral na nejakom vzdialenom mieste. Je zrejme, že táto žena nebola v minulom živote svojím priateľom. Alebo prípad dcéry, ktorá prežila, ako bol jej otec zranený v boji: *“Inga prožívala sebe samu v holotropním sezení jako mladého vojáka va druhé světové válce, celých čtrnáct let před svým početím. Voják, kterým se stala, byl její otec, a ona se ocitla uprostřed bitvy, kterou prožívala naplno všemi svými smysly. Zcela se s ním ztotožnila a prožívala vzrušení jeho těla a prudkost emocí, kterými v té chvíli procházel... Když se ukrývala za kmenem břízy, prosvístěla kolem kulka a škrábla ji/ho na obličej a na uchu... Když otci popisovala, co prožívala, byl naprosto šokován... o této události nikdy s nikým nehovořil.”*¹⁸ Ani Inga zrejme nemohla byť prevtelením svojho otca. Grof popisuje, ako niektorí ľudia pri návšteve Osvětimu spoluprežívali hrôzu, žiaľ a utrpenie miliónov zavraždených Židov; alebo prípad človeka, ktorý pri návšteve starobylého Palenque, bol strhnutý prežívaním hrôz tisícov ľudských obetí, ktoré tu kedysi vykonali Aztékovia: *“Náhle se mi zdálo, že historie oživila - viděl jsem Palenque nikoliv jako ruiny, ale jako kvetoucí posvátné město na vrcholu jeho slávy. Byl jsem do nej-*

*menších podrobností svědkem obět-ních rituálů - nebyl jsem však pouhým pozorovatelem, ale i obětí... moje individuální meze jakoby zcela zmizely a cítil jsem se stále víc spojen se všemi, kteří v Palenque za dlouhá staletí zemřeli, a to do takové míry, že jsem se s nimi ztotožnil. Prožíval jsem sebe samého jako ohromnou zásobárnu emocí, které pociťovali.”*¹⁸

*“Brazilský jasnovidce Luiz Antonio Gasparetto dokáže v mírném transu malovat ve stylu široké škály malířů různých historických období a zemí světa... zapůsobila na mne i úžasná rychlost, s níž pracoval... dokáže pracovat i v naprosté tmě...”*¹⁸ Bol azda Gasparetto vo svojich minulých životoch všetkými týmito maliarmi súčasne?

Grof popisuje aj zážitky stotožnenia vedomia so zvieratami, rastlinami i minerálmi. Napr. jedna účastníčka holotropného dýchania mala nasledujúci zážitok stotožnenia vedomia s veľrybou: *“V jednu chvíli jsem cítila, jak mi kolem hlavy proudí studený vzduch a v ústech jsem měla chuť slané*

KLÚČOM K CELEJ DIS-
KUSII O REINKARNÁCII JE
OTÁZKA, KTO ALEBO ČO
BY SA VLASTNE MALO RE-
INKARNOVAŤ

vody. Vedomí mi nepostřehnutelně zaplavilo množství jemů a pocitů, jež byly cizí a zcela jistě ne lidské. Z prapůvodního spojení s ostatními velkými těly kolem mne se začal formovat nový gigantický obraz těla, a já si uvědomila, že jsem se stala jednou z nich. V břiše jsem ucítila další životní formu a věděla jsem, že je to mé mládě. V duchu jsem vůbec nezapochybovala, že jsem těhotnou velrybí samičí... Cítila jsem své genitálie tím nejintimnějším způsobem, se všemi nuancemi této porodní činnosti, pojícími se s hlubokým niterným pochopením toho, jak velryby rodí. Nejvíce mne překvapilo, že samice používají k vypuzení mláďete vodu, kterou nasají do genitálií, a pak pracují s hydraulickým tlakem. Připadalo mi dů-

*ležité, že mládě se rodí ocasem napřed.”*¹⁸ Profesor oceánológie neskôr potvrdil, že vhlady mladej Belgičanky boli naprosto presné.

Iný muž zasa popísal fyziológiu tzv. tunelového videnia u orlov; a ďalší sa stotožnil s húsenicou a popisoval biochemické procesy v zámotku pri premene húsenice na motýľa.

Zážitky stotožnenia vedomia so zvieratami nie sú ničím novým. Už v indických puránach nájdeme príbehy ako ten o princovi, ktorý na love šípmom zasiahol gazelu; no vysvitlo, že to bol akýsi “svätý muž”, čo si takto, v tele gazely užíval, a jeho hnev padol na princovu hlavu.

Alebo stotožnenie vedomia so sekvojovým stromom: *“Mé tělo mělo skutečně tvar sekvoje, skutečně bylo sekvojí. Mohl jsem cítit, jak složitým systémem kapilár pod mou kůrou proudí míza. Mé vědomí sledovalo její tok až do nejslabších větví a jehliček a prožívalo mysterium spojení života se sluncem - fotosyntézou. Vedomí se pak vydalo opačným směrem do systému kořenů. Dokonce ani čerpání vody a živin ze země nebylo mechanickým, nýbrž vědomým rozumovým procesem... Vedomí sekvoje bylo stavem hluboké meditace. Cítil jsem úžasný klid a mír, jako tichý a nerušený svědek staletí.”*¹⁸

Znamená to, že títo ľudia boli v minulom živote veľrybou, orlom, húsenicou a sekvojou? “Hovoříme tu o karmických vzpomínkách nebo o vzpomínkách na minulé životy”, píše Grof, no vzápätí pokračuje: *“Lidé při různých příležitostech uváděli své vzpomínky na konkrétní živočišné předky ve vývojovém rodokmenu. Zdá se však, že vědomí se neomezuje jen na lidské dějiny nebo na dějiny živých organismů. V zásadě lze prožít dějiny Země před příchodem Homo sapiens a dokonce i před začátkem života na Zemi.”*¹⁸

V transpersonálnej psychológii sa hovorí o “stotožnení sa človeka s niečím”, “stotožnení vedomia” a pod., ale čo to znamená? Je snád človek totožný s kameňom alebo je vedomie človeka totožné s vedomím dáždovky?

Keď teda hovoríme o “stotožnení”, musíme si najprv ujasniť:

*Tretím prevedčivým argumentom v prospech “inkarnačných regresov” je pre ľudí ich terapeutický účinok. V mnohých prípadoch dokáže inkarnačný regres odstrániť fyzické príznaky choroby. Či je takáto forma terapie doporučeniahodná a trvalá, si necháme do osobitného článku o hypnóze.

**Karel Weinfurter kdesi vo svojich knižkách opisuje okultistu, ktorý sa sústreďoval na predstavu noža, a jeho koncentrácia bola taká intenzívna, že sa na imaginovanom noži nakoniec porezal. To znie, pravda, ako nejaký okultistický humor. Z lekárskej hypnoterapie však vieme, že hypnotizovanému je možné vsugerovať napríklad predstavu, že drží v ruke rozžeravený kovový predmet - a on to prežije tak intenzívne, že na jeho ruke sa skutočne objavia fyziologické príznaky popáleniny.

ČO SA TU PRI ZÁŽITKoch "STOTOŽNENIA" VEDOMIA VLASTNE STOTOŽŇUJE S ČÍM?

Zo všetkých uvádzaných príkladov by už malo byť jasné, že v nich *ide len o stotožnenie emocionálnych, čiže astrálnych tiel*. Človek sa svojimi pocitmi vžije do pocitov inej bytosti, ich astrálne telá sa navzájom zladia. To však v žiadnom prípade neznamená, že jeho *vlastné ja* je totožné s ja tej druhej bytosti! Človek predsa nie je totožný so svojimi emóciami! Naopak, čím viac dokáže svoje emócie zvládať a pretaviť, tým viac sa stáva sebou samým, a čím viac sa svojimi emóciami a sklonmi nechá pohlcovať, tým viac svoje pravé ja stráca. Pravdaže sa môžete emocionálne stotožniť so zvieraťom. Ale či sa môžete so zvieraťom stotožniť aj morálne? Či nie je časť našej bytosti taká, že sa vo zvierati nemá stotožniť s čím?

Pri hypnotických regresoch, holotropnom dýchaní a pod. sa človek otvára kolektívnej astralite. Lenže v astrálnom tele nemôžeme hľadať naše minulé životy! **Astrálne telo žiadny minulý ani budúci život nemá!** Všetky astromentálne obaly sa po smrti rozpadajú a to, čo pretrvá, je len jadro našej bytosti, ktoré robí človeka človekom; čistá morálna substancia.

Keby naše večné ja malo pozostávať z efemérnych astrálnych pocitov, vášni a slabostí - tak by to bolo žalostné! Tie predsa vo večnosti naprosto nemôžu obstáť! Od tých sa predsa očistiť ujdeme v očistci! Čo si berieme so sebou do budúceho života, to je len určitá kvintesencia skúseností, čisté morálne sily, ktoré sa ukladajú v kauzálnom tele. **Pri zostupe do novej inkarnácie sa všetky astromentálne obaly vytvárajú nanovo.** Ako železné piliny vytvárajú obrazce v prítomnosti blížaceho sa magnetu podľa jeho magnetických siločiar, tak sa organizujú astromentálne obaly okolo ducha zostupujúceho do hmoty.

Ak by sme chceli vystopovať púť najvlastnejšieho, večného jadra ľudskej bytosti jednotlivými životmi, museli by sme dokázať sledovať jeho *duchovné ja* až do jeho domova, do rýdzo duchovnej sféry, po odhodení všetkých hmotných obalov - ale to môže dokázať len jasnovidca, ktorý dokáže byť *vedomý v duchu!* **Spojitosť medzi jednotlivými inkarnáciami sa zá-**

sadne nedá vystopovať v mediálnom tranze, v hypnóze, pri holotropnom dýchaní alebo pod vplyvom drog!!!

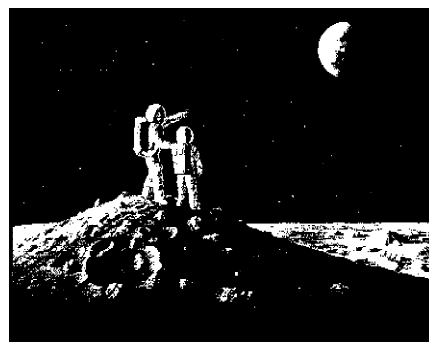
Vo všetkých týchto prípadoch ide vždy len o to, že sa zvonku, nejakým umelým postupom privodí oslabenie fyzického tela alebo jeho magnetického fluida, takže sa jemnejšie hmotné články - astrálne a éterické telo - uvoľnia a ocitnú vo sfére kolektívneho podvedomia. Čím pasívnejšie je pri tom vlastné ja subjektu, tým lepšie sa do tranzu, do zmeneného stavu vedomia dostane.

Ale tu nemôžeme hľadať seba samých: Astrálna sféra je vždy, už svojou povahou kolektívna! Astralita je presne to, čím väzíme v kolektívnej zvierackosti! **Človek svojím podvedomím, minulosťou trčí ešte v biologickej kolektívnosti - a svojím nadvedomím, budúcnosťou smeruje k duchovnej individuácii.**

Ak sa teda chceme dopátrať k nášmu skutočnému ja, ktoré večne putuje životmi, musíme svoje duchovné ja naopak aktivizovať; zvyšovať, zintenzívňovať, zjasňovať naše vedomie; a nie upadať naspäť do rôznych polo-zvieračích, polovedomých a polosnových stavov. Už zo samotného slovného spojenia toho, čo sme povedali - že človek sa do hypnózy a zmenených stavov vedomia dostáva potlačením bdelého vedomia svojho ja - musí byť jasné, že ide o cestu opačným smerom. Je nemožné, aby sa človek dopracoval k uvedomeniu si svojho pravého ja tým, že bude bdieť vedomie seba samého potláčať!

Pointou "reinkarnačných zážitkov" v zníženom stave vedomia sú vždy nejaké intenzívne emócie, ale nikdy žiaden morálny ideál! Vezmime si napr. známych deväť životov Dr. Moodyho. Pointou každého z nich sú extrémne emócie, inak v nich o nič nejde: 1. Zážitok prvotného strachu pračloveka pred divými zvieratami. 2. Bojová vášň primitívov v Afrike 3. Muž, ktorému sa v búrke utopila vnučka 4. Boj pravekej tlupy s mamutom 5. Muž, ktorému manželka umiera od hladu. 6. Smrť rímskeho zajatca v jame levovej 7. Posledné chvíle rímskeho senátora pretým, ako rozvášnené davy vtrhli do jeho domu 8. Muž, ktorému v púšti zavraždili rodinu 9. Orientálna umelkyňa zabitá vo svojom ateliéri.

Keby sme však vystúpili do nášho

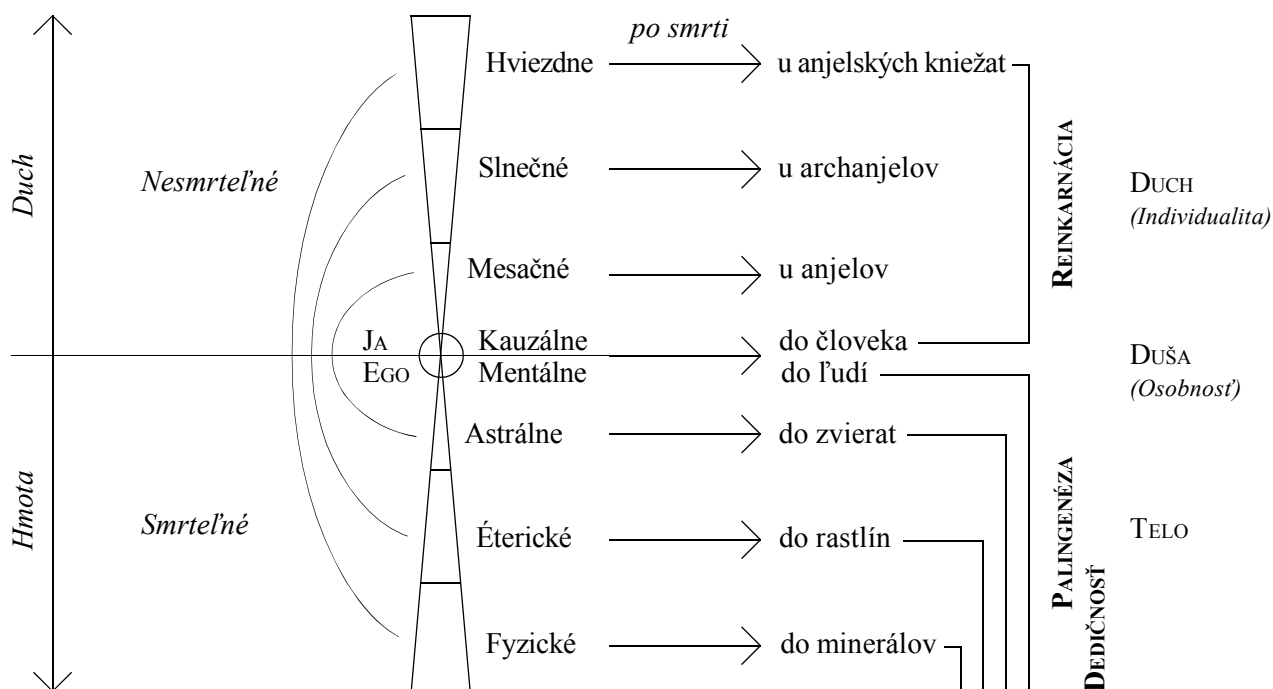

PROGRESY DO "BUDÚCICH ŽIVOTOV"

Podozrivé svetlo na techniku hypnotických regresov vrhá aj to, že rovnako ľahko ako inkarnačné regresy do minulých životov sa dajú robiť aj tzv. *inkarnačné progresy* do životov budúcich. Takto získané informácie o budúcnosti sa niekedy plnia, a niekedy nie. Vidno, že tu ide prinajlepšom len o čítanie podvedomých myšlienkových útvarov, ktoré tiahnu k svojmu naplneniu, ale sa medzitým môžu ešte zrušiť alebo skřížiť inými, no nie o skutočnú budúcnosť.

Jeden účastník takého "inkarnačného progresu" pomocou channeligu bol šokovaný "poznatkom", že vo svojom najbližšom živote bude mimozemšťanom typu *Zeta Reticulum*, teda jedným z tých "šedých", čo údajne unášajú ľudí a robia na nich pokusy.²³ Iným štastlivcom zasa pri channelingu, automatickom písaní a pod. vychádza, že boli v minulom živote *Afroditou, Pallas Aténou, Diom* a rozličnými inými bohmi a polobohmi. Ďalší sa od svojich kontaktných bytostí dozvedia, že sú "inkarnovaní" na siedmich planétach zároveň, pričom na niektorej z iných planét, napr. na Venuši, majú vysoké kráľovské hodnosti.

Všetky *tieto techniky* - ako hypnóza, channeling, automatické písanie, Silvova metóda - sú založené na *šero-vedomých* stavoch a samy osebe **umožňujú** občasne **len zostup do podvedomia**, do subjektívnej sféry, nikdy **nie vzostup do nadvedomia**, do objektívnej sféry, do kroniky Akaša a pod., ako sa často tvrdí. Keďže celý reinkarnačný boom na Západe a v Amerike je práve na týchto metódach založený, robí sa tým samotnej myšlienke reinkarnácie medvedia služba, ktorá v budúcnosti povedie k jej profanácii.

Sedemčlenný človek a jeho zákonitosti

nadvedomia, potom by sme videli, že **to spoločné, čo sa ako zlatá niť ťahá jednotlivými inkarnáciami - ten zmysel - je, že naše vyššie ja vo všetkých svojich vteleniach sleduje a zápasí o nejaký morálny ideál** - a nie nejaká sexuálna úchylka, závislosť a pod. **Logika astrálnych "inkarnačných regresov" je taká, že človek sa pohybuje od jedného zážitku k druhému - a tá červená niť, ktorá sa ním všetkými ťahá, je určitý emocionálny problém, slabosť** atď. Toto si Moody dokonca aj sformuloval ako desiaty znak, spoločný všetkým inkarnačným regresom: *"Životy sa objavovali v »sériách«, ktoré sa sústreďovali okolo emocionálnej alebo vzťahovej témy a nie v chronologickom poradí..."*

*"Raz som pracoval s pacientom, ktorý bol zapletený do stresového vzťahu s o niečo staršou ženou, ktorá sa ho pokúšala ovládať. Cítil sa úplne bezmocný. Keď som ho hypnotizoval, objavil sa minulý život, v ktorom bol otrokyňou v jednom starodávnom stredovýchodnom meste... ukázalo sa, že bol podrobenou ženou. Po ďalších terapeutických seansách som skonštatoval, že všetky ženské vtelenia môjho pacienta jestvovali v určitej forme podrobenosti."*¹³ Moodyho pacient je teda duševne napojený na rezervoár zážitkov všetkých takých osôb, ktoré v minulosti mali alebo majú rovnaký problém, aký má momentálne on. No aký by to malo zmysel, aby jeho vlastné vtelenia boli všetky

stále o tom istom aby mal večne ten istý problém a v ničom nepokročil? V čom je potom vlastne zmysel týchto prevtelení? Alebo tvorí "otrocká podrobenosť" samotnú podstatu jeho bytosti?

Ak si teda chceme urobiť ozajstné jasno a rozmotať to spleť kľbko otázok okolo reinkarnácie, **musíme začať rozlišovať najmenej sedem duchovne-duševných dejov, ktoré sú relatívne samostatné**, a ktoré ľudia zatiaľ nerozlišujú, ale ich miešajú do jedného neprehľadného kľbka:

1. Je to fyzické telo, smrteľné, ktoré po smrti stráca formu a jeho molekuly sa rozptýlia v minerálnej ríši. Neskôr sa môžu opäť stať súčasťou fyzického tela nejakého minerálu, rastliny, zvierat alebo človeka. Jednotlivé fyzické znaky, formy, farba očí, vlasov atď. zomrelých jednotlivcov sa opäť objavujú v iných jednotlivcoch a tento proces sa volá **dedičnosť**. Pritom fyzické telo určitého jednotlivca vzniká kombináciou genetického materiálu celého jeho biologického rodu, t.j. veľkého množstva jeho biologických predchodcov.

2. Éterické telo, smrteľné, ktoré po smrti stráca formu a rozplýva sa do svetového éteru. Étery, ktoré v ňom pôsobili, sa opäť stávajú materiálom pre tvorbu éterických tiel rastlín, zvierat a ľudí.

3. Astrálne telo, smrteľné, po smrti sa rozpadá na zložky a rozlieva v svetovej astrálite; je materiálom pre stav-

bu ďalších astrálnych tiel zvierat a ľudí. Pocity, vášne, emócie pokračujú ďalej v astrálnych telách viacerých jednotlivcov s podobnými sklonmi; najhrubšie vášne pokračujú ďalej v astrálnych telách zvierat.

4. Mentálne telo, smrteľné, po smrti stráca integritu; jednotlivé myšlienky však žijú ďalej v iných ľuďoch, ktorí sa nimi zaoberajú a dotiahnu ich do konca.

5. Kauzálné telo (vyšší *manas*), prvé nesmrteľné duchovné telo, ktoré prechádza inkarnáciami a buduje sa z premeneného myslenia, čistých morálnych pojmov, tzv. **duchovného striebra**.

6. Druhé nesmrteľné duchovné telo (*budhi*), ktoré sa buduje z čistej duchovnej lásky, z tzv. **duchovného zlata**.

7. Tretie nesmrteľné duchovné telo (*átma*) vzniká z premenenej vôle, z duchovných cností. (Hierarchiu duchovne-duševných princípov človeka pozri v tabuľke na str. 35 v Sophii 11)

Len v súvislosti s naším nesmrteľným, vyšším ja má teda význam hovoriť o reinkarnácii, o putovaní večnej individuality jednotlivými vteleniami. V súvislosti s naším smrteľným, nižším ja má potom zmysel hovoriť len o palingenéze, t.j. o prenášaní, návrate či znovuobjavení sa jednotlivých vlastností, ktorého špeciálnym prípadom na fyzickej úrovni je tzv. dedičnosť.

Pokračovanie v budúcom čísle

¹ Karel Domin: Vzpomínky z Austrálie. Praha, 1932.

² Josef Wolf: Poslední svědkové pravěku, Svoboda, Praha, 1970.

³ Aztékovia. Ríša krvi a lesku. Gemini, Bratislava, 1993

⁴ Čestmír Loukotka: Náboženství indiánů. Díl II. Vesmír, Praha, 1926.

⁵ Jan Máchal: Bájesloví slovan-ské. Votobia, Olomouc, 1995.

⁶ Swamí Gambhírananda: Chandogya Upanisad. Advaita Ashrama, Calcutta, 1992.

⁷ Tibetská kniha mrtvých. Odeon, Praha, 1991.

⁸ Sri Aurobindo: Göttliches Leben. Gladenbach, 1974.

⁹ Sri Chinmoy: Death and Reincarnation: Eternity's Voyage. Agni, Jamaica, 1972.

¹⁰ Swami Vivekananda: The Complete works of Swami Vivekananda. Advaita Ashrama, Calcutta, 1994.

¹¹ Peter Michel: Karma a milost'. Aquamarin, Bratislava, 1995.

¹² Helen Wambachová: Návraty do minulých životů. Mladé letá, Bratislava, 1992.

¹³ Raymond A. Moody: Život před životem. Cesty do minulých životů. Motýl, Bratislava, 1992.

¹⁴ F. H. Wood: The Egyptian Miracle. Watkins, London, 1955.

¹⁵ William H. Kautz: The Intuitive Historian: Reconstruction of the Life of Imhotep. Phoenix: New Directions in the Study of Man. Vol. IV., No. 1 and 2, 1980.

¹⁶ Ian Stevenson: Twenty Cases Suggestive of Reincarnation. University of Virginia Press, Charlottesville, 1966.

¹⁷ Peter a Mary Harrisonovci: Po druhé na tomto světě. Vzpomínky dětí, které zemřely a znovu se narodili. Ivo Železný, Praha, 1992

¹⁸ Stanislav Grof, Hal Zine Bennett: Holotropní vědomí. Gemma, Praha, 1993.

¹⁹ Břetislav Kafka: Nové základy experimentální psychologie. Psyché, Praha, 1991.

²⁰ Abd-ru-shin: Vo svetle pravdy. Posolstvo Grálu. Stiftung Gralsbotschaft, Stuttgart, 1991.

²¹ Paul Brunton: Zápisky Paula Bruntona 6. Iris, Frýdek-Místek, 1993.

²² F. Schnurrer: Chronik der Seuchen, 1825.

²³ Lyssa Royal, Keith Priest: Preparing for Contact. A Metamorphosis of Consciousness. Royal Priest Research, Phoenix, 1993.

Duchovní význam květin:

Sedmikráska Alma Excelsior

Tato prostá květinka vyjadřuje hlubokou duchovní moudrost a vnitřní sílu Orakula Slunce. Je prvním pozdravem Země slunečním bytostem a ani mráz ji nezničí a nespálí. Má vnitřní odolnost pravé duchovní moudrosti prosté, Bohu odevzdané a v Boha důvěřující duše. Je naplněna sedmerou silou sedmi ctností.

Sedm ctností je sedm krás, které naplňují nitro skupinové duše sedmikrásky. Nejhlavnější a základní ctnost, jež z ní vyzařuje, je pokora. Proto ji prostý lid nazývá chudobičkou, prostým kvítkem, který u každé cesty pokorně vyrůstá. Nepotřebuje skleníku, ani péče, roste tak samovolně jako pokora z čistě duše, když se plně oddá Bohu. Chápe jeho velikost a nekonečnost jeho Lásky. Sedmikráska, toť rozseté síly hvězd, jejichž světelné paprsky se dotkly země a pokorná láska země, jež jimi odpovídá slunečním paprskům a hvězdným zářivým nekonečna.

Chudobka praví: "Nekonečnost kosmu dává mi pocitovati mou nepatrnost, mou malost. Jsem jako prach na cestě, každý mne šlápe, a přesto pociťuji Lásku Boží, i ve mně proudí duchovní Světlo, i mými žilami

stoupá krev země ke Slunci. Ač prosta, jsem pokorná, přece Tvůrce o mně ví a já nekonečně jej miluji."

Tak vyrůstá v duši sedmikrásky, chudobičky, druhá ctnost pravé duchovní Lásky, naplněné pokorou k Bohu i třetí ctnost, důvěra v Boha, pocitu plné odevzdanosti v Jeho nekonečnou Lásku.

Chudobička praví ve své důvěře v Boha: "Tvé světlo Lásky zahrnuje všechny světy Tvoji věčnou Milostí. Ty neptáš se, zda velkými jsme či malými, na každého padá Tvé svaté Světlo a Tvé požehnání. Všem stejně měří Lásku Tvá i všem stejně měří Moudrost Tvá dle zákona Tvého odvěkého. Důvěřuji v Tebe Hospodine, neboť Tys život, Tys věčná radost, Tys věčné štěstí. Tys rovnováha a klid, jež mi dává sílu nepodlehnutí mrazu nenávisti a sobectví, jež dává mi ctnost, rozlišiti Pravdu ode zla a chápati Tvůj zákon. Dává mi schopnost kontroly myšlení a citění, a proto kvetu vždy prvně, když se země probouzí. Již otevírají se moje oči, když první jarní vánek dotkne se řader matky země. Polibkem Lásky mne Bůh probouzí, abych připomínala všemu tvorstvu, že blahoslavení jsou Ti, jejichž srdce je pokorné a čisté, neboť lidé srdce čistého, Boha viděti budou!"

Tak chová v sobě chudobička tajemství sedmikrásky, jako prostá duše, odevzdáním Bohu, chápe hloubku božských Zákonů a rozumí i nejvyšší filozofii věčného života.

Ctnost Láskysplynutí, pokory, rozlišení dobra a zla, časného a věčného, skromnost a píle, rovnováha a důvěra v Boha, je sedm ctností, skrytých v hlubinách skupinové duše sedmikrásky.

Nechť přinese všem požehnání a posilu pro duchovní vývoj!

Vážení a milí priatelia!

Včera večer sme sa zaoberali protikladom medzi dvoma úsiliami: Na jednej strane tým, ktoré nachádza svoj výraz v indickej joge - no nie len tam, a ktoré spočíva v odpútaní sa od pozemského bytia, rezignujúc na uskuťtočnenie vysokého ideálu človečenstva, ktorý je cieľom bohov. Na druhej strane sme hovorili o úsilí dosiahnuť cieľ, ktorým je človek budúcnosti, ideál, ktorý ako realitu v podobe chrámu uzrie každý človek medzi smrťou a novým narodením. Hovorili sme o podstate tohto chrámu: Duchovný život budúceho človeka bude namiesto trojjednosti stáť zoči-voči *jedinému* Božstvu. Táto strecha chrámu spočíva na siedmych stĺpoch, pričom každý z týchto siedmych stĺpov zodpovedá jednému z pašiových stupňov Ježiša Krista a tie zasa zodpovedajú kozmickým evolučným stupňom Zeme. Ďalej spočíva tento chrám na štyroch stupňoch, ktoré predstavujú štyri stupne vedomia: predmetné vedomie, imaginatívne vedomie, inšpiratívne vedomie a intuitívne vedomie.

Dnes sa budeme zaoberať týmito štyrmi stupňami vedomia. A síce budeme sa nimi zaoberať tak, že z nich pre nás vyplynie určité morálne prehĺbenie. Zaoberať sa týmito vecami bez toho, aby to viedlo k zintenzívneniu morálneho života, nemá totiž žiaden zmysel.

Stupne vyššieho poznania

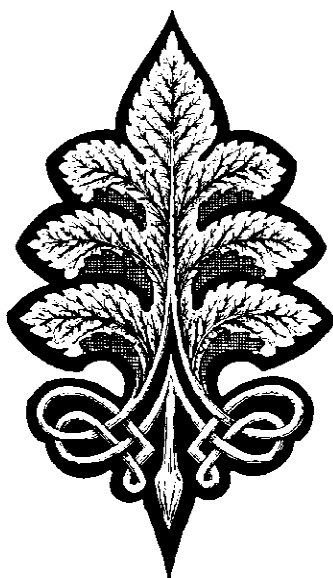
Začneme prvým stupňom nadmyslového vedomia, ktoré sa nazýva *imaginácia*. Dosahuje sa tak, že *bežné* vedomie človeka dospeje k jednoznačnosti, jasnosti a vnútornej intenzi-

Sedem prednášok o vnútornom vývoji človeka:

4. Imaginácia, inšpirácia, intuícia

Valentin Tomberg

te takého stupňa, v ktorom získava vizionársku zreteľnosť. Nejaké myšlienke môžete, pravda, rozumieť a nahliadať ju vo všeobecnosti, no môžete ju mať pred očami i tak *zreteľne*, že nadobudne ostré kontúry a stane sa viditeľnou. Ostrosť vnútornej pozornosti môže byť vystupňovaná do takej miery, že to, čo sa inak odohráva len vo všeobecných pocitoch a slovách,

nadobudne zreteľnosť, ktorá vedie k vnútornému videniu toho, čím sa zaoberáme. A takéto prežívanie prináša so sebou pocit šťastia.

Človek sa cíti byť pri prvých imagináciách, ktoré smie prežiť, vnútorne posilnený. Pociťuje, že vnútorná svetelná sila jeho bytosti vzrástla, a že ako človek tým pre všetko v živote zosilnel. Cíti, že sa v ňom prebudila sila, ktorá mu umožňuje mať prehľad v každej situácii. Pod vplyvom plastickej vnútornej sily, ktorá sa v ňom prebudila, všetko nejasné, hmlisté a náhodné ustupuje, aby sa vytvoril priestor pre určité, charakteristické a zreteľné. Toto zozreteľnenie vnútorného života vedie k imaginácii.

Imaginácia nie je neurčitý život v snoch a fantáziách, nie je to pasívne

prijímanie náhodných obrazov a vízií, ale je to také veľké zjasnenie vedomia a taká usporiadanosť myslenia, že človek začína v duchovnom priestore *maľovať*. Táto schopnosť *maľovať* v duchovnom priestore je obšťastňujúcim zážitkom; človek pritom totiž silnejšie pociťuje svoju osobnosť.

Inak je to vo vzťahu k *inšpiratívnej* vedomiu. Tu je to tak: Keď človek dosiahne zreteľnosť a silu vedomia, musí z neho tieto svietiace farebné obsahy odstrániť. Musí odstrániť dosiahnuté imaginácie, vzdať sa šťastia žiť v týchto obsažných obrazoch, ktoré vznikajú pred jeho vnútorným zrakom. Namiesto toho má vytvoriť prázdno a temnotu a celou svojou dušou sa do tejto temnoty a prázdna pohrúžiť.

Pre inšpiratívny život je podstatný stav vnútorného vyprázdnenia. Duša sa pociťuje v úplnej, absolútnej vnútornej osamelosti. Človek prežíva sám seba, akoby bol opustený všetkými ľuďmi i bohmi. Prázdno a neprítomnosť všetkého, čo by dušu mohlo naplňať, rastie a rastie. A hoci by sa človeku mohlo zdať, že je už úplne prázdny, predsa prežíva, že môže byť ešte prázdnejší, ako si myslel. Toto vnútorné vyprázdnenie je dokonalým vnútorným utíšením sa. Duša môže byť taká tichá, že v sebe a okolo seba už nič nepočuje. Dospieva k dokonalému mlčaniu celou svojou bytosťou. A keď sa duša naučí *mlčať*, naučí sa vlastne načúvať v duchovnom svete.

Kto sám hovorí, iného nepočuje. Keď človek vnútorne hovorí (a vnútorne hovorí veľmi často), nepočuje, ako sa svet prihovára jeho duši, pretože všetko je prehlušené jej vlastným hlukom. Toto mlčanie je bolestným zážitkom. Každá inšpirácia je spre-vádzaná bolesťou, kvôli prehĺbenému pocitu prázdna, ktorý ale ohlasuje budúcu plnosť. Znamená to, že sa blíži duch. Pretože duchu musíme vytvoriť priestor, aby mohol vstúpiť: to je vyprázdnenie duše. Plné nádoby nemôžu

byť naplnené, iba prázdne. Preto pred inšpiráciou musí duša prejsť bolesťou prázdnotou.

Keď človek prežíva *intuíciu*, postupuje vlastne ponorenie sa duše do temnoty ešte hlbšie. Tu už nejde iba o to, že duša vylúči vonkajšie dojmy, ovládne seba samú a zbaví sa každého konkrétneho obsahu vedomia: tu ide o čosi ďalšie, o to, že opustí i samotné vedomie, to znamená, že duša sa ponorí do zdanlivej ničoty. V takomto okamihu sa uskutočňuje istý druh bezmocnosti vedomia. Duša sa vráti späť, je však prežiatená spomienkami na tento stav, akoby bleskom preniknutá novými poznatkami o otázkach, ktorými sa zaoberala.

Intuícia je charakteristická stavom preblesknutia. Inšpirácia je charakteristická mlčanlivým načúvaním, pri ktorom sa duchovné poznatky vlievajú do duše. Základný charakter imaginácie je taký, že človek stojí zoči-voči sýtym, mohutným obrazom.

Tri stupne imaginácie

Ak sa teraz po tomto všeobecnom prehľade chceme zaoberať jednotlivými stupňami podrobnejšie, musíme priznať, že táto všeobecná charakteristika je nedostačujúca. Aby sme skutočne porozumeli imaginatívnemu vedomiu, musíme v ňom rozlišovať tri rozličné stupne.

Pri prvom stupni imaginatívneho vedomia sa začínajú rozsvetovať farby a vytvárať formy. Tieto formy vytvárajú symboly, a človek má pred sebou symbolické obrazy, ktoré - podľa svojich schopností - môže a nemusí byť schopný vysvetliť, takže pred ním stoja ako odpovede alebo ako hádanky; možné je oboje.

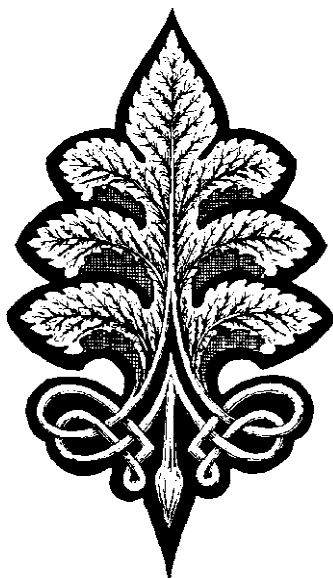
Môže sa však udiť i niečo ďalšie. Môže sa stať, že človek nemá pred sebou iba *obrazy*, ale že k nemu čosi prehovára *slovami*, úplne zreteľne a jasne. Nie tak, že by počul fyzickými ušami, čo by bol patologický jav, ale tak, že slová s veľkou jasnosťou pociťuje vo svojej duši. Vie, že to nie sú fyzické slová, že sú sformované vo zvukovom éteri sveta. Teraz, keď k človeku tieto slová zaznievajú, vie, že posolstvá sa k nemu nedostávajú len prostredníctvom obrazov, ktoré si môže vyložiť ako odpovede alebo ako hádanky. Vie, že k nemu i prehovárajú tak, že sa jeho pojmy obohacujú o

nové. Človek sa môže týmto spôsobom stať učňom, môže absolvovať duchovný kurz o istých tajomstvách sveta.

Nie je to inšpirácia, ale druhý stupeň imaginatívneho vedomia, kde sa duchovné obrazy stávajú ľudskými slovami. Duchovné obrazy totiž nie sú iba farebné, ale môžu prijať i charakter tónu.

Kontakt na druhom stupni imaginatívneho vedomia zodpovedá inšpirácii v rámci imaginácie.

Ďalej sa potom môže stať, že človek pred sebou nemá len symbolické obrazy a nevníma len slová, ale že sa pred jeho vnútorným zrakom objaví nejaká bytosť, a on spozná, kto to je. Spozná ju podľa jej *pohľadu*. Nejde o to, akej je formy a farby; dôležité

je, čo znamená jej *pohľad*. Človek potom zažije, že jeho vnútorný zrak sa stretáva s pohľadom inej bytosti, cíti, že sa dotýkajú pohľadom. Tým tú bytosť spoznáva.

To nie je intuícia, ale tretí stupeň imaginácie, za ktorou už zvoľna presvitá jej intuitívny obsah.

Ak teda hovoríme o imaginácii, musíme rozlišovať:

- čistú imagináciu ako takú, ktorá sa prejavuje v obrazoch;

- reč, ktorá sa inšpirovane formuje do slov, to je inšpirácia v rámci imaginácie;

- a keď spozorujeme nejakú bytosť, ktorú spoznáme podľa pohľadu, to je intuícia v rámci imaginácie.

Pri takto rozvinutej imaginácii je

možné mnohé. Je možný vedomý styk s bytosťami duchovného sveta, so zmrelými a s bytosťami duchovných hierarchií. Možno povedať, že človek je už na tomto stupni schopný presne rozlíšiť, s akou bytosťou má do činnia. Ak človek vnútorne prežíva zmrelého človeka, tak sa stretnutie odohráva vždy tak, že duša mŕtveho je v neprestajnom pohybe, ktorý je potrebné sledovať neustálou vnútornou aktivitou. Pri stretnutí s niektorou hierarchickou bytosťou je človek akoby vnútorne preniknutý nepohnutým stĺpom.

Prostredníctvom tohto imaginatívneho vedomia získava človek možnosť dozvedieť sa skutočnosti, ku ktorým by inak nemal prístup, skutočnosti duchovného sveta, skutočnosti, ktoré môže duchovný svet sprostredkovať fyzickému prostredníctvom udalostí vo fyzickom svete, a tiež poznatky o dejinách Zeme a o samotnom človeku.

Tri stupne inšpirácie

Inak je to pri *inšpiratívnom* vedomí. Tu sa človek predovšetkým nedozvedá žiadne skutočnosti, ale *súvislosti* medzi skutočnosťami. V rámci inšpiratívneho vedomia musíme tiež rozlišovať tri stupne.

Pri prvom stupni človek zakúša tajné línie a figúry; nie sú to však symboly, ktoré musia byť interpretované, ale rozoznáva v nich zákony bytia. Chápe veci, ktoré sú inak nepochopiteľné. Keď človek s inšpiratívnym vedomím pozoruje nejaký duchovný pohyb, nachádza línie jeho smerovania, cieľa, ku ktorému smeruje. Stanú sa mu zrozumiteľné všetky skutočnosti, ktoré s ním súvisia. To je imaginácia v rámci inšpiratívneho vedomia. Formy a línie sa stávajú figúrami, ktoré nemajú nič spoločné s farbami a svetlom, ale pozostávajú z vnútornej súcnosti a zjavujú človeku tajomstvo určitej oblasti bytia. Keď človek týmto spôsobom pozoruje napríklad nejakú duchovnú hierarchiu, oddáva sa jej svojou dušou, svojimi inšpiratívnymi schopnosťami, v jeho duši vnútorne vzniká porozumenie, ktoré v ňom nadobúda podobu figúry, a cez ňu môže spoznať, čo táto hierarchia vo svete chce, čo je jej ideálom a cieľom, a ako ho uskutočňuje. Odhaľuje tým určitý *zákon*. Druhý stupeň inšpirovaného vedomia zodpovedá čistej inšpi-

rácii ako takej. Prejavuje sa tak, že človek vnútorne vníma otriasajúce morálne tóny. Musíme si predstaviť, že duša s určitou otázkou hľadá do tmy. Z tohto ticha a tmy je duša zasiahnutá tým, čo tu počuje. Z prázdna, temnoty a ticha sa dozvedá niečo morálne otriasajúce, nie len skutočnosť o sebe, ale istý morálny tón, znejúce slovo, posolstvo; nie však posolstvo, ktoré pozostáva z pojmov a skutočností, ale bezprostredné duševné posolstvá, prostredníctvom ktorých človek vníma slovo nejakej bytosti. Svojimi morálnymi schopnosťami prichádza do styku s vyššou morálnou bytosťou, ktorá mu môže vysvetliť mnohé, čo v živote potrebuje. *Jediné* slovo, ktoré človek takto vníma, vydá za dvadsať alebo tridsať prednášok, vyjadrujúcich túto pravdu v reči myšlienok. Približne taký je vzťah vypracovaného myslenia narábajúceho s faktami a skutočnosťami, k inšpirovanému prežívaniu slova. Človek porozumie vo svojej duši niečo veľké naraz v *jednom* slove, a to potom môže vyjadriť nespočetnými slovami v ľudskej reči. Toto vnútorné počutie slova je čistá inšpirácia.

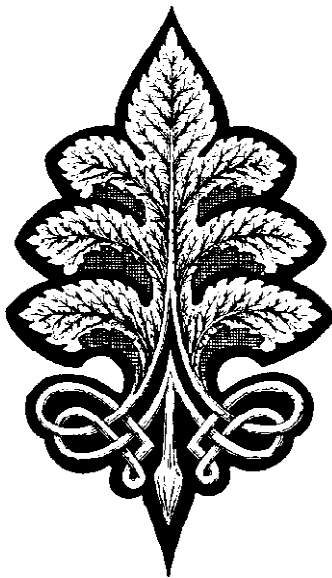
Tretí stupeň inšpirovaného vedomia zodpovedá intuícii v rámci inšpirácie. Predstavte si, že nejaký človek navonok alebo vnútorne hovorí. Môže hovoriť sám zo seba to, čo si osobne myslí. Vtedy *nie je* inšpirovaný. Môže sa pokúsiť vyjadriť to, čo sa z duchovného sveta dozvedel inšpiráciou: vtedy je *sprostredkovateľom*. Ďalej sa môže stať, že človek v tom istom okamihu, v ktorom niečo *vnútorne* vníma z duchovného sveta sa i vyjadruje. To je stav, v ktorom človek tvorí sám zo seba a duchovný svet sa súčasne spolupodiela na inšpirácii. Človek prežíva vnútorné spojenie s vyššou bytosťou a rozpráva spolu s ňou. To zodpovedá intuícii v rámci inšpirácie: Človek stretáva istú bytosť, s ktorou aktívne spolupôsobí, ktorou je inšpirovaný vo svojej vôli prostredníctvom bezprostredného srdečného vplyvu tejto bytosti.

Tri stupne intuície

Aj keď prejdeme k tretiemu, najvyššiemu stupňu nadzmyslového vedomia, k *intuícii*, môžeme rozlíšiť tri podstupne. Keď sa ľudská duša vráti z onej temnoty, vynára sa spomienka

na to, čo tam prežila ako záblesky, ktoré pozostávajú z tepla a chladu. Vnútorné teplo, vnútorný chlad hovoria človeku o bytostnej podstate, do ktorej bol ponorený. Nie je to len niečo nejasné. Nejasné je fyzické prežívanie tepla. Prežívanie však môže nadobudnúť takú zreteľnosť, že teplo je prežívané ako záblesk, ako bezprostredné poznanie nejakej bytosti v jej bytostnej podstate. Tak tu môžeme hovoriť o imaginatívnom stupni v rámci intuície. Imaginácia sa prejavuje na tomto stupni intuitívneho vedomia prostredníctvom tepla a chladu.

Inšpirovanému stupňu zodpovedá prežívanie, v ktorom už človek vnútorne nie je naplnený teplom a chladom, ale zábleskami skutkov, kde človek, dalo by sa povedať, prežíva skut-

ky ako také, no sú to duchovné skutky duchovných bytostí.

Na treťom stupni *čistej* intuície zodpovedá vedomie skutočnosti vživanja sa jednej bytosti do inej tak, že napríklad anjel môže byť *vnútri* ľudského ja, alebo človek so svojim bytostným jadrom môže byť v bytostnom jadre iného človeka, takže sa vnútorne stávajú jedným a žijú v sebe. Nejde len o prostú výmenu správ medzi jedným a druhým, o spoločné skutky, ale o to, že jedna bytosť je skutočne vnútri druhej a tvoria *jednotu*.

Môžeme tomu porozumieť, keď uvážime, že takéto stupne existujú aj vo vzťahu k iným ľuďom: V predmetnom vedomí je človek iba vecou, skutočnosťou; ak sa však zaujímate o jeho dušu, stáva sa jeho zovňajšok výrazom imaginatívneho, ktoré prejavu-

je duševné. Ak sa s ním dôverne rozprávame, je to morálny vzťah a zodpovedá inšpiratívne mu stupňu. Ak prežívame priateľstvo, hlbokú vnútornú prepojenosť, zodpovedá to intuitívnemu stupňu.

Táto postupnosť v oblasti nadzmyslovej skúsenosti však môže dosiahnuť úroveň, ktorá ďaleko presahuje to, čo je možné prežívať v každodennom živote. V duchovnom svete napríklad môže znamenať priateľstvo niečo, čo so sebou prináša úplne iný život. Môže sa stať, že v nejakom človeku, ktorý putuje po Zemi, pôsobí ešte iná duša, s ktorou je v intuitívnom spojení.

Kronika Akaša

Schopnosť imaginácie, inšpirácie a intuície tu nie je len preto, aby sa človek mohol stykať s duchovným svetom, ale preto, aby prostredníctvom tohto styku mohlo do ľudského života vplývať niečo hodnotné. A medzi to, čo je pre ľudský život na Zemi hodnotné, patria výsledky *čítania v Kronike Akaša*, to znamená v pamäti sveta. Tak, ako majú pamäť jednotliví ľudia, má ju i svet. Z pamäte sveta môže človek čerpať za pomoci imaginácie, inšpirácie a intuície. Kroniku Akasha možno prezeráť, počuť a ohmatávať.

Dešifrovanie Akašickej kroniky však vyžaduje schopnosť vysoko vyvinutej intuície. Túto spravidla dosahujú len najvyšší zasvätení ľudstva. Dokážu v nej nie len čítať, ale ju i dešifrovať. To je niečo veľmi vysoké, oveľa vyššie, ako si môžeme myslieť pri prvom zoznámení sa s týmto problémom. Nestačí, že človek rozvinie dosť síl, aby sa zjednotil s Kronikou Akaša. Aj po návrate z nej musí viesť vo svojom obyčajnom vedomí opäť zostaviť všetko, čo v nej rozlúštil. To je obrovský výkon.

Častejšie sa to deje tak, že človek sa prostredníctvom imaginácie, inšpirácie a intuície dozvie o Kronike Akaša a niektorých jej častiach tým, že mu jej obsah len *rozprávajú* hierarchické bytosti alebo zomrelí ľudia, ktorí sú toho *schopní*. To je niečo, čo sa stáva oveľa častejšie. Prejavuje sa to v rozličných dejinných objavoch, keď ľudia získajú nejakú skúsenosť na prahu svojho vedomia. Tak sa napríklad robia objavy vo vede, keď sa

prostredníctvom imaginácie, inšpirácie alebo intuície prenášajú na ľudí časti Akašickej kroniky. To, že im človek rozumie, pretože mu bola uľahčená námaha spojená s dekodovaním, má pre vedu a poznanie veľký význam.

Nadovšetko významná je však istá celkom konkrétna skúsenostná oblasť, týkajúca sa všetkých ľudí, ktorá k nim môže pristúpiť prostredníctvom imaginácie, inšpirácie a intuície, istá zvláštna časť Kroniky Akaša, ktorá sa nenachádza hore v devachanskom svete, ale je vpísaná do samotnej éterickej aury Zeme: časť, ktorá stojí v blízkosti fyzického sveta a môžu ju prežívať všetci ľudia, ak sa venujú problémom a obsahom, ktoré súvisia s touto pozoruhodnou časťou Kroniky, nachádzajúcou sa tu dole v éterickej časti Zeme. Táto časť sa týka *všetkých* ľudí. Je to to najdôležitejšie, čo sa človek *môže* dozvedieť, a čo sa každý človek dozvedieť *musí*.

O čo tu ide? Čo to je? Vážení a milí priatelia, pozrite, keď človek umiera, má pred sebou panorámu, tablo svojho uplynulého života. Tá mu *zjavuje* obraz celého jeho života, *zakrýva* však sféru podsvetia, sféru zla. Človek je tak pred strašným pohľadom na podsvetie chránený. V hodine smrti totiž každý stojí nad priepasťou ahrimanského a tento obraz je prekrytý tablom, ktoré má zomrelý pred sebou a na ktoré sa díva.

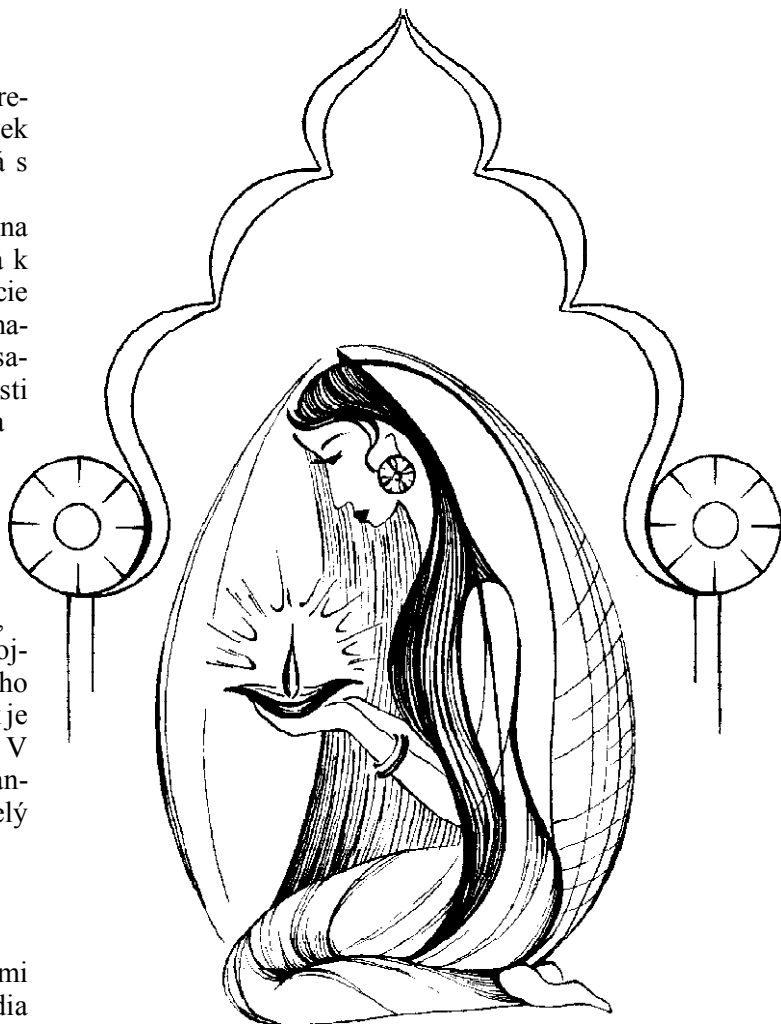
Piate evanjelium

Vo svetových dejinách sa však raz, pred 1900 rokmi stalo, že jedna bytosť umierala inak ako všetci ľudia predtým i potom. Ježiš Kristus sa vzdal pohľadu na svoje tablo a zostúpil vedome do temnoty podsvetia. To bola jeho *cesta peklom*. Svoje tablo odovzdal ľuďom. Keď si človek po smrti prezerá tablo svojej životnej cesty, určitým spôsobom ho vychutnáva. Potom ho preberajú anjeli, archanjeli a archeovia. Ježiš Kristus sa toho vzdal a neodovzdal ho anjelom, ale ľuďom, v prvom rade učeníkom, vodiacim a zasvätencom, ale v podstate *celému ľudstvu*. Toto tablo životnej cesty Ježiša Krista je vpísané v éterickej aure Zeme a je "piatym evanjeliom", výňatky z ktorého sprostredkoval Rudolf Steiner vo svojich prednáškach.

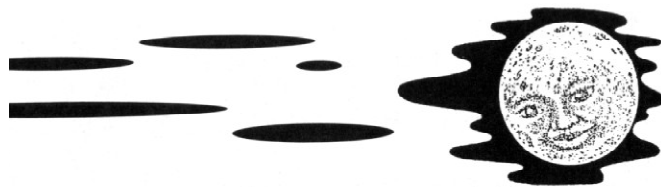
Tým je *zaistený* prístup ľudstva k evanjeliu, zvlášť, ak by sa evanjeliá stratili či boli zničené, pretože tu je nezničiteľné evanjelium! Ľudia sa stanú schopnými *sami* prežiť a zakúsiť všetko, z čoho pozostáva životné dielo a utrpenie Ježiša Krista. A to je to najdôležitejšie, pre čo je imaginácia, inšpirácia a intuícia potrebná.

V obsahu tohto "piateho evanjelia" je obsiahnuté celé tajomstvo svetového Slova v obrazoch, inšpiratívnych slovách a intuitívnych možnostiach. To, čo povedal pisateľ Jánovho evanjelia - "slovo sa stalo telom" - je skutočnosť. Svetové Slovo, základné tajomstvo sveta sa zjavuje v životnej ceste Ježiša Krista. Človek môže byť zasvätený do všetkých tajomstiev, ak prežije tablo Ježiša Krista. Prežije tu okrem iného isté dve tajomstvá, tajomstvá *dvoch* Strážcov prahu, Malého a Veľkého, v podobe "pokušenia na púšti" a "Getsemanskej záhrady".

O tajomstvách pokušenia a Getsemanskej záhrady a o tom, ako súvisia s oboma Strážcami prahu, budeme ďalej hovoriť zajtra.

"Kleš je moje srdce také nepohnuté ako plaměň lampy v zázvetrí". (Bhagavadgíta 6:19)

Mesiac nemožno ukradnúť

Zenový majster Rjókan žil tým najjednoduchším životom v chalúpke na úpätí hory. Raz večer navštívil chalúpku zlodej a zistil, že z nej niet čo ukradnúť.

Rjókan sa vrátil a prichytil ho: "Dlhou cestou si ku mne musel prísť," vraví lupičovi, "a nemal by si sa vrátiť s prázdnyhmi rukami. Zober si prosím moje šaty ako dar."

Zlodej bol v rozpakoch. Zobral šaty a odkradol sa.

Rjókan sedel nahý a pozoroval mesiac. "Chudák chlap," vzdychol, "škoda, že mu nemôžem dať ten krásny mesiac."

Preložil Juraj Šípoš

Ako si objednať *Sophia*

Milí čitatelia. Pri spracovávaní predplatného sa často stáva, že máme od Vás šek s peniazmi a chýba nám objednávací lístok, alebo máme lístok a nemáme šek, prípadne máme peniaze a nevieme, čo všetko je v sume zaplatené; či len časopisy, alebo len knihy, alebo časopisy i knihy. To potom spôsobuje nejasnosti v predplatnom a problémy s odosielaním. Preto sme sa rozhodli pristúpiť k nasledovnému spôsobu objednávania časopisu i kníh:

Časopis *Sophia* i knihy z vydavateľstva *Sophia* sa objednávajú (iba) prostredníctvom **poštovej poukážky typu C**. Na prednú stranu poukážky vypíšete sumu, ktorú posielate a na zadnú stranu, do kolónky **správa pre prijímateľa** napíšete, za čo túto sumu platíte.

Na Slovensku platíte poštovou poukážkou typu C na adresu: *Sophia*, P. O. Box 206, 810 00 Bratislava 1.

V Čechách poštovou poukážkou typu C na adresu: *Sophia*, P. O. Box 185, 690 02 Břeclav 2.

Bežné predplatné je 40,- Sk/Kč za číslo, t.j. 160,-Sk/Kč na rok.

Čestné predplatné je 50,- Sk/Kč za číslo, t.j. 200,-Sk/Kč na rok.

Zo starších čísel je možné si objednať ešte čísla 1, 7, 9, 10, 11, 12 v cene 40,- Sk/Kč za číslo.

Vypredané sú čísla: 2, 3, 4, 5, 6 a 8. O ich dotlači Vás budeme - v prípade väčšieho množstva záujemcov - informovať. Zatiaľ si ich nepredpláčajte.

Knihy, ktoré od nás môžete dostať:

✂ *Emil Páleš: Duchovná úloha strednej Európy* za 75,- Sk/Kč;

✂ *Rudolf Steiner: Duchovné bytosti v nebeských telesách a prírodných ríšach* za 170,- Sk/Kč;;

✂ *Karel Funk: Od křiku v sobě k šepotu v chrámu* za 150,- Sk/Kč;

(Cena včítane poštovného a balného).

Vo vydavateľstve *Sophia* pripravujeme vydanie:

✂ *Rudolf Steiner: O poznávaní vyšších svetov. Osem meditácií. Štyri cnosti;*

✂ *Rudolf Steiner: Z kroniky Akaša;*

✂ *Rudolf Steiner: Rozikruciánska teozofia;*

Dary môžete poslať na náš účet: ČSOB, Lehotského 3, Bratislava, č.ú. 202113003/7500 a to bankovým prevodom, alebo poštovou poukážkou typu A. Prosíme, neposielajte predplatné na tento účet.

Ďakujeme Vám za pochopenie.
Vaša redakcia.

Sophia

P.O. Box 151, 810 00 Bratislava 1 * Vydáva: Vydavateľstvo *Sophia* * Šéfredaktor: RNDr. Emil Páleš, CSc. * Redakčný kolektív: RNDr. Erich Šašinka, Mgr. Peter Marman, Ing. Andrea & Miloš Stúpala, Ing. Zdena Djuračková * Redaktorka vo Filadelfii: Sylvia Mikolajová * Redaktor v Čechách: Ing. Karel Funk * Grafická úprava: Emil Páleš & Marcel Hason * Výtvarníčka: Zdislava Sýkorová * Prekladateľka: Dr. Patrícia Elexová * Tel: objednávky na predplatné časopisu (vrátane starších čísel): PhDr. Táňa Grigorjanová, CSc.: 777 801; * správa nadácie: RNDr. Jitka Tereková: 249 201; * psychologické poradenstvo: PhDr. Peter Sklár: 762 366 * Čestný člen redakcie: jeho excelencia Karan Singh, maharadža z Džammu a Kašmíru * Tlač: FIDAT, tel/fax: 240 84 63 * Vychádza 4-krát do roka * Náklad: 3000 ks * Cena jedného výtlačku: 40.- Sk (Kč) * Ročné predplatné: 160.- Sk (Kč) * Rozširujú súkromné kolportérske siete a knižkupectvá * Registračné číslo: MK SR 659/92

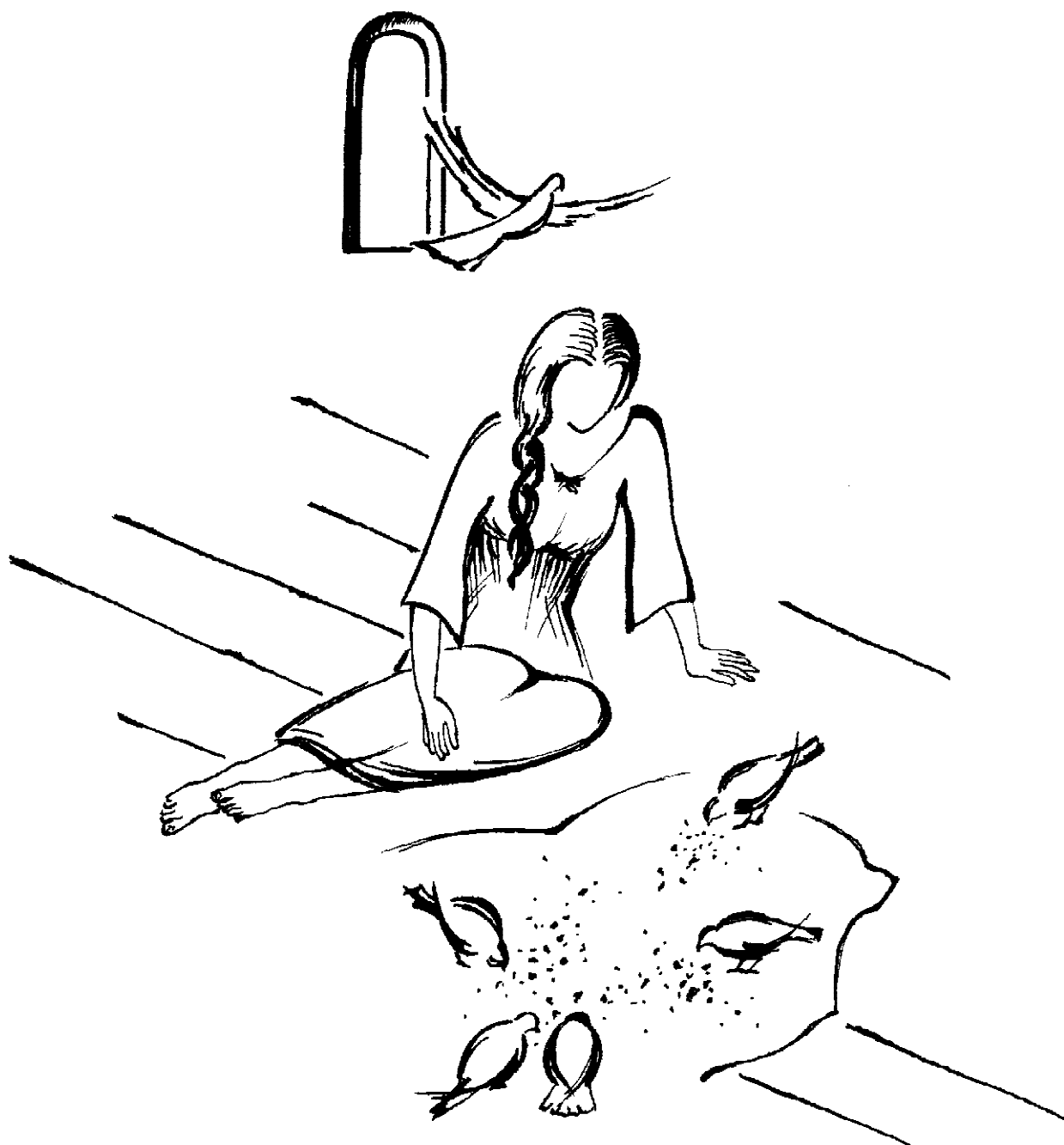
Bankové spojenie: **Nadácia Sophia**, Čs. obchodná banka, Lehockého 3, 812 25 Bratislava; č. ú.: 202113003/7500. Zo zahraničia: Acc. No.: 02-11300000/7500, Swift: CEKOSKBX

✂ Prvá strana obálky: Evelyn de Morgan: *Queen Eleanor & the Fair Rosamund* ✂ Štvrtá strana obálky: Walter Howell Deverell: *12-th Night, Act II, Scene IV* ✂ Perokresby: na strane 2, 9, 15, 23, 31, 33, 34, 41, 49, 50, 51: Zdislava Sýkorová ✂ 12: H. J. Ford ✂ 26: Otter G'Zell ✂ 27: Tomáš Krémery ✂ 37: Katherine White ✂ 45: Monika Kabeleová ✂ 8, 11: Mária Želibská

V budúcich číslach:

Duchovná kultúra
Slovanov. Jej korene a
budúcnosť.

Kresťania pred Kristom.
Zrod nesmrteľnej indivi-
duality v duši človeka.

*K str. 13: "Popoluška je obraz taký veľký a hlboký,
že by sa dala nazvať aj malým evanjeliom."*

Ženového majstra Hakuina susedia chválili, že žije čistým životom.

Nedaleko bývalo krásne japonské dievča, ktorého rodičia vlastnili obchod s potravinami.

Zrazu, bez akéhokoľvek upozornenia rodičia zistili, že ich dcérka je v požehnanom stave. Veľmi ich to rozčúlilo. Dcéra nechcela prezradiť, kto je otcom, no po mnohom naliehaní menovala Hakuina.

Vo veľkom hneve vtrhli rodičia k majstrovi. „Je to tak?“ - bolo jediné, čo povedal.

Keď sa dieťa narodilo, priniesli ho Hakuinovi. Vtedy už stratil akúkoľvek úctu - to ho však netrápilo - a o dieťa sa začal vzorne starať. Od susedov dostával mlieko a všetko, čo maličké potrebovalo.

Po roku to už mamička dieťaťa nemohla vydržať - a povedala rodičom pravdu. Skutočným otcom dieťaťa je mladík, ktorý pracuje na trhu s rybami.

Matka a otec sa zaraz pobrali k Hakuinovi prosiť o odpustenie, veľmi sa ospravedlniť a vypýtať dieťa späť. Hakuin bol ochotný. Keď odovzdával dieťa, jediné, čo povedal, bolo: „Je to tak?“.